

การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

หลักสูตรภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต แผน ก แบบ ก 2

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

โดย
นางสาวสุชานันท์ บานชื่น

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
หลักสูตรภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต แผน ก แบบ ก 2
มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

PUBLIC SPACE IN UNIVERSITY AREA : A CASE STUDY OF RAJAMANGALA
UNIVERSITY OF TECHNOLOGY THANYABURI

By
MISS Suchanan BANCHUEN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Landscape Architecture (Master of Landscape Architecture Program)

Division of Landscape Architecture

Academic Year 2023

Copyright of Silpakorn University

59060204 : หลักสูตรภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต แผน ก แบบ ก 2

คำสำคัญ : รูปแบบพื้นที่, รูปแบบการใช้พื้นที่, พื้นที่ว่างสาธารณะ, บริบทมหาวิทยาลัย

นางสาว สุชานันท์ บานชื่น: การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย : กรณีศึกษา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
สินีนารถ ศุกลรัตน์เมธี

พื้นที่ว่างสาธารณะเป็นสถานที่ทางด้านภูมิทัศน์และเป็นที่ย่างทางด้านสังคมของมนุษย์ โดยบริบทพื้นที่ภายในของมหาวิทยาลัยนั้นถือเป็นอีกหนึ่งบริบทอันสำคัญ ที่มีความต้องการต่อพื้นที่ว่างสาธารณะทั้งในเชิงคุณภาพและในเชิงปริมาณที่เหมาะสม ซึ่งการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยนั้นมีรูปแบบพื้นที่กับรูปแบบการใช้พื้นที่เป็นความสัมพันธ์ เป็นสองความคิดที่ควรได้รับการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งเครื่องมือในการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมที่มีความสอดคล้องกันกับบริบท การศึกษาวิจัยนี้ตั้งอยู่บนคำถามหลักว่า รูปแบบพื้นที่และรูปแบบการใช้พื้นที่แบบใดที่สามารถส่งเสริมให้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทของมหาวิทยาลัยนั้นมีคุณภาพ เพื่อให้ได้คำตอบที่สามารถนำเสนอการออกแบบภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมทางกายภาพในบริบทมหาวิทยาลัยได้

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า รูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยนั้นมีหลักการที่ต่างออกจากความคิดในการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั่วไป โดยส่วนของพื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย ควรได้รับการให้ความสำคัญกับพื้นที่ทางด้านหน้าอาคาร ด้านข้างระหว่าง และด้านหลังทางออกของอาคาร รวมไปถึงพื้นที่ทางด้านส่วนกลางของมหาวิทยาลัยที่มีความหลากหลาย ความปลอดภัย ความสะดวกสบายและความน่าสนใจเป็นสำคัญ ซึ่งส่วนของรูปแบบพื้นที่และรูปแบบการใช้พื้นที่ควรได้รับการให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของที่ว่าง โครงสร้างสภาพปิดล้อมและทางสัญจร กับพฤติกรรมที่มีของการเข้าถึงพื้นที่ การผ่านพื้นที่ การจับจองพื้นที่และการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ของมนุษย์เป็นสำคัญ

59060204 : Major (Master of Landscape Architecture Program)

Keyword : Use Patterns, Space Patterns, Public Space, University Context

MISS Suchanan BANCHUEN : PUBLIC SPACE IN UNIVERSITY AREA : A CASE STUDY OF RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY THANYABURI Thesis advisor : Assistant Professor Sineenart Sukolratanametee, Ph.D.

Public spaces are phenomenal landscape places and social spaces in human behaviorism. The internal context of the university is another important context that have a demand for public spaces both qualitatively and quantitatively which the relationship of the space pattern and the pattern of use of the area. They are two sets of ideas that should be analyzed and synthesized in order to obtain a set of tools in Landscape architectural design that is specific to each context. This research paper is based on the premise of the main question: What spatial and utilization patterns can promote quality public space in a university context? In order to get the answer of the model that can be presented and applied to physical environment design through the process of studying the concept of public space in the university context. Research on the theory of spatial patterns and spatial usage patterns from sample cases. including explaining concepts in landscape architecture design.

The results of the study revealed that the space patterns and use patterns of public spaces in the university context. There are principles that differ from the idea of designing a typical physical environment. Public spaces in the university context should be given priority to the front spaces, side between and behind the exit of the building including the central area of the university where diversity, safety, convenience and attractiveness are important. The layout of the space and the use of space should be given importance to the composition of the space, structure, enclosing and circulation with the behavior of accessing the area passing through the area Space occupancy and human space change are important.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สินินาถ ศุภรัตน์เมธี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งคอยสนับสนุนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อ งานวิจัยอย่างยิ่งต่อผู้ศึกษาวิจัย ให้โอกาสและให้ความเมตตาช่วยเหลือคอยผลักดัน ให้กำลังใจแก่ผู้ ศึกษาวิจัยให้มีแรงกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วง รวมถึงรองศาสตราจารย์ ดร. รุจิ ไรจน์ อนามัยบุตร, รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยสิทธิ์ ด้านกิตติกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ม.ล.วุฒิมพงษ์ ทวีวงศ์ ที่กรุณาสละเวลาและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการสอบวิทยานิพนธ์ ส่งผลให้วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้มีเนื้อหาที่ครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาวิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของ อาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณนักวิชาการ นักเขียน และผู้แปลหนังสือตามรายการอ้างอิงทุกท่าน อีกทั้ง คณาจารย์ในสาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง คณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางการออกแบบภูมิ สถาปัตยกรรมที่หลากหลายอย่างมากและให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมถึง ขอขอบพระคุณ คุณกรกต ธีชศถุงการสกุล หัวหน้างานบริหารและพัฒนาวิชาการของคณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นอย่างสูง ที่คอยให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการงาน วิทยานิพนธ์นี้มาโดยตลอดการดำเนินการวิจัย ส่งผลให้สามารถดำเนินการวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ เพื่อนร่วมศึกษาหลักสูตรภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิตทุกท่าน ที่คอยให้ คำแนะนำและช่วยเหลือกันอย่างเต็มที่มาเสมอ

ขอขอบคุณกำลังใจจากครอบครัวที่อบอุ่นเสมอ คุณพ่อ คุณแม่ พี่สาว อันเป็นที่รักยิ่ง ผู้เป็นทุก สิ่งทุกอย่างที่คอยสนับสนุนมาโดยตลอดการดำเนินงานวิทยานิพนธ์

ท้ายที่สุดคุณประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาวิจัยขอมอบเป็นกตัญญูแก่ผู้ที่ แก่ผู้มี พระคุณทุกท่านที่เมตตาอบรมสั่งสอน คอยส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ศึกษาวิจัยมาโดยตลอดที่ทำให้การ ศึกษาวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

สุชานันท์ บานชื่น

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
คำถามหลักในการศึกษาวิจัย.....	2
ประเด็นของคำถาม.....	2
ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์.....	2
ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	3
กระบวนการขั้นตอนการศึกษาวิจัย.....	3
คำจำกัดความเบื้องต้น.....	4
ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	4
ประโยชน์จากการศึกษาวิจัย.....	5
การนำเสนอผลของการศึกษาวิจัย.....	5
บทที่ 2 แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
พื้นที่ว่างสาธารณะ.....	7
ความหมายของพื้นที่ว่างสาธารณะ.....	8
หลักการออกแบบพื้นที่ว่างสาธารณะ.....	11
บริบทมหาวิทยาลัย.....	12
ความสำคัญของบริบทมหาวิทยาลัย.....	14
หลักการออกแบบบริบทมหาวิทยาลัย.....	15
รูปแบบพื้นที่.....	18
มิติพื้นฐานของพื้นที่.....	18
องค์ประกอบของพื้นที่.....	18

รูปแบบการใช้พื้นที่.....	21
มิติพื้นฐานของการใช้พื้นที่.....	21
องค์ประกอบของการใช้พื้นที่.....	23
พฤติกรรมของการใช้พื้นที่.....	24
การเรียนรู้การใช้พื้นที่.....	27
การบันทึกรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่.....	29
กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย.....	31
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย.....	32
แหล่งที่มาของข้อมูล.....	32
การเลือกบริบทพื้นที่กรณีศึกษา.....	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	34
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	34
กระบวนการวิเคราะห์.....	35
สรุปผลการศึกษาวิจัย.....	37
บทที่ 4 บริบทพื้นที่กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.....	38
ตำแหน่งที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ.....	38
ความสำคัญของพื้นที่กรณีศึกษา.....	40
ประวัติการตั้งถิ่นฐานและวิวัฒนาการของชุมชน.....	42
สภาพลักษณะทางกายภาพ.....	43
สภาพลักษณะทางด้านสังคมและวัฒนธรรม.....	43
สภาพลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม.....	44
รูปแบบพื้นที่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.....	45
รูปแบบการใช้พื้นที่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.....	46
สรุปบริบทพื้นที่กรณีศึกษา.....	47
บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
การวิเคราะห์คุณลักษณะ.....	52
การวิเคราะห์ทัศนคติของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัย.....	54
สรุปผลการวิเคราะห์คุณลักษณะและทัศนคติ.....	68
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาวิจัย.....	73
สรุปผลการศึกษา.....	73
อภิปรายผลการวิจัย.....	74

ปัญหาที่พบในการศึกษา	75
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	75
รายการอ้างอิง.....	77
ภาคผนวก	79
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	80
ภาคผนวก ข ภาพขั้นตอนการดำเนินการเก็บข้อมูล	91
ประวัติผู้เขียน	93

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัย.....	55
ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัย.....	56
ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัยที่มีต่อรูปแบบพื้นที่.....	63
ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัยที่มีต่อการใช้พื้นที่.....	64
ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัยที่มีต่อพื้นที่ว่าง สาธารณะ.....	66
ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัยที่มีต่อบริบท มหาวิทยาลัย.....	67

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แสดงพื้นที่สาธารณะ.....	7
ภาพที่ 2 แสดงคุณลักษณะของพื้นที่สาธารณะ.....	8
ภาพที่ 3 แสดงรูปแบบของพื้นที่สาธารณะ.....	10
ภาพที่ 4 แสดงประเภทของพื้นที่สาธารณะ.....	11
ภาพที่ 5 แสดงองค์ประกอบหลักของการออกแบบพื้นที่สาธารณะ.....	11
ภาพที่ 6 แสดงบริบทพื้นที่มหาวิทยาลัย.....	13
ภาพที่ 7 แสดงความสำคัญของมหาวิทยาลัย.....	15
ภาพที่ 8 แสดงหลักการออกแบบบริบทมหาวิทยาลัย.....	15
ภาพที่ 9 แสดงองค์ประกอบของรูปแบบพื้นที่.....	19
ภาพที่ 10 แสดงภาพรวมขององค์ประกอบของรูปแบบพื้นที่.....	20
ภาพที่ 11 แสดงตัวอย่างพื้นที่สนามทัศน์ พื้นที่ที่ถูกมองเห็นจากจุดใดจุดหนึ่ง.....	21
ภาพที่ 12 แสดงตัวอย่างพื้นที่สนามทัศน์เปลี่ยนไปตามสิ่งปิดล้อม.....	21
ภาพที่ 13 แสดงตัวอย่างการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้พื้นที่โดยปรารภ.....	22
ภาพที่ 14 แสดงองค์ประกอบของการใช้พื้นที่.....	23
ภาพที่ 15 แสดงพฤติกรรมการใช้พื้นที่แบบการรวมตัวและการกระจายตัว.....	25
ภาพที่ 16 แสดงพฤติกรรมการใช้พื้นที่แบบการผสมผสานและการแยกจากกัน.....	26
ภาพที่ 17 แสดงพฤติกรรมการใช้พื้นที่แบบการเชื่อมต่อและการขับไล่.....	26
ภาพที่ 18 แสดงพฤติกรรมการใช้พื้นที่แบบการเปิดรับและการปิดล้อม.....	27
ภาพที่ 19 แสดงแนวทางการเรียนรู้ของการใช้พื้นที่.....	28
ภาพที่ 20 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย.....	31
ภาพที่ 21 แสดงตำแหน่งที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อดังระดับเมือง.....	39
ภาพที่ 22 แสดงตำแหน่งที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อดังระดับย่าน.....	40
ภาพที่ 23 แสดงผังของพื้นที่กรณีศึกษา.....	41
ภาพที่ 24 แสดงผังของพื้นที่กรณีศึกษา.....	41
ภาพที่ 25 แสดงภาพลานบัวเหล็กสัญลักษณ์ที่สำคัญของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.....	42
ภาพที่ 26 แสดงสภาพลักษณะพื้นที่ทางด้านสังคม.....	44
ภาพที่ 27 แสดงสภาพลักษณะพื้นที่ทางด้านสิ่งแวดล้อม.....	45

ภาพที่ 28	แสดงรูปแบบของพื้นที่.....	46
ภาพที่ 29	แสดงรูปแบบการใช้พื้นที่.....	47
ภาพที่ 30	แสดงผังบริเวณพื้นที่ด้านหน้าอาคาร.....	48
ภาพที่ 31	แสดงผังบริเวณพื้นที่ด้านข้างระหว่างอาคาร.....	49
ภาพที่ 32	แสดงผังบริเวณพื้นที่ด้านหลังอาคาร.....	49
ภาพที่ 33	แสดงผังบริเวณพื้นที่ส่วนกลางของมหาวิทยาลัย.....	50
ภาพที่ 34	แสดงผังภาพรวมขององค์ประกอบพื้นที่ของมหาวิทยาลัย.....	50
ภาพที่ 35	แสดงผังบริเวณรวมองค์ประกอบของพื้นที่.....	51
ภาพที่ 36	แสดงผังบริเวณจำแนกกลุ่มพื้นที่ Figure และ Ground.....	54
ภาพที่ 37	แสดงผลการวิเคราะห์ทัศนคติความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบพื้นที่.....	70
ภาพที่ 38	แสดงผลการวิเคราะห์ทัศนคติความพึงพอใจที่มีต่อการใช้พื้นที่.....	70
ภาพที่ 39	แสดงผลการวิเคราะห์ทัศนคติความพึงพอใจที่มีต่อพื้นที่สาธารณะ.....	71
ภาพที่ 40	แสดงผลการวิเคราะห์ทัศนคติความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบพื้นที่.....	72

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ความเป็นมาของพื้นที่ว่างสาธารณะ คือ บริบทของการเป็นพื้นที่ทางด้านภูมิทัศน์และการเป็นพื้นที่ทางด้านสังคม โดยพื้นที่ว่างสาธารณะที่ถือว่าดีและประสบความสำเร็จนั้นมักถูกนิยามไว้ด้วยสองแนวทาง กล่าวคือ หนึ่ง-เป็นพื้นที่ที่มีความเป็นสถานที่ (Place) มีความผูกพันกับผู้คน สอง-เป็นพื้นที่ที่มีความเป็นที่ว่าง (Space) มีความอ่อนกประสงค์กับกิจกรรม ซึ่งจากทั้งสองแนวทางนี้ถือเป็นโครงร่างความคิดของการสร้างสรรค์โครงสร้างพื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทที่แตกต่างกัน

โดยภูมิทัศน์ในบริบทของมหาวิทยาลัย ถือเป็นอีกหนึ่งสังคมที่สำคัญที่มีความต้องการต่อพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีที่มีคุณภาพ ซึ่งแนวความคิดที่สามารถพัฒนาเป็นเครื่องมือกับการสร้างสรรค์คุณภาพภูมิสถาปัตยกรรมของพื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทของมหาวิทยาลัยนั้นมีอยู่อย่างไม่เพียงพอหลักการทางความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ว่างสาธารณะที่ผ่านมาโดยส่วนใหญ่แล้วเป็นไปในแบบของทางตะวันตกหรือคนเมืองหนาว ซึ่งมีพฤติกรรมการใช้ชีวิตกลางแจ้งที่แตกต่างจากทางตะวันออกหรือคนเมืองร้อนในบริบทของประเทศไทยเป็นอย่างมาก แนวความคิดทางตะวันตกที่มีอยู่นั้น ปกติเป็นการเน้นให้ความสำคัญกับความเป็นสถานที่เพียงแค่นั้น แนวความคิดทางตะวันตกที่มีอยู่นั้น ปกติเป็นการเน้นให้ความสำคัญกับความเป็นสถานที่เพียงแค่นั้น กล่าวคือ มักจะเป็นการสนับสนุนแนวความคิดของการสร้างสรรค์พื้นที่ว่างสาธารณะให้สื่อสารความหมายและมีความเป็นสถานที่มากกว่าจะเป็นเพียงแค่นั้นที่ว่างที่ธรรมดา ด้วยเหตุผลนี้ทำให้ความรู้ความเข้าใจในเชิงการใช้งานที่ว่าง ซึ่งควรจะเป็นนิยามที่ควบคู่ไปกับการสร้างสรรค์และการส่งเสริมพื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทของมหาวิทยาลัยให้มีคุณลักษณะที่ดีนั้นยังไม่มี ความชัดเจนปรากฏชัด ไม่ได้เป็นหลักการทางความคิดที่สามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้อย่างเป็นระเบียบและเป็นระบบที่เพียงพอ

ความสัมพันธ์ของรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ (Formation and Functional) กับการเป็นพื้นที่ทางด้านภูมิทัศน์และการเป็นพื้นที่ทางด้านสังคมในหลักการทางความคิดของภูมิสถาปัตยกรรมนั้น องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางกายภาพถือเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดกรอบของพฤติกรรมมนุษย์ โดยมีความสัมพันธ์ไปกับพฤติกรรมพื้นที่โดยทางกายภาพ (Physical Behavior) และพฤติกรรมพื้นที่โดยปรารถนา (Desire Behavior) ของมนุษย์ ซึ่งมีองค์ประกอบของรูปแบบพื้นที่อันประกอบด้วยที่ว่าง โครงสร้าง สภาพปิดล้อมและทางสัญจรรวมไปถึงองค์ประกอบของรูปแบบการใช้พื้นที่อันประกอบด้วย การรวมตัวและการกระจายตัว การผสมผสานและการแยกจากกัน การเชื่อมต่อและการขับไล่ การเปิดรับและการปิดล้อม ที่ถือเป็นองค์ประกอบความสัมพันธ์ของรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ที่สำคัญ

ความสำคัญของรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยกับการศึกษาวิจัยนี้จะทำการวิเคราะห์ทฤษฎีกรอบที่สามารถเป็นตัวแปรต้นในการกำหนดคุณลักษณะของรูปแบบพื้นที่และคุณภาพของการใช้พื้นที่ รวมไปถึงการสังเคราะห์ทฤษฎีกรอบที่สามารถเป็นตัวแปรตามที่เกี่ยวข้องเนื่องมาจากความสัมพันธ์กับพื้นที่ว่างสาธารณะในของบริบทมหาวิทยาลัยด้วยคำถามหลักที่ว่ารูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่แบบใดที่สามารถส่งเสริมให้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทของมหาวิทยาลัยมีคุณภาพ กับประเด็นของคำถามที่ว่า องค์ประกอบหรือรูปแบบพื้นที่ทางภูมิทัศน์ควรมีรูปแบบเป็นอย่างไร และพฤติกรรมหรือรูปแบบการใช้พื้นที่ทางสังคมควรมีรูปแบบเป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวความคิดและเครื่องมือในการออกแบบพื้นที่ทางภูมิทัศน์และพื้นที่ทางสังคม เพื่อเป็นภูมิสถาปัตยกรรมของมหาวิทยาลัย

โดยจะทำการนำเสนออธิบายเนื้อหาของการศึกษาวิจัยเป็นหกบทด้วยกัน อันประกอบด้วย บทที่หนึ่ง การจัดระเบียบทางความคิดและสร้างสมมติฐานตั้งคำถามกับความสัมพันธ์ที่มีอยู่ บทที่สอง มุ่งอธิบายนิยามความหมายรวมทั้งหน้าที่คุณประโยชน์ของทฤษฎีและแนวคิด บทที่สาม สร้างกระบวนการกำหนดวิธีวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ บทที่สี่ เข้าถึงรายละเอียดของบริบทพื้นที่กรณีศึกษา บทที่ห้า วิเคราะห์ สังเกตการณ์และสำรวจคุณลักษณะรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยที่สำคัญ บทที่หก สรุปผลของการศึกษาวิจัยและนำเสนอหลักการ

คำถามหลักในการศึกษาวิจัย

รูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่แบบใดที่สามารถส่งเสริมให้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทของมหาวิทยาลัยมีคุณภาพ

ประเด็นของคำถาม

1. องค์ประกอบหรือรูปแบบพื้นที่ทางด้านภูมิทัศน์ควรมีรูปแบบเป็นอย่างไร
2. พฤติกรรมหรือการใช้พื้นที่ทางด้านสังคมควรมีรูปแบบเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

ความมุ่งหมาย ศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทของสถานศึกษามหาวิทยาลัย กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบที่สามารถอธิบายและสามารถนำเสนอใช้ในการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มิติพื้นที่ทางด้านภูมิทัศน์กับพื้นที่ทางด้านสังคม ด้วยหลักการความคิดของการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์ การศึกษาทฤษฎีของรูปแบบกับแนวคิดของพื้นที่สาธารณะ การวิจัยบริบทพื้นที่กรณีศึกษาในบริบทมหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ ผลที่ประสงค์ให้บรรลุในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย

1. เพื่อการศึกษาทฤษฎีของรูปแบบกับแนวคิดของพื้นที่ว่างสาธารณะ
2. เพื่อการสร้างสรรคักระบวนวิธีวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่
3. เพื่อการวิจัยบริบทพื้นที่กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
4. เพื่อการอธิบายรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย

และนำเสนอหลักการแนวคิดการปรับปรุงพื้นที่ว่างในบริบทมหาวิทยาลัย

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลทฤษฎีแนวคิดรูปแบบพื้นที่กับการศึกษาสภาพทางกายภาพของพื้นที่ที่ให้ความสำคัญกับทฤษฎีรูปแบบพื้นที่ทางด้านภูมิทัศน์และรูปแบบการใช้พื้นที่ทางด้านสังคม รวมไปถึงแนวคิดของพื้นที่ว่างสาธารณะ
2. ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา เป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับพื้นที่ว่างสาธารณะในกรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ตำบลคลองหก อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

กระบวนการขั้นตอนการศึกษาวิจัย

การศึกษาการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบท: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เป็นการศึกษาโดยเริ่มต้นกระบวนการจากการค้นหาความเป็นมาและความสำคัญศึกษาทฤษฎีของรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ กับความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่กับการเป็นพื้นที่ทางด้านภูมิทัศน์และการเป็นพื้นที่ทางด้านสังคมในหลักากทางความคิดของการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยและสร้างหลักการในการเลือกบริบทของพื้นที่ศึกษา รวมไปถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลและขั้นตอนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อค้นหารูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ที่สามารถส่งเสริมให้พื้นที่ว่างสาธารณะของบริบทมหาวิทยาลัยมีคุณภาพ โดยมีกระบวนการขั้นตอนการศึกษาวิจัย 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. กระบวนการวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่แบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
2. การสังเกตการณ์รูปแบบการใช้พื้นที่แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)
3. การสำรวจพื้นที่ว่างสาธารณะแบบเชิงกายภาพ (Spatial Exploration)
4. การสอบถามทัศนคติของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัย (Questionnaire Survey)

กระบวนการขั้นตอนการศึกษาวิจัยนี้ถือเป็น 4 กระบวนการในขอบเขตของการศึกษาวิจัย ซึ่งประกอบด้วยด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับทฤษฎีรูปแบบพื้นที่ทางด้านภูมิทัศน์และรูปแบบพื้นที่ทางด้านสังคม รวมไปถึงแนวคิดของพื้นที่ว่างสาธารณะแบบตะวันออกด้านบริบทเป็นการวิจัยที่ให้ความสำคัญกับพื้นที่สาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย

คำจำกัดความเบื้องต้น

1. รูปแบบพื้นที่ หมายถึง พื้นที่ทางด้านภูมิทัศน์ ประกอบด้วยมิติพื้นฐานของพื้นที่ ทั้งการเชื่อมโยงภายใน การเป็นสถานที่ และการมีรายละเอียด โดยมีการก่อรูปแบบพื้นที่จากรูปทรง สามมิติและรูปร่างสองมิติที่มีความเป็นปริมาตรมวล ซึ่งรูปทรงและรูปร่างจะก่อรูปแบบให้เกิดมิติพื้นที่ ทางกายภาพในการรับรู้และการเรียนรู้ของมนุษย์ ผ่านกระบวนการออกแบบโดยมีรูปทรงเรขาคณิต และรูปร่างอินทรีย์รูป เป็นสองรูปทรงและรูปร่างที่ประกอบสัมพันธ์เข้าด้วยกัน รวมไปถึงรูปแบบพื้นที่ ควรมีการตั้งถิ่นฐานแบบเป็นระเบียบ อีกทั้งต้องมีการขยายตัวได้ในรูปแบบของตาราง ซึ่งรูปแบบพื้นที่ นั้นมีองค์ประกอบของพื้นที่ อันประกอบไปด้วยรูปแบบของที่ว่าง โครงสร้าง สภาพปิดล้อมและทาง สัตถุจรเป็นสำคัญ

2. การใช้พื้นที่ หมายถึง พื้นที่ทางด้านสังคม ประกอบด้วยมิติพื้นฐานของการใช้พื้นที่ ทั้งทางด้านทางกายภาพและทางด้านความปรารถนาของมนุษย์ โดยการใช้พื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ไป กับหลักการเคลื่อนไหวของมนุษย์ด้วยมิติการรับรู้ระหว่างการใช้พื้นที่ ซึ่งรูปแบบการใช้พื้นที่นั้น มีพฤติกรรมอันประกอบไปด้วยรูปแบบของ การเข้าถึงพื้นที่เพื่อการรวมตัวและกระจายตัว การผ่านพื้นที่ เพื่อการผสมผสานและแยกจากกัน การจับจองพื้นที่เพื่อการเชื่อเชิญและขับไล่ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ เพื่อการเปิดรับและปิดล้อมเป็นสำคัญ

3. พื้นที่ว่างสาธารณะ หมายถึง สถานที่ทางด้านภูมิทัศน์และเป็นที่ย่างทางด้านสังคม ของมนุษย์ ประกอบเข้ากับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทั้งในแบบความต้องการที่เป็นส่วนตัวและ ในแบบความต้องการที่เป็นส่วนรวม โดยการที่คนหรือกลุ่มคนมีปฏิสัมพันธ์กันและยอมให้ผู้อื่นเข้ามา มีส่วนร่วมในการปฏิสัมพันธ์ เป็นพื้นที่ที่มีความเป็นสถานที่ มีความผูกพันประทับใจกับผู้คน มีความน่า ดึงดูดในใจสุนทรีย์ของพื้นที่ และพื้นที่ที่มีความเป็นที่ย่าง ที่มีความอ่อนกประสงค์กับกิจกรรม เป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนกประโยชน์มีความหลากหลายของกิจกรรมและผู้คนที่ใช้พื้นที่

4. บริบทมหาวิทยาลัย หมายถึง พื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นสถานศึกษา เป็นสถานที่ ที่มีความเป็นทางการและการเป็นที่ย่างที่มีความไม่เป็นทางการของบริบทที่มีความสัมพันธ์กัน โดยบริบท ของมหาวิทยาลัยมีความต้องการต่อพื้นที่ว่างสาธารณะทั้งในเชิงคุณภาพและในเชิงปริมาณที่มีความ เหมาะสม

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยฉบับนี้มีระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาและวิจัยทั้งสิ้น 24 เดือน หรือ ระยะเวลา 2 ปี โดยผู้ศึกษาวิจัยได้เริ่มต้นทำการศึกษาตั้งแต่เดือนพฤษภาคมปีพุทธศักราช 2565 และ ทำการนำเสนอผลของการวิจัยในเดือนมิถุนายน ปีพุทธศักราช 2567

ประโยชน์จากการศึกษาวิจัย

1. ตอบคำถามหลักในการศึกษาวิจัยได้ว่า รูปแบบพื้นที่และรูปแบบการใช้พื้นที่แบบใดที่สามารถส่งเสริมให้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทของมหาวิทยาลัยนั้นมีคุณภาพ
2. สามารถตรวจสอบสมมติฐานในประเด็นของคำถามว่า องค์ประกอบหรือรูปแบบพื้นที่ทางด้านภูมิทัศน์และพฤติกรรมหรือรูปแบบการใช้พื้นที่ทางด้านสังคมนั้นควรมีรูปแบบเป็นอย่างไร ค้นพบความสัมพันธ์ในทฤษฎีของรูปแบบกับแนวคิดของพื้นที่ว่างสาธารณะ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมของพื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยได้
3. เกิดคุณประโยชน์จากการประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมิติพื้นที่ในบริบทของพื้นที่กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

การนำเสนอผลของการศึกษาวิจัย

รายงานผลการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ ตามรูปแบบและกระบวนการขั้นตอนที่กำหนด โดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตีพิมพ์ผลงานการศึกษาวิจัยในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการที่มีมาตรฐานสากล หรือเป็นการนำเสนอต่อที่ประชุมทางวิชาการที่มีรายงานการประชุมอย่างเป็นทางการ

บทที่ 2

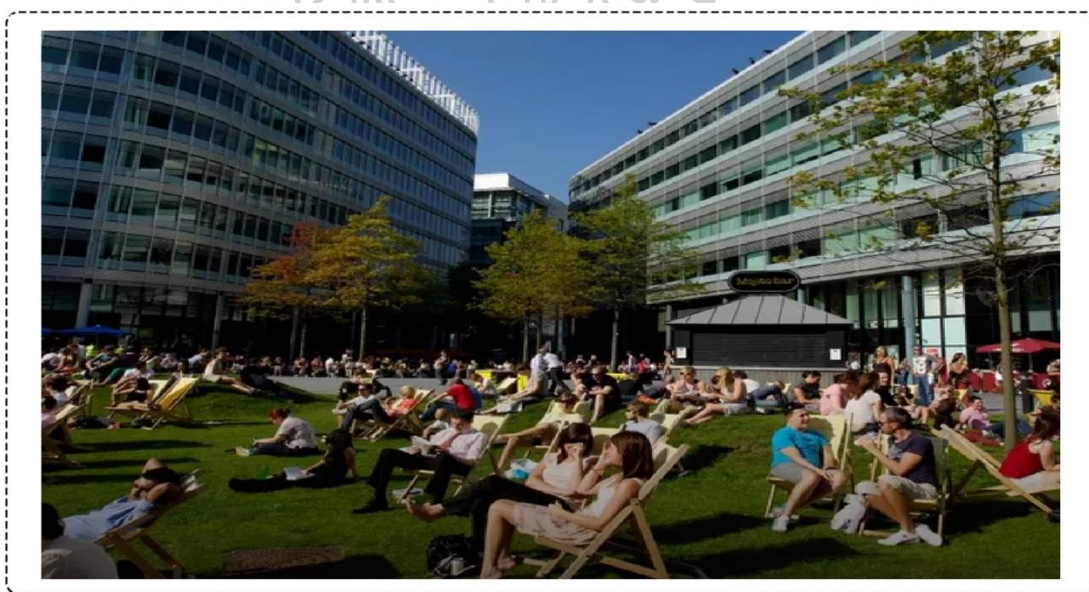
แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบพื้นที่และรูปแบบการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทของสถานศึกษามหาวิทยาลัย เพื่อนำไปประยุกต์ปรับใช้กับการออกแบบภูมิทัศน์ของบริบทมหาวิทยาลัยได้อย่างมีคุณภาพและเหมาะสม โดยทำการศึกษาวิจัยผ่านสี่ส่วนของหลักการที่สำคัญอันประกอบด้วย หนึ่ง-ส่วนของพื้นที่ว่างสาธารณะ สอง-ส่วนของบริบทมหาวิทยาลัย สาม- ส่วนของรูปแบบพื้นที่ สี่-ส่วนของการใช้พื้นที่ ซึ่งจะส่งผลไปถึงการสรุปความสัมพันธ์รูปแบบและแนวคิดของพื้นที่ว่างสาธารณะ โดยจะส่งผลไปถึงการสรุปความสัมพันธ์เพื่อพัฒนาไปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย รวมถึงการสร้างกระบวนการวิธีวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยมีเนื้อหาของการศึกษาทฤษฎีการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ซึ่งมีลำดับของเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. พื้นที่ว่างสาธารณะ
 - 1.1 ความหมายของพื้นที่ว่างสาธารณะ
 - 1.2 หลักการออกแบบพื้นที่ว่างสาธารณะ
2. บริบทมหาวิทยาลัย
 - 2.1 ความสำคัญของบริบทมหาวิทยาลัย
 - 2.2 หลักการออกแบบบริบทมหาวิทยาลัย
3. รูปแบบพื้นที่
 - 3.1 มิติพื้นฐานของพื้นที่
 - 3.2 องค์ประกอบของพื้นที่
4. รูปแบบการใช้พื้นที่
 - 4.1 มิติพื้นฐานของการใช้พื้นที่
 - 4.2 องค์ประกอบของการใช้พื้นที่
 - 4.3 พฤติกรรมของการใช้พื้นที่
 - 4.4 การเรียนรู้การใช้พื้นที่
5. การบันทึกรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่
6. กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

พื้นที่ว่างสาธารณะ

สันต์ สุวัจนราภินันท์ (2558) กล่าวว่า พื้นที่ว่างสาธารณะ (Public Space) คือ บริบทของการเป็นสถานที่ทางด้านภูมิทัศน์และการที่ว่างทางด้านสังคมของมนุษย์ เป็นพื้นที่ที่คนหรือกลุ่มคนมีปฏิสัมพันธ์กันและยอมให้ผู้อื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิสัมพันธ์ เป็นพื้นที่รวมตัวของกลุ่มคนที่สามารถเข้าถึงพื้นที่และพื้นที่นั้นมีความหลากหลายของทั้งกลุ่มคนและกิจกรรม ซึ่งในนิยามของพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีว่าดีและประสบความสำเร็จมักถูกนิยามไว้สองแนวทาง คือ พื้นที่ที่มีความเป็นสถานที่ (Place) เป็นพื้นที่ที่มีความน่าจดจำ ประทับใจกับผู้คน มีความน่าดึงดูดใจในทางสุนทรียะของพื้นที่ และพื้นที่ที่มีความเป็นที่ว่าง (Space) เป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนโยน มี ความหลากหลายของกิจกรรมและผู้คนกับพื้นที่ (ไซศรี ภัคดีสุขเจริญ, 2562) มิติทางสังคมเมืองในปัจจุบันมีผลอย่างยิ่งในการนิยามความเป็นสาธารณะของพื้นที่สาธารณะทางกายภาพ ที่ไม่สามารถปฏิเสธถึงการดำรงอยู่และปรากฏขึ้นของคู่ตรงข้ามอย่างพื้นที่ว่างแบบส่วนรวม และพื้นที่ว่างแบบส่วนตัวบนพื้นที่สาธารณะทางกายภาพที่มุ่งเน้นจากจุดเริ่มต้นของพื้นที่ว่างสาธารณะ

ภาพที่ 1 แสดงพื้นที่สาธารณะ

ที่มา: วนัฐย์ พุฒนาค. (2565). มีสวนและพื้นที่สาธารณะได้ไม่ต้องใหญ่ 7 วิธีการใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มพื้นที่สาธารณะสีเขียวให้เมือง. เข้าถึงเมื่อ 12 เมษายน. เข้าถึงได้จาก <https://citycracker.co/city-environment/7-method-to-increase-green-space/>

ความหมายของพื้นที่ว่างสาธารณะ

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2554) กล่าวว่า พื้นที่ว่างสาธารณะเป็นพื้นที่ทางภูมิทัศน์ คือ พื้นที่หนึ่งหรือการรวมพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นภาพรวม เป็นสิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพโดยรอบที่เกิดขึ้นโดยที่มนุษย์รับรู้ได้ทางสายตาในระยะห่าง มีทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต เป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งส่งผลเกี่ยวข้องถึงกันและเป็นปัจจัยในการก่อเกิดซึ่งกันและกัน ภูมิทัศน์ประกอบขึ้นด้วยสภาพแวดล้อมจากธรรมชาติ ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่มนุษย์ไม่ใช่เป็นผู้สร้างหรือเปลี่ยนแปลงไม่ว่ารูปร่างหรือรูปแบบใด และสภาพแวดล้อมจากมนุษย์สร้างขึ้น เป็นสภาพแวดล้อมที่ผู้คนสร้างหรือเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ไป โดยสิ่งที่ประกอบเป็นภูมิทัศน์นั้นขึ้นอยู่กับบริบทในการใช้งานพื้นที่ ลักษณะที่มองเห็นได้ทั้งหมดของพื้นที่ พื้นที่ทางด้านภูมิทัศน์จึงเป็นพื้นที่ที่มีความน่าสนใจ มักจะพิจารณาในแง่ของความน่าดึงดูดใจในทางสุนทรียะของพื้นที่

ภาพที่ 2 แสดงคุณลักษณะของพื้นที่สาธารณะ

ที่มา : ผู้วิจัย (2566)

ญาณ เกณฑ์ (2556) กล่าวว่า พื้นที่ว่างสาธารณะทางสังคม คือพื้นที่ที่มนุษย์สามารถก่อตัวรวมกัน ใช้พื้นที่ร่วมกันในที่เดียวกัน เวลาเดียวกัน เป็นการมีอยู่ของผู้คน กิจกรรม และเหตุการณ์ ซึ่งเกิดขึ้นทั้งการปฏิสัมพันธ์ฝ่ายเดียวและการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในพื้นที่ โดยอาจมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย ครอบคลุมทุกกิจกรรมในพื้นที่ว่างที่มีผู้คนปรากฏอยู่ร่วมด้วย กิจกรรมทุกประเภทที่เป็นการกระทำร่วมกันของผู้คน ทั้งการมองดูผู้คนทำกิจกรรมต่าง ๆ และการเป็นผู้ที่อยู่ในกิจกรรมนั่นเอง สังคมประกอบขึ้นได้จากผู้คน พื้นที่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในสังคม และการจัดระเบียบทางสังคม จากสิ่งที่บังเอิญและจากกิจกรรมภายใต้เงื่อนไขของสังคมเดียวกัน พื้นที่ทางสังคมเหล่านี้เกิดขึ้นโดยเป็นผลมาจากการที่ผู้คนเคลื่อนที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันนั้น ซึ่งไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมที่เป็นหน้าที่ กิจกรรมเพื่อนันทนาการ หรือกิจกรรมเชิงสังคมอื่น ๆ ล้วนเกิดขึ้นอย่างเชื่อมโยงและผสมผสานกันเสมอ พื้นที่ว่างทางสังคมจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับรูปแบบและการใช้งานพื้นที่

ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ (2550) กล่าวว่า พื้นที่ในเชิงของความเป็นสถานที่ (Place) คือ การเป็นพื้นที่ที่มีปรากฏการณ์รูปแบบปรกติสัถ์ที่จะเกิดขึ้นซ้ำ ๆ กันหรือเป็นไปในรูปแบบเดิม

เป็นพฤติกรรมในชีวิตประจำวันที่ผู้คนและกลุ่มคนสร้างหรือแสดงขึ้นในพื้นที่นั้น โดยให้ความสำคัญกับสำนึกของมนุษย์และมีความสนใจเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ ผู้คนที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวในบริบทนั้น ๆ มีความรู้สึกนึกคิดต่อประสบการณ์ต่าง ๆ ด้วยตัวเองและให้ความหมายกับสิ่งที่ได้ประสบพบเจอหรือมีปฏิสัมพันธ์ร่วมตามแต่ละบุคคล พื้นที่ว่างเชิงความเป็นสถานที่ที่มักเป็นพื้นที่ที่น่าจดจำ มีความผูกพันและมีความประทับใจของผู้คนในพื้นที่ โดยมีคนเป็นผู้สร้างบริบทหรือสภาพการณ์นั้นขึ้นโดยที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของสภาพการณ์นั้นด้วย โดยมีผู้คนเป็นผู้สร้างสังคมขึ้นในพื้นที่และกำหนดความหมายของสิ่งต่าง ๆ ในพื้นที่นั้น

ไซศรี ภักดีสุขเจริญ (2550) กล่าวว่า พื้นที่ในเชิงความเป็นที่ว่าง (Space) คือพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ของผู้คนกับกิจกรรม โดยเน้นความสำคัญของพฤติกรรมภายนอกของมนุษย์ ซึ่งพฤติกรรมชี้ให้เห็นถึงการกระทำของมนุษย์ที่ตอบสนองต่อสิ่งนั้น ๆ เป็นการทำความเข้าใจและเรียนรู้ถึงพฤติกรรมที่หลากหลายของผู้คน พฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ของผู้คนที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ การแสดงออกในรูปแบบของการกระทำหรือพฤติกรรมออกมาสู่ภายนอก โดยพื้นที่ในเชิงพื้นที่ว่างมักเป็นพื้นที่ที่มีความเป็นอเนกประโยชน์ สามารถพบเห็นเจอเจอบุคคลหลากหลายประเภทที่ทำกิจกรรมหลากหลายอย่างในเวลาที่แตกต่างกันเสมอในพื้นที่เดียวกัน ถือเป็นพื้นที่รองรับความหลากหลายของผู้คนและกิจกรรมในทุกช่วงเวลาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

สันต์ สุวัจนานันท์ (2558) กล่าวว่า พื้นที่ว่างแบบตะวันตก เป็นพื้นที่ที่สะท้อนสภาพสังคมที่มีช่วงชั้น มีระเบียบแบบแผน มีการจัดการอย่างชัดเจนมากกว่าเป็นไปตามธรรมชาติ มีลักษณะของพื้นฐานสังคมอุตสาหกรรมและมีความเป็นเมืองมากกว่าความเป็นชนบท พื้นที่ว่างตะวันตกในยุคแรก ๆ มีลักษณะเป็นศูนย์กลาง มักอยู่กลางเมือง เป็นสัญลักษณ์ของความรุ่งเรืองของพื้นที่นั้น รวมถึงใช้เป็นพื้นที่ผ่อนคลายเป็นศูนย์กลาง มีขนาดและสัดส่วนที่ใหญ่โตทำให้ไม่เอื้อต่อการใช้งานของผู้คนทั่วไป มาจนยุคสมัยใหม่แนวคิดส่วนใหญ่เน้นพื้นที่ของผู้คนเป็นสำคัญ เน้นการปฏิสัมพันธ์ของผู้คน ความเป็นธรรมชาติและความเป็นทางการเพื่อการใช้งานของคนหมู่มาก แนวคิดทางตะวันตกที่มีอยู่เกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะนั้นเน้นที่การให้ความสำคัญในเชิงความเป็นสถานที่เป็นหลัก คือการสร้างพื้นที่ว่างให้สื่อสารความหมาย มีความดึงดูดใจกับผู้คนผู้ใช้ในพื้นที่ว่างนั้น (ไซศรี ภักดีสุขเจริญ, 2562)

สันต์ สุวัจนานันท์ (2558) กล่าวว่า พื้นที่ว่างแบบตะวันออก เป็นพื้นที่ที่มีความเกี่ยวพันลึกซึ้งทั้งในมิติสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และความเชื่อหลอมรวมอยู่ในพื้นที่ พื้นที่ว่างแบบตะวันออกมีธรรมชาติเฉพาะตัว มีลักษณะของการเป็นที่มีความยืดหยุ่น เคลื่อนไหว อาจดูไร้ระเบียบแต่เป็นธรรมชาติ ด้วยสภาพแวดล้อมที่ร้อนชื้นจึงเอื้ออำนวยแก่การใช้ชีวิตภายนอกบ้าน คนในสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เป็นพื้นที่ว่างที่ผู้คนใช้พบปะกันมาแต่เดิมมักเกิดขึ้นในพื้นที่ทางธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ลำธาร ตามกิจกรรมในวิถีชีวิต เป็นพื้นที่ที่มีความไม่เป็นทางการ คู่ขนานมีความพอเหมาะพอดี อบอุ่น ใกล้ชิด มีร่มเงา ระบายอากาศและถ่ายเทอากาศได้ดี มีพื้นที่ที่มีชั้นเชิงเลื่อนไหลต่อเนื่อง

ใกล้ชิดหรือติดดินจนสามารถจะนั่งได้เมื่อต้องการ ทั้งยังสัมพันธ์กับแหล่งน้ำตามค่านิยมของการอยู่เย็นเป็นสุข พื้นที่ว่างแบบตะวันออกจะเน้นการให้ความสำคัญในเชิงความเป็นที่ว่างเป็นหลัก เป็นการสร้างพื้นที่สาธารณะให้เป็นพื้นที่ทางสังคมที่มีความเป็นอนอกประโยชน์ มีความเป็นพื้นที่ กล่าวคือ มีการเข้าใช้พื้นที่โดยกลุ่มคนที่หลากหลายประเภท ทำกิจกรรมอย่างหลากหลายในหลากหลายช่วงเวลากันในพื้นที่ (ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ, 2562)

ภาพที่ 3 แสดงรูปแบบของพื้นที่สาธารณะ

ที่มา: The Active. (2566). **พื้นที่สาธารณะ ที่ขาดหาย สู่นโยบาย ‘ย่านสร้างสรรค์’** นครกรุง. เข้าถึงเมื่อ 12 เมษายน. เข้าถึงได้จาก <https://theactive.net/news/urban-20230225/>

ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ (2562) พื้นที่แบบส่วนรวม คือ อาณาเขตพื้นที่ที่เปิดให้ผู้คนทุกคนเข้าถึงได้และเข้าใช้พื้นที่นั้นได้ร่วมกัน เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของทั้งผู้คน กิจกรรม และการใช้พื้นที่ก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์กันในพื้นที่เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นส่วนรวมแก่พื้นที่ เป็นการสร้างพื้นที่สำหรับทุกคนหรือการอยู่ในพื้นที่ที่ไม่ปิดกั้นขอบเขตเฉพาะสำหรับคนหรือกลุ่มคน ส่งเสริมให้ผู้คนออกมามีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันท่ามกลางผู้คนหมู่มาก ได้มอง พูดคุยแลกเปลี่ยน ทำความรู้จัก แสดงออกในกิจกรรมต่าง ๆ หลากหลายประเภทร่วมกับผู้อื่น และเข้าร่วมกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เพื่อสาธารณะประโยชน์ ส่งเสริมความมีชีวิตชีวาของพื้นที่ เสมือนเป็นพื้นที่สื่อกลางในการสอดประสานความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่หลากหลายกับพื้นที่ที่รองรับความหลากหลายของทุกกิจกรรม

ไซศรี ภัคดิ์สุขเจริญ (2562) พื้นที่แบบส่วนตัว เป็นพื้นที่ที่ผู้คนอยู่ร่วมกัน ท่ามกลางความแตกต่างของคนหลากหลายประเภทเข้ามารู้ เรียนรู้ร่วมกัน และเลือกสรรพื้นที่ส่วนตัวของตัวเอง หรือกลุ่มคน หรืออาจมีการล้อมรั้วกันอาณาเขตที่สร้างขึ้นด้วยความตั้งใจที่จะเป็นพื้นที่ปิดล้อมเฉพาะกลุ่มของตนเอง เป็นกลุ่มคนที่ต้องการสร้างพื้นที่ว่างเฉพาะกลุ่มของตนเองขึ้น เพื่อแยกออกจากพื้นที่อื่น ๆ โดยอ้างถึงความปลอดภัยแทนการไม่ไว้วางใจ ท่ามกลางการมองเห็นของคนอื่นในพื้นที่ว่างสาธารณะเดียวกัน เกิดเป็นพื้นที่อีกรูปแบบหนึ่งขึ้นในรูปแบบของกลุ่มคนที่ใช้พื้นที่สาธารณะร่วมกัน แต่เป็นความต้องการของผู้คนจำนวนหนึ่งในการสร้างพื้นที่ปิดล้อมของตัวเอง ซึ่งบ่งบอกถึงความต้องการความอิสระจากการผสมผสานข้ามความแตกต่างของกลุ่มคนอื่น ๆ เลือกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สามารถปิดกั้นตนเองออกจากผู้อื่น ในลักษณะต่าง ๆ ทั้งการแยกตัวด้วยรั้ว กำแพง การสร้างบรรยากาศที่ตัดขาดจากสภาพแวดล้อม จึงเป็นเสมือนความสัมพันธ์แบบปฏิเสธ กลายเป็นกลุ่มเฉพาะที่มาอยู่ร่วมกันในพื้นที่เดียวกัน

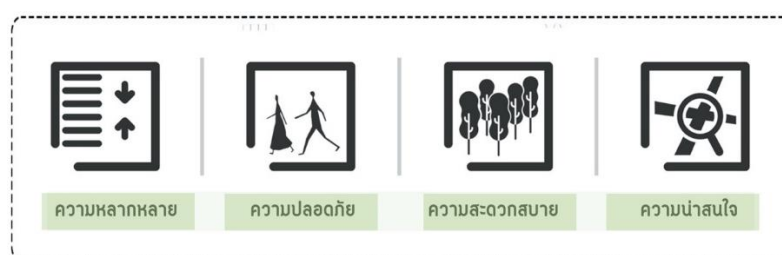

ภาพที่ 4 แสดงประเภทของพื้นที่สาธารณะ

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

หลักการออกแบบพื้นที่ว่างสาธารณะ

เจฟ สเป็ค (Jeff Speck) นักผังเมืองและผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบชุมชนเมืองแห่งการเดินของสหรัฐอเมริกา นำเสนอแนวคิดและหลักการของคุณลักษณะที่ว่าง ประกอบด้วยหนึ่ง-ความหลากหลาย สอง-ความปลอดภัย สาม-ความสะดวกสบาย และสี่-ความน่าสนใจ ซึ่งเป็นสี่องค์ประกอบสำคัญของการออกแบบพื้นที่ว่างสาธารณะ (Speck, 2013)

ภาพที่ 5 แสดงองค์ประกอบหลักของการออกแบบพื้นที่สาธารณะ

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

1. ความหลากหลาย (The Useful) คือ พื้นที่ว่างสาธารณะที่สามารถสร้างสรรค์ในการใช้พื้นที่ว่างแบบผสมผสานทั้งกับกิจกรรมและผู้คน เป็นการให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะ การให้ความสำคัญกับพฤติกรรมการใช้งานที่มีความหลากหลายในการใช้งาน มีการส่งเสริมและเพิ่มปริมาณคนเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะที่เหมาะสม

2. ความปลอดภัย (The Safe) คือ การปกป้องคนและกิจกรรมที่มีอยู่ในพื้นที่ว่างสาธารณะให้มีความปลอดภัย เป็นการให้ความสำคัญกับความปลอดภัยทางด้านความแข็งแรงของวัสดุอุปกรณ์ มีระบบแสงสว่างที่เพียงพอในพื้นที่ ส่งเสริมและเพิ่มเติมความเป็นมิตรกับการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะ

3. ความสะดวกสบาย (The Comfortable) คือ การมีพื้นที่ว่างสาธารณะที่เอื้อต่อการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะและทางสัญจร มีสัดส่วนพื้นที่การที่เหมาะสมพอดีกับการใช้งานผู้คนและกิจกรรม มีสิ่งอำนวยความสะดวกและพื้นที่รองรับ เป็นการให้ความสำคัญกับพื้นที่สีเขียวและเพิ่มเติมปริมาณต้นไม้ให้กับพื้นที่ทำให้พื้นที่มีร่มเงาช่วยเพิ่มศักยภาพการใช้งานของพื้นที่

4. ความน่าสนใจ (The Interesting) คือ การสร้างพื้นที่ให้อิสระอย่างเป็นมิตรและปรับสภาพแวดล้อมให้มีความน่าสนใจ การตกแต่งภูมิทัศน์ทั้งในพื้นที่และโดยรอบ การมีทัศนียภาพที่สวยงามน่าใช้ ช่วยเพิ่มเติมให้พื้นที่ว่างสาธารณะในการพัฒนาที่มีคุณภาพสูงและประสิทธิภาพที่น่าสนใจ

บริบทมหาวิทยาลัย

หากนิยามความหมายตามราชบัณฑิตยสถาน มหาวิทยาลัย หมายถึง ที่อยู่ของวิชาการหรือความรู้อันยิ่งใหญ่ สถาบันอุดมศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงหลายสาขาวิชา หรือหลายกลุ่มสาขาวิชา เพื่อให้ประกาศนียบัตรอนุปริญญา ปริญญา และประกาศนียบัตรบัณฑิตแก่ผู้สำเร็จการศึกษา รวมทั้งดำเนินการวิจัยและให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและทำนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2552)

ภาพที่ 6 แสดงบริบทพื้นที่มหาวิทยาลัย

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

แต่หากมองโดยทางกายภาพของมหาวิทยาลัย ถือเป็นพื้นที่รวมกลุ่มชุมชนขนาดใหญ่ของผู้คนและกลุ่มคนเข้าไว้ด้วยกัน รองรับผู้คนและกิจกรรมได้อย่างหลากหลายน่าสนใจ

ลัน เทเลอร์ (Ian Taylor) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยเป็นสถานที่หนึ่งที่ได้เต็มไปด้วยกลุ่มคนและกิจกรรมที่หลากหลาย โดยลักษณะทางกายภาพของมหาวิทยาลัยนั้นมีลักษณะเป็นพื้นที่ว่างขนาดใหญ่ที่ประกอบไปด้วยกลุ่มอาคารย่อยที่มีลักษณะและหน้าที่ทางการใช้งานที่แตกต่างกัน หากพิจารณาในภาพรวม อาจจำแนกพื้นที่ว่างภายในมหาวิทยาลัยได้เป็นสองส่วน ส่วนแรกคือส่วนของกลุ่มอาคาร (Figure) อาคารต่าง ๆ ที่รองรับกิจกรรมการเรียนการสอนของคณะ ภาควิชาต่าง ๆ ตลอดจนอาคารประกอบอื่น ๆ เช่น โรงอาหาร ห้องสมุด ศูนย์อำนวยความสะดวก เป็นต้น และส่วนที่สองคือส่วนของพื้นที่ว่างภายนอก (Ground) ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งพื้นที่ทางด้านภูมิทัศน์ เป็นส่วนที่เป็นพื้นที่สีเขียวของมหาวิทยาลัย และพื้นที่ทางด้านสังคม พื้นที่ว่างเอนกประสงค์ สนาม หรือพื้นที่ว่างขนาดเล็กที่อยู่ระหว่างอาคาร เป็นต้น (Taylor, 2016)

แคลร์ คูเปอร์ มาคัส (Clare Cooper Marcus) และแคโรลีน ฟรานซิส (Carolyn Francis) กล่าวว่า ลักษณะการใช้งานพื้นที่ว่างภายในบริบทมหาวิทยาลัยนั้นสามารถจำแนกได้เป็น สี่ลักษณะ ได้แก่ หนึ่ง-พื้นที่ด้านหน้าอาคาร เป็นพื้นที่สาธารณะที่สามารถรองรับกิจกรรมได้หลากหลายลักษณะ สอง-พื้นที่ด้านข้างระหว่างอาคาร เป็นพื้นที่ว่างสาธารณะขนาดเล็ก เป็นพื้นที่ใช้สำหรับนั่งพักผ่อน พุดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โดยพื้นที่ส่วนนี้จะมีการใช้งานตลอดทั้งวัน เป็นพื้นที่ที่ทำหน้าที่เป็นส่วนเปลี่ยนถ่ายระหว่างพื้นที่ว่างภายในอาคารและพื้นที่ว่างภายนอกอาคาร สาม-พื้นที่ด้านหลังอาคาร

เป็นพื้นที่ส่วนที่รองรับกิจกรรมภายใน ลี-พื้นที่ส่วนกลางของมหาวิทยาลัย เป็นพื้นที่ว่างสาธารณะขนาดใหญ่ รองรับผู้คนและกิจกรรมจำนวนมากได้ มีความหลากหลายในพื้นที่ ลักษณะการใช้งานพื้นที่ว่างแต่ละแบบนี้ก็จะมีความแตกต่างกันออกไปซึ่งสัมพันธ์กับช่วงเวลา (Marcus and Francis, 1990)

ความสำคัญของบริบทมหาวิทยาลัย

แคลร์ คูเปอร์ มาคัส (Clare Cooper Marcus) และแคโรลีน ฟรานซิส (Carolyn Francis) กล่าวว่ามหาวิทยาลัยเป็นสถานที่แห่งหนึ่งที่ประกอบไปด้วย กลุ่มอาคารน้อยใหญ่คล้ายคลึงกับกลุ่มอาคารสาธารณะ หรือกลุ่มอาคารทางราชการโดยทั่วไปที่จะประกอบด้วยอาคารและพื้นที่ว่างระหว่างอาคาร แต่สิ่งหนึ่งที่ทำให้บริบทมหาวิทยาลัยมีความเฉพาะและแตกต่างจากกลุ่มอาคารประเภทอื่นคือ ลักษณะในการใช้พื้นที่ว่างภายในมหาวิทยาลัย เนื่องจากกลุ่มผู้ใช้งานหลักคือกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา ทำให้ในระหว่างวันเกิดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งกิจกรรมที่เป็นทางการ เช่น การเรียนการสอน และกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ เช่น การนั่งพักผ่อน เล่นกีฬา เป็นต้น ดังนั้น นอกจากการใช้งานพื้นที่ว่างภายในอาคารแล้ว พื้นที่ว่างภายนอกอาคารจึงเป็นส่วนสำคัญที่ไม่ใช่แค่พื้นที่ว่างเปล่าที่ใช้สำหรับเปลี่ยนถ่ายจากภายนอกและภายในเพียงอย่างเดียว แต่กลับพื้นที่ส่วนสำคัญที่สร้างให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คน เป็นพื้นที่นั่งเล่นพักผ่อนและพูดคุยแลกเปลี่ยนความเห็นกันในระหว่างวัน และช่วยสร้างความมีชีวิตชีวาให้กับบริบทมหาวิทยาลัยอีกด้วย นอกจากนี้ เนื่องด้วยตำแหน่งที่ตั้งของมหาวิทยาลัยนั้นอยู่ใกล้กับชุมชน ดังนั้นนอกจากกลุ่มผู้ใช้งานหลักที่เป็นกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาที่เข้ามาใช้พื้นที่ภายในมหาวิทยาลัยอยู่ตลอดทั้งวันแล้ว ยังมีกลุ่มผู้ใช้งานรองซึ่งคือผู้คนในชุมชนที่มักจะเข้ามาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะภายนอกอาคารในส่วนต่าง ๆ เป็นพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมในช่วงเย็นของทุกวัน เช่น การวิ่งออกกำลังกายในสวนสาธารณะขนาดใหญ่ด้านหน้ามหาวิทยาลัย การเล่นกีฬาฟุตบอลที่สนาม หรือการเดินเล่นพักผ่อน เป็นต้น ทำให้บริบทมหาวิทยาลัยแห่งนี้มีความเฉพาะและแตกต่างจากสถานที่แห่งอื่น ทั้งกลุ่มผู้ใช้ ลักษณะการใช้พื้นที่ และช่วงเวลาในการใช้พื้นที่ (Marcus and Francis, 1990)

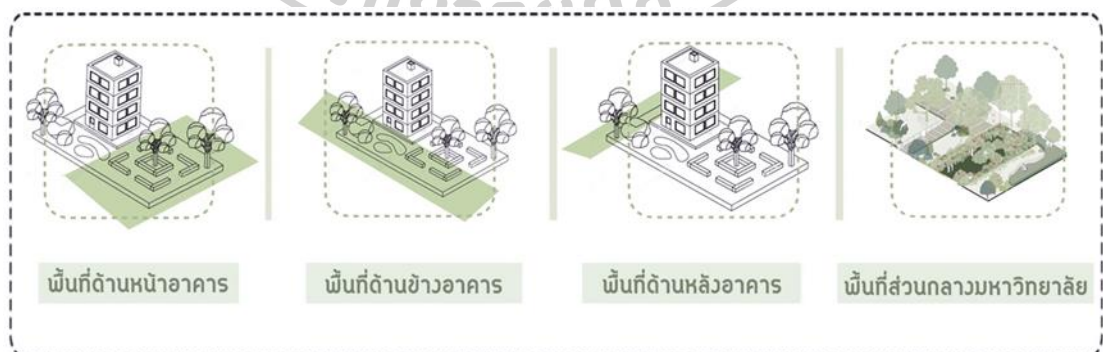

ภาพที่ 7 แสดงความสำคัญของมหาวิทยาลัย

ที่มา: Schultz, A. (2021). **Comparing Campuses 2021: Campus Open Spaces**. Accessed April 12. Available from <https://ayerssaintgross.com/comparing-campuses-2021-campus-open-spaces-research>

หลักการออกแบบบริบทมหาวิทยาลัย

หลักการออกแบบบริบทพื้นที่มหาวิทยาลัย ประกอบด้วย หนึ่ง-บริบทพื้นที่ทางด้านหน้าทางเข้าอาคาร สอง-พื้นที่ด้านข้างระหว่างอาคาร สาม-พื้นที่ด้านหลังทางออกอาคาร และสี่-พื้นที่ด้านส่วนกลางของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์

ภาพที่ 8 แสดงหลักการออกแบบบริบทมหาวิทยาลัย

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

1. บริบทด้านหน้าทางเข้าอาคาร เป็นพื้นที่ทางผ่านระหว่างที่ว่างและสภาพปิดล้อมที่มีความเป็นทางการและมีความเป็นส่วนรวมของการส่งเสริมกิจกรรมในบริบทมหาวิทยาลัยเป็นพื้นที่หลักที่ทำหน้าที่เป็นทางสัญจรและเปลี่ยนถ่ายผู้คนระหว่างพื้นที่ภายนอกและพื้นที่ภายในอาคาร โดยลักษณะของบริบทด้านหน้าอาคารนั้นส่วนใหญ่มักจะมีลักษณะเป็นพื้นที่เปิดโล่งหรือลานกว้าง และมีองค์ประกอบสำหรับทำหน้าที่เปลี่ยนถ่ายพื้นที่ระหว่างพื้นที่ภายนอกและพื้นที่ภายในอาคาร เช่น พื้นยกระดับ หรือ ชุมทางเข้าอาคาร เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างให้เกิดความสะดวกสบายในการสัญจรจากพื้นที่ภายนอกอาคารเข้าสู่พื้นที่ภายในอาคาร ตลอดจนเพื่อให้ผู้คนที่ผ่านไปมาสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจร่วมกันได้ว่าพื้นที่บริเวณนี้คือทางเข้าหลักของตัวอาคาร ด้วยลักษณะดังกล่าวนี้จึงส่งผลให้บริบทด้านหน้าอาคารนั้นมักได้รับความสำคัญในการออกแบบและจัดการพื้นที่เป็นพิเศษ ทั้งนี้เพราะนอกจากพื้นที่ดังกล่าวจะทำหน้าที่เป็นทางเข้าหลักของอาคาร ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีปริมาณการใช้งานในแง่ของการสัญจรที่สูงที่สุดของอาคารในช่วงเวลาทำการของมหาวิทยาลัยแล้ว ยังเป็นพื้นที่ที่มีการใช้งานในรูปแบบของการทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีปริมาณสูงด้วยเช่นกันในช่วงเวลาดังกล่าว เช่น การนั่งพักคอย, การหยุดยืนหรือจับกลุ่มเพื่อพูดคุย, การเป็นจุดนัดเจอหรือนัดหมาย เป็นต้น ดังนั้นพื้นที่บริบทด้านหน้าอาคารจึงนับได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีการปฏิสัมพันธ์ของผู้คนมากที่สุดในช่วงเวลาทำการของมหาวิทยาลัย

2. บริบทด้านข้างระหว่างอาคาร เป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างที่ว่างกับสภาพปิดล้อมที่มีความไม่เป็นทางการและมีความเป็นส่วนตัวของการสร้างสรรค์เหตุการณ์ในบริบทมหาวิทยาลัยเป็นพื้นที่ที่มักไม่มีการเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ภายในอาคารกับพื้นที่ภายนอกอาคาร ส่งผลให้พื้นที่บริเวณนี้มีลักษณะสัมพันธ์และไม่สัมพันธ์ไปกับการใช้งานของพื้นที่ภายในของอาคารตามแต่การใช้งานพื้นที่ นอกจากนี้พื้นที่บริบทด้านข้างอาคารนี้ยังมักเป็นพื้นที่ที่เป็นกันชนระหว่างอาคารที่ตั้งอยู่ข้างๆกัน ซึ่งส่งผลให้พื้นที่ดังกล่าวนอกจากจะต้องทำหน้าที่ลดแรงปะทะกันของมุมมองและการใช้งานระหว่างอาคารทั้ง 2 หลังซึ่งอาจจะมีลักษณะการใช้สอยที่ไม่สัมพันธ์กันแล้วยังต้องทำหน้าที่เชื่อมโยงอาคารทั้ง 2 หลังนั้นให้มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันในฐานะเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรเดียวกันด้วย ซึ่งโดยส่วนใหญ่พื้นที่บริบทด้านข้างของอาคารนั้นมักมีลักษณะของพื้นที่เป็นพื้นที่โล่งขนาดไม่ใหญ่มากนัก และมีการใช้งานในลักษณะของการใช้เพื่อรองรับการบริการต่าง ๆ ที่อาจไม่ได้เกี่ยวข้องกับการใช้งานภายในอาคารโดยตรง ซึ่งมักจะขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่ว่างนั้น กล่าวคือ หากเป็นที่ว่างที่มีขนาดเล็กหรือแคบก็มักจะเกิดเป็นพื้นที่สำหรับสัญจรไปมาระหว่างอาคาร แต่หากพื้นที่ว่างนั้นมีขนาดที่ค่อนข้างใหญ่ ก็มักจะถูกพัฒนาให้เป็นพื้นที่สำหรับรองรับกิจกรรมอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น ทำเป็นลานจอดรถ, ชุมชานอาคารและเครื่องดื่มหรือเป็นพื้นที่ที่ถูกจัดไว้สำหรับนั่งเล่นพักผ่อนได้ต้นไม้ในระหว่างการเรียนรู้ไปจนถึงหลังเลิกเรียน เป็นต้น

3. บริบทด้านหลังทางออกอาคาร เป็นพื้นที่ทางผ่านระหว่างโครงสร้างและทางสัญจรที่มีความไม่เป็นทางการและมีความเป็นส่วนตัวของการสร้างสรรค์เหตุการณ์ในบริบทมหาวิทยาลัย

เป็นพื้นที่ที่ควรให้ความสำคัญด้านความปลอดภัย เป็นพื้นที่ส่วนที่มีลักษณะกึ่งหยุดนิ่ง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้มีลักษณะเชิงเชิญเหมือนกับพื้นที่ส่วนหน้าอาคาร แต่ก็ไม่ได้มีลักษณะที่ตัดขาดกับพื้นที่ภายในอาคารเหมือนกับพื้นที่บริบทด้านข้างอาคาร เนื่องจากพื้นที่บริบทด้านหลังอาคารมักทำหน้าที่เป็นทางเข้าออกรองของอาคาร ประกอบกับเป็นพื้นที่ที่มีกฎจัดเตรียมไว้สำหรับการบำรุงรักษาและซ่อมแซมอาคารเป็นหลัก ส่งผลให้พื้นที่ดังกล่าวนี้มีการใช้งานแค่ในบางช่วงเวลา และมีกลุ่มผู้ใช้งานที่เฉพาะเจาะจง กล่าวคือ กลุ่มผู้ใช้งานจะเป็นเจ้าหน้าที่ที่ต้องทำหน้าที่ในส่วนบริการ, บำรุงรักษาอาคาร หรือดูแลความเรียบร้อยของอาคารเป็นหลัก ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงปริมาณในการใช้งานในแต่ละวันของพื้นที่ส่วนนี้แล้ว พบว่าพื้นที่ดังกล่าวนี้เป็นพื้นที่ส่วนที่มีการใช้งานน้อยที่สุด อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มผู้ใช้งานเฉพาะเจาะจงและไม่หลากหลาย ตลอดจนเป็นพื้นที่ที่มักไม่ค่อยมีการใช้งานนอกช่วงเวลาทำการของมหาวิทยาลัย ดังนั้นพื้นที่บริบทด้านหลังอาคารนี้จึงถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับผู้คนน้อยที่สุดของอาคาร

4. บริบทด้านส่วนกลางของมหาวิทยาลัย เป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างโครงสร้างและทางสัญจรที่มีความเป็นทางการและมีความเป็นส่วนรวมของการส่งเสริมกิจกรรมในบริบทมหาวิทยาลัย เป็นพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่ว่างส่วนกลางของมหาวิทยาลัย โดยที่ไม่ได้มีนัยยะในการถูกครอบครองโดยอาคารใดอาคารหนึ่งอย่างชัดเจน พื้นที่ส่วนนี้มักมีความหลากหลายและมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามกิจกรรมและผู้คนที่ใช้พื้นที่ มีทั้งส่วนที่เป็นพื้นที่สีเขียว เช่น สวน, สระน้ำ, บึง หรือส่วนที่เป็นพื้นที่โล่งสำหรับทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ลานหรือสนามกีฬา, อัฒจันทร์กลางแจ้ง ลานอเนกประสงค์ ซึ่งพื้นที่รวมกลุ่มส่วนกลางนั้นมักทำหน้าที่เป็นพื้นที่รองรับกิจกรรมที่หลากหลายลักษณะของผู้ใช้งานหลากหลายกลุ่ม โดยมักจะมีปริมาณการใช้งานของผู้คนในแต่ละช่วงเวลาที่แตกต่างกันค่อนข้างสูง กล่าวคือ ในช่วงเช้า, กลางวัน หรือช่วงเวลาทำการของมหาวิทยาลัย พื้นที่ในส่วนนี้จะมีผู้คนมาใช้งานไม่มากนัก ทั้งในแง่ของกลุ่มผู้ใช้งาน ที่ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มนักเรียนนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัยเป็นหลัก และในแง่ของกิจกรรมการใช้งานที่มักจะเป็นการนั่งเล่น พักผ่อนเป็นหลัก ส่วนในช่วงเย็นหรือหลังช่วงเวลาทำการของมหาวิทยาลัย พื้นที่ส่วนนี้จะมีกลุ่มผู้ใช้งานที่เข้ามาใช้งานพื้นที่หลากหลายกลุ่มมากขึ้น กล่าวคือ จากเดิมในช่วงเวลาทำการของมหาวิทยาลัยที่กลุ่มผู้ใช้งานหลักจะเป็นนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัยเป็นหลัก จะมีกลุ่มประชากรจากชุมชนรอบ ๆ มหาวิทยาลัยเข้ามาใช้งานมากขึ้น และนอกจากนั้นลักษณะการใช้งานของ กิจกรรมต่าง ๆ ก็จะมีหลากหลายเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน เช่นการออกกำลังกาย, การเดินเล่นหรือนั่งเล่นเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ, การเล่นหรือฝึกซ้อมกีฬา ตลอดจนการนัดหมายและรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น (Marcus and Francis, 1990)

รูปแบบพื้นที่

มิติพื้นฐานของพื้นที่

รูปแบบพื้นที่ในเชิงคุณภาพนั้นประกอบด้วยมิติพื้นฐานของพื้นที่ เป็นการค้นหาและการกำหนดหลักการพื้นฐานของพื้นที่ โดยมีส่วนของคุณภาพพื้นฐานที่ประกอบด้วย การเป็นพื้นที่ การเชื่อมโยงภายใน การเป็นสถานที่ การออกแบบรายละเอียด (ปรานอม ต้นสุชานันท์, 2559) ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของพื้นที่ที่จะนำไปสู่รายละเอียดในองค์ประกอบของพื้นที่

การเป็นพื้นที่ พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งซึ่งมีขอบเขตที่แน่นอนในสภาพแวดล้อมแบบองค์รวมสามารถกำหนดขอบเขตได้ทั้งทางกายภาพที่เป็นรูปธรรมหรือทางความคิดที่เป็นนามธรรมที่มักจะเป็นพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางที่มีองค์ประกอบของสิ่งปลูกสร้างหนาแน่นมากกว่าบริเวณอื่นของพื้นที่ โดยจะสามารถรู้ถึงตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ที่สัมพันธ์กับสรรพสิ่งในสภาพแวดล้อมทางกายภาพได้ (ตันข้าว ปาณินท์, 2553)

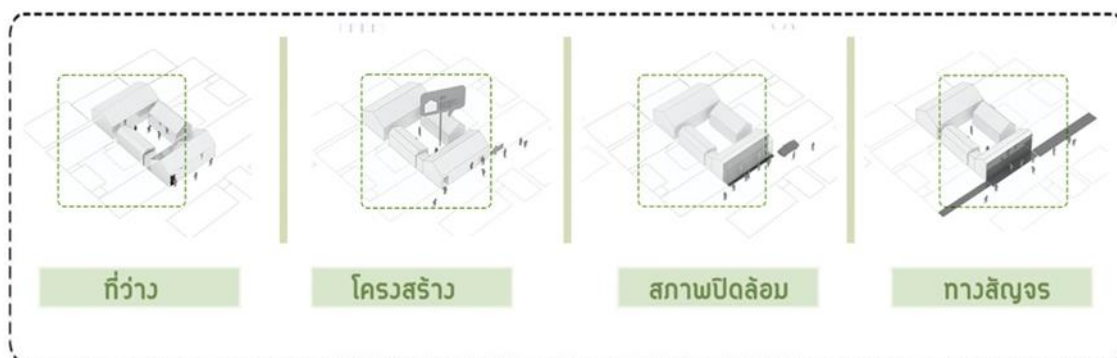
การเชื่อมโยงภายใน ในพื้นที่หนึ่งย่อมมีการเชื่อมโยงกันระหว่างสถานที่ ทั้งการเชื่อมโยงกันระหว่างเหตุการณ์ การเชื่อมโยงกันระหว่างสถานที่ เชื่อมโยงกันเพื่อให้องค์ประกอบในทุกละเอียดของพื้นที่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งการเชื่อมโยงภายในนั้นเป็นสิ่งสำคัญในมิติพื้นฐานอีกประการหนึ่งของพื้นที่

การเป็นสถานที่ เกิดจากลักษณะเฉพาะของสถานที่ สถานที่ที่เป็นปรากฏการณ์แบบองค์รวมซึ่งเกิดขึ้นจากลักษณะเฉพาะที่เกิดจากสิ่งที่จับต้องได้ (Norberg, 1980 อ้างถึงใน ปรานอม ต้นสุชานันท์, 2559) การเป็นสถานที่ยังเป็นการผสมผสานกันระหว่าง พื้นที่ เวลาและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง (Doreen, 1957 อ้างถึงใน ปรานอม ต้นสุชานันท์, 2559) หรือความผูกพันเป็นเจ้าของ เกิดการสร้างตำแหน่งและการกำหนดขอบเขตพื้นที่ของมนุษย์ รวมถึงเกิดการสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพในทุกประเภท เกิดเป็นความผูกพันระหว่างมนุษย์กับสถานที่ที่จะแตกต่างกันไปตามแต่ประเภทของกิจกรรม (ตันข้าว ปาณินท์, 2553)

การออกแบบรายละเอียด การมีพื้นที่อย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอต่อกิจกรรมและการใช้งานของผู้คน จึงเกิดความพยายามในการสร้างและกำหนดหรือให้ความหมายกับขอบเขตของพื้นที่ที่ตนเองต้องการ จึงมีการออกแบบจึงเกิดขึ้นทั้งสิ่งก่อสร้างที่ถาวรหรือไม่ถาวร รวมไปถึงความเข้ากันและความแตกต่างกันล้วนเป็นพื้นฐานทางการออกแบบ ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญและเป็นการสร้างลักษณะเฉพาะให้กับพื้นที่

องค์ประกอบของพื้นที่

รูปแบบพื้นที่ในเชิงคุณภาพนั้น มีองค์ประกอบของพื้นที่อันประกอบด้วย ที่ว่าง โครงสร้าง สภาพปิดล้อม ทางสัญจร ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักสำคัญที่ของรูปแบบพื้นที่ที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์

ภาพที่ 9 แสดงองค์ประกอบของรูปแบบพื้นที่
ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

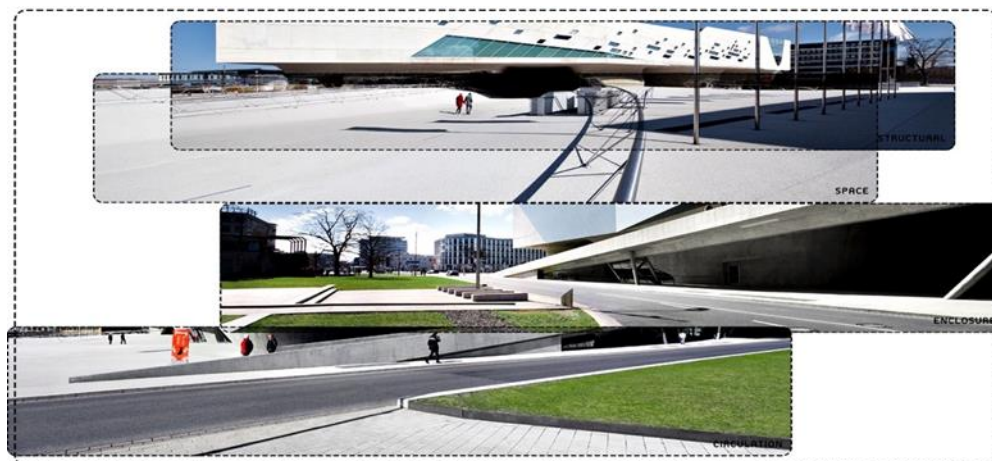
ที่ว่าง (Space) เป็นส่วนเติมเต็มของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยพบว่ารูปแบบของที่ว่างนั้นต้องมีความบิดเบือนทางการรับรู้และการเรียนรู้ใช้งาน ซึ่งถือเป็นแนวคิดในการออกแบบโครงสร้างรูปแบบของที่ว่างให้เกิดมิติความสัมพันธ์กับพื้นที่ทางด้านสังคม โดยที่ว่างนั้นควรจะต้องประกอบไปด้วย ที่ว่างแบบเปิดโล่งที่ต้องมีความน่าสนใจทั้งทางด้านกิจกรรมและทางด้านวัสดุ รวมไปถึงที่ว่างแบบกึ่งเปิดโล่งที่ต้องมีความหลากหลายทั้งทางด้านผู้ใช้งานและทางด้านเวลา (ศรีศักดิ์ พัฒนาศิน และพีรตร แก้วลาย, 2557)

โครงสร้าง (Structure) เป็นส่วนประกอบของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยพบว่ารูปแบบของโครงสร้างนั้นต้องมีความคงที่ทางการรับรู้และการเรียนรู้ใช้งาน ซึ่งถือเป็นแนวคิดในการออกแบบโครงสร้างรูปแบบของโครงสร้างให้เกิดมิติความสัมพันธ์กับพื้นที่ทางด้านภูมิทัศน์ โดยโครงสร้างนั้นควรจะต้องประกอบไปด้วย โครงสร้างแบบวางตัวกับพื้นที่ต้องมีความสะดวกสบายทั้งทางด้านพืชพรรณและทางด้านร่มเงา รวมไปถึงโครงสร้างแบบลอยตัวจากพื้นที่ต้องมีความปลอดภัยทั้งทางด้านความแข็งแรงและทางด้านเทคโนโลยี (ศรีศักดิ์ พัฒนาศิน และพีรตร แก้วลาย, 2557)

สภาพปิดล้อม (Enclosure) เป็นส่วนสำคัญของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ รูปแบบของสภาพปิดล้อมนั้นต้องมีความลึกทางการรับรู้และการเรียนรู้ใช้งาน ซึ่งถือเป็นแนวคิดในการออกแบบโครงสร้างรูปแบบของสภาพปิดล้อมให้เกิดมิติความสัมพันธ์กับพื้นที่ทางด้านภูมิทัศน์ โดยสภาพปิดล้อมนั้นควรจะต้องประกอบไปด้วย สภาพปิดล้อมแบบสัมพันธ์กันที่ต้องมีความหลากหลายทั้งทางด้านผู้ใช้งานและทางด้านเวลา รวมไปถึงสภาพปิดล้อมแบบแยกจากกันที่ต้องมีความน่าสนใจทั้งทางด้านกิจกรรมและทางด้านวัสดุ (ศรีศักดิ์ พัฒนาศิน และพีรตร แก้วลาย, 2557)

ทางสัญจร (Circulation) เป็นส่วนจำเป็นของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ รูปแบบของทางสัญจรนั้นต้องมีความเป็นระเบียบทางการรับรู้และการเรียนรู้ใช้งาน ซึ่งถือเป็นแนวคิดในการออกแบบโครงสร้างรูปแบบของทางสัญจรให้เกิดมิติความสัมพันธ์กับพื้นที่ทางด้านสังคม โดยทางสัญจรนั้น

ควรจะต้องประกอบไปด้วย ทางสัญจรแบบเส้นทางบังคับที่ต้องมีความปลอดภัยทั้งทางด้านความแข็งแรง และทางด้านเทคโนโลยี รวมไปถึงทางสัญจรแบบเส้นทางลัดที่ต้องมีความสะดวกสบายทั้งทางด้านพืชพรรณและทางด้านร่มเงา (ศรีศักดิ์ พัฒนาศิน และพีรธร แก้วลาย, 2557)

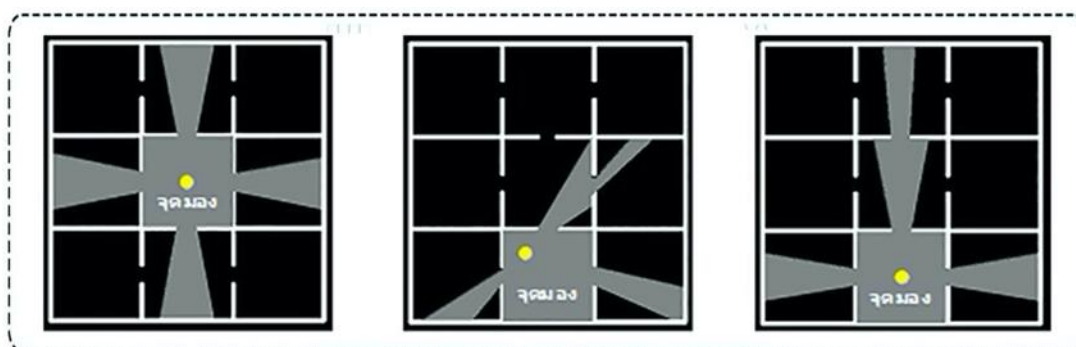
ภาพที่ 10 แสดงภาพรวมขององค์ประกอบของรูปแบบพื้นที่
ที่มา: ผู้ศึกษาวิจัย (2566 ดัดแปลงจาก Zaha Hadid, Phaeno Science Center)

รูปแบบพื้นที่ในเชิงปริมาณ ประกอบด้วย การสร้างสรรค์ โดยเป็นรูปแบบพื้นที่ที่มีระยะ และสัดส่วนควบคุมพื้นที่ซึ่งมีทั้งขนาดเล็ก (S) ที่ระยะ (2.00–4.00 เมตร) พื้นที่ขนาดกลาง (M) ที่ระยะ (4.00–6.00 เมตร) พื้นที่ขนาดใหญ่ (L) ที่ระยะ (6.00–8.00 เมตร) และพื้นที่ขนาดใหญ่พิเศษ (X) ที่ระยะ (8.00–10.00 เมตร) ซึ่งความเหมาะสมของระยะและสัดส่วนของพื้นที่ที่เกิดขึ้นนั้นจะส่งผลต่อการรับรู้และการตอบสนองของการใช้งาน อีกทั้งรูปแบบพื้นที่ควรมีความสัมพันธ์ไปกับการปล่อยให้รูปแบบพื้นที่มีการแทรกแซงและเพิ่มเติมไปด้วยมิติระยะของรูปทรงและรูปร่างของพื้นที่ ที่แตกต่างกันออกไปได้อีกหลากหลายทั่วทั้งบริบทของพื้นที่ แต่ต้องมีการควบคุมความสัมพันธ์ให้สอดคล้องไปกันกับมิติสัดส่วนร่างกายของมนุษย์และการเปลี่ยนอิริยาบถของมนุษย์ (Human Scale & Human Motion) เป็นสำคัญ (Speck, 2013)

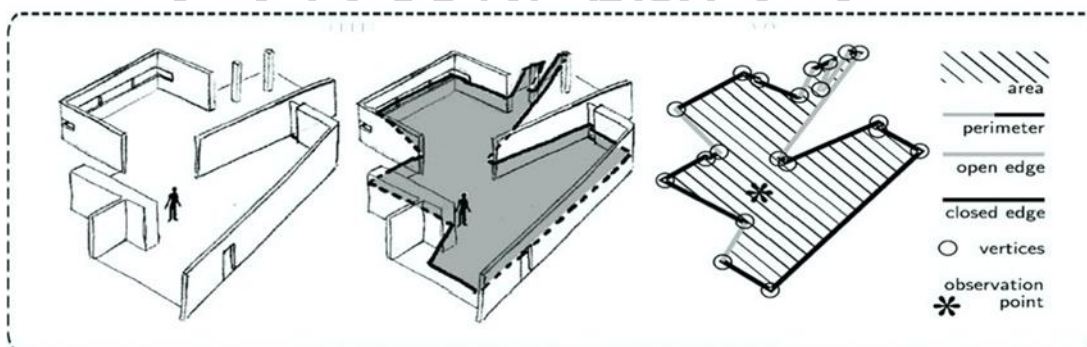
รูปแบบการใช้พื้นที่

มิติพื้นฐานของการใช้พื้นที่

รูปแบบการใช้พื้นที่ในเชิงคุณภาพนั้นประกอบด้วยมิติพื้นฐานของการใช้พื้นที่ อันประกอบด้วย มิติพื้นฐานของพื้นที่ทางด้านกายภาพและมิติพื้นฐานของพื้นที่ทางด้านความปรารถนาของมนุษย์ ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของพื้นที่ที่จะไปสู่รายละเอียดขององค์ประกอบของรูปแบบการใช้พื้นที่ (ญาณ เกทล, 2556)

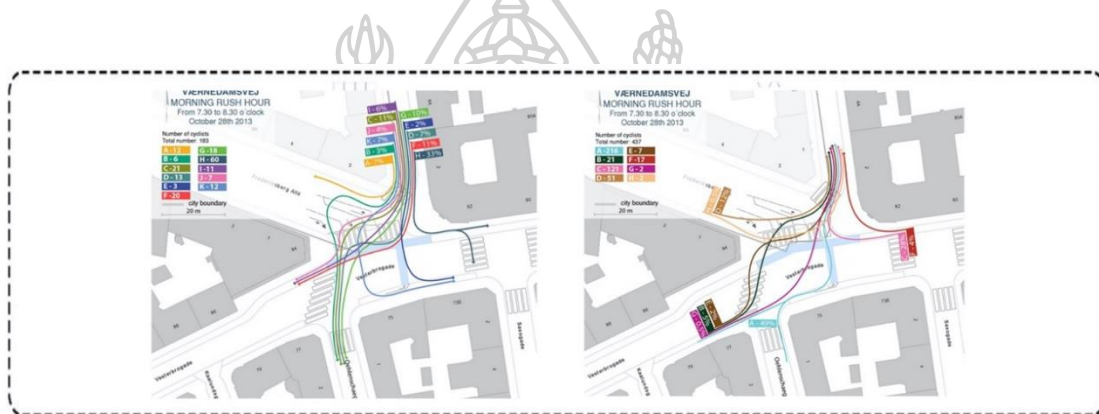

ภาพที่ 11 แสดงตัวอย่างพื้นที่สนามทัศน์ พื้นที่ที่ถูกมองเห็นจากจุดใดจุดหนึ่ง
ที่มา: ไชศรี ภักดีสุขเจริญ. (2550). **ขอยึดประหยัดพลังงาน: พื้นที่ว่างสาธารณะขนาดเล็ก-พื้นที่ทางสังคมของชุมชนไทย**. เข้าถึงเมื่อ 12 เมษายน 2566. เข้าถึงได้จาก <https://www.tuda.or.th/index.php/2018/08/02/00000003/>

ภาพที่ 12 แสดงตัวอย่างพื้นที่สนามทัศน์เปลี่ยนไปตามสิ่งปิดล้อม
ที่มา: ไชศรี ภักดีสุขเจริญ. (2550). **ขอยึดประหยัดพลังงาน: พื้นที่ว่างสาธารณะขนาดเล็ก-พื้นที่ทางสังคมของชุมชนไทย**. เข้าถึงเมื่อ 12 เมษายน 2566. เข้าถึงได้จาก <https://www.tuda.or.th/index.php/2018/08/02/00000003/>

1. พฤติกรรมการใช้พื้นที่โดยกายภาพ (Physical Behavior) จากแนวคิดของ Benedikt (1976 อ้างถึงใน ไชศรี ภักดีสุขเจริญ, 2550) นิยามพื้นที่ที่ถูกมองเห็นจากจุดใดจุดหนึ่งว่า สนามทัศน (Isovist Field) รวมทั้งอธิบายว่าลักษณะการจัดวางตัวของพื้นที่ที่แตกต่างกัน ทำให้พฤติกรรมการใช้พื้นที่โดยกายภาพแตกต่างกันออกไปด้วย ซึ่งสนามทัศนนั้นจะมีขนาดเปลี่ยนแปลงไปตามการจัดวางตัวของพื้นที่ที่สัมพันธ์ไปกับพื้นที่อื่น พื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการมองเห็นหรือมีสนามทัศนที่กว้างไกลชัดเจน จะมีแนวโน้มที่จะเอื้อให้เกิดกิจกรรมการใช้พื้นที่อย่างหลากหลายวัตถุประสงค์ ในหลากหลายเวลาและหลายกลุ่มคน ไชศรี ภักดีสุขเจริญ (2550) กล่าวว่า การวิเคราะห์ระดับสนามทัศนของพื้นที่ที่แตกต่างกันนั้น มีความสัมพันธ์กับรูปแบบความหลากหลายของการใช้พื้นที่นั้นด้วย ซึ่งมีประโยชน์ต่อการระบุหรือการทำนายลักษณะการจัดวางที่ว่างที่สัมพันธ์กับคุณภาพของพฤติกรรมการใช้พื้นที่

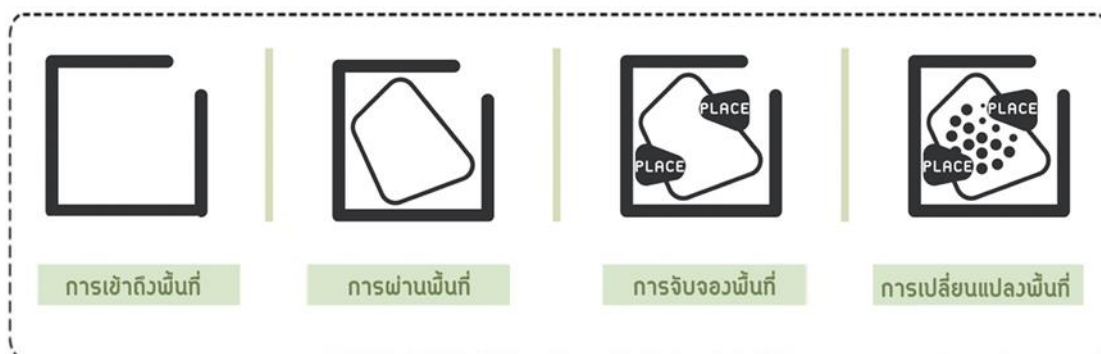
ภาพที่ 13 แสดงตัวอย่างการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้พื้นที่โดยปรารภณา

ที่มา: Copenhagenize Design. (2021). **Line Analysis on Værnedamsvej**. Accessed April 12. Available from <http://copenhagenize.eu/portfolio/project30.html>

2. พฤติกรรมการใช้พื้นที่โดยปรารภณา (Desired Behavior) การที่คนเลือกใช้งานพื้นที่ที่ง่ายกว่าจากที่เป็นอยู่ ทำให้ชีวิตของตนเองง่ายขึ้น สะดวกขึ้นกว่าเดิม เกิดเป็นพฤติกรรมปรารภณาขึ้น ผู้คนพยายามเลือกใช้พื้นที่ที่สะดวกที่สุด เมื่อใดที่พฤติกรรมปรารภณาทำลายผังเริ่มแรกจะเป็นตัวที่บ่งบอกกว่างานออกแบบนั้นไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ อีกทั้งพฤติกรรมปรารภณาสามารถบอกได้ว่าผู้คนในบริบทนั้น มีพฤติกรรมอย่างไรและสนใจอะไรได้อีกด้วย ดังที่ คาร์ล มายฮิลล์ (Carl Myhill) นักวิจัยพฤติกรรมได้แสดงให้เห็นว่า หากพิจารณาพฤติกรรมของมนุษย์ให้ดี ความตั้งใจของงานออกแบบที่ซึ่งไม่ตรงกับพฤติกรรมการใช้พื้นที่จะเป็นข้อมูลในปรับเปลี่ยนการออกแบบที่มีค่ามาก (Myhill, 1990)

องค์ประกอบของการใช้พื้นที่

การใช้พื้นที่ในเชิงคุณภาพนั้น มีองค์ประกอบของพื้นที่อันประกอบด้วย การเข้าถึงพื้นที่ การผ่านพื้นที่ การจับจองพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักสำคัญที่ของการใช้พื้นที่ที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์

ภาพที่ 14 แสดงองค์ประกอบของการใช้พื้นที่

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

การเข้าถึงพื้นที่ (Moving To) เป็นการเข้าใช้พื้นที่เพื่อให้มีการรวมตัวและการกระจายตัว หากสามารถรวมตัวกิจกรรมและผู้คนเข้าด้วยกันจะมีความเป็นไปได้ที่เหตุการณ์หนึ่งจะกระตุ้นให้อีก เหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้น ซึ่งเป็นการเริ่มต้นกระบวนการเสริมแรงในตัวเองของการใช้พื้นที่ ผู้คนและ กิจกรรมจะรวมตัวเมื่อการใช้พื้นที่ถูกวางให้ใกล้เคียงกันและมีขนาดที่กะทัดรัดเพื่อให้ระยะห่างในการรับรู้ สภาพแวดล้อมของมนุษย์นั้นสั้นที่สุด ในทางกลับกันคนและกิจกรรมจะกระจายตัวออกเมื่อการใช้พื้นที่ ถูกวางให้ห่างออกจากกันและการรับรู้สภาพแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์กับมนุษย์

การผ่านพื้นที่ (Moving Through) เป็นการผ่านในพื้นที่เพื่อเข้าใช้พื้นที่เพื่อให้มีการผสมผสานและการแยกจากกัน การผสมผสานเป็นการที่คนหลากหลายกลุ่มคนและหลากหลาย กิจกรรมดำเนินไปด้วยกัน ทำให้ผู้คนที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ในทางกลับกัน การแยกจากกันก็เป็นการแบ่งลักษณะกลุ่มคนและลักษณะกลุ่มกิจกรรมที่แตกต่างกันออกจากกัน ซึ่งการใช้พื้นที่แบบแยกออกจากกันนี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ใช้สอยที่มีความชัดเจนในการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่เหมือนกันให้ออกจากกัน การใช้พื้นที่จะถูกแบ่งเป็นพื้นที่ย่อย แต่ละพื้นที่จะมีบทบาทเดียว

การจับจองพื้นที่ (Reservation) เป็นการครอบครองส่วนใดส่วนหนึ่งในพื้นที่เพื่อใช้งาน หรือทำกิจกรรมในพื้นที่ การจับจองพื้นที่เพื่อให้มีการซื้อเชิฐและเช่า การใช้พื้นที่ที่สามารถซื้อเชิฐ และจ่ายต่อการที่ผู้คนที่เข้าไปใช้งานพื้นที่ เป็นการกระตุ้นให้คนและกิจกรรมเคลื่อนตัวจากสภาพแวดล้อม

ที่มีความเป็นส่วนตัวสู่สภาพแวดล้อมที่เป็นสาธารณะได้ ในทางกลับกันการใช้พื้นที่ที่สามารถขับไล่ในเชิงการรับรู้ในการครอบครองพื้นที่ และสร้างความยากในการเคลื่อนตัวเข้าหาทั้งในด้านกายภาพและในด้านของการรับรู้ การเปลี่ยนผ่านแบบค่อยเป็นค่อยไประหว่างการใช้พื้นที่ที่เป็นส่วนรวมกับพื้นที่ส่วนตัว จะช่วยให้ผู้คนมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้

การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ (Adaptation) เป็นการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมและการใช้พื้นที่เพื่อให้เกิดการเปิดรับและปิดล้อม ประสบการณ์และการรับรู้ของมนุษย์มีส่วนในการกำหนดกิจกรรมว่ากิจกรรมใดนั้นเป็นกิจกรรมที่ควรเปิดรับหรือกิจกรรมใดที่ควรปิดล้อม การใช้พื้นที่แบบเปิดรับจะก่อให้เกิดทัศนียภาพที่หลากหลาย เป็นการกระจายผู้คนและกิจกรรมให้แตกออกจากกันและมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ในส่วนของการใช้พื้นที่แบบปิดล้อมจะปราศจากแรงกระทำภายนอก ผู้คนกับกิจกรรมถูกรวมกลุ่มเข้าไว้ด้วยกันและขาดการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ซึ่งการเปิดรับและการปิดล้อนั้นแสดงถึงรูปแบบการใช้พื้นที่ที่เป็นสาธารณะอย่างชัดเจน

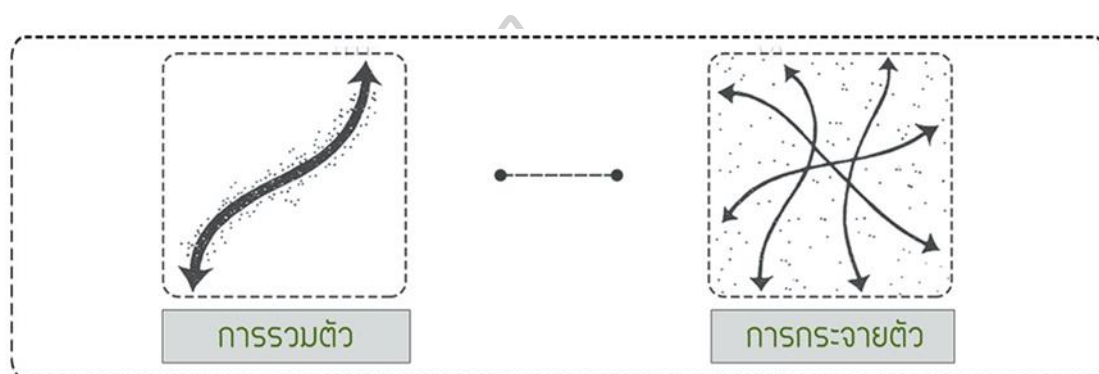
รูปแบบการใช้พื้นที่ในเชิงปริมาณประกอบด้วย การส่งเสริม โดยเป็นรูปแบบการใช้พื้นที่ที่มีระยะและสัดส่วนควบคุมการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมได้โดยตรงในระยะที่ห่างกันน้อยกว่า 10 เมตร และมีความสัมพันธ์กันได้ในระดับด้วยระยะใกล้ชิด (0 ถึง 45 ซม.), ระยะกันเอง (45 ซม. 1.20 ม.), ระยะทางสังคม (1.20 ถึง 3.70 ม.) และระยะสาธารณะ (มากกว่า 3.70 ม.) อีกทั้งด้วยมนุษย์มีกลไกของประสาทสัมผัสทางแนวราบเป็นหลัก อาณาของการมองเห็นในระนาบแนวนอนต้องกว้างกว่าแนวตั้ง เพื่อให้สามารถขำเลียงเห็นขอบเขตของแนวนอนให้ได้ถึง 90 องศาทั้งสองข้างของแนวราบเป็นสำคัญ

พฤติกรรมของการใช้พื้นที่

ญาณ เกห์ล (2559) กล่าวว่า ที่ว่างของเมืองจะทำหน้าที่เป็นสถานที่พบปะกันทางสังคมที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 อย่างหลากหลายระดับ รูปแบบพื้นที่ที่ว่าง ทางเดินเท้าและรายละเอียดย่อยมีผลต่อคุณภาพและความพึงพอใจของมนุษย์ โดยนำเสนอแนวคิดและหลักการด้าน “ชายขอบ” ของที่ว่าง ที่ปกติผู้คนจะมีเวลามากในการมองไปรอบตัวในขณะที่เดินเท้าและมองดูสภาพแวดล้อมด้านหน้าของอาคารที่คนจะสามารถเดินผ่านอย่างใกล้ชิดกันในระดับสายตา ถือเป็นสิ่งที่สำคัญต่อเส้นทางการเดินเท้ามาก ถ้าตัวอาคารมีส่วนตกแต่งหน้าอาคารในแนวตั้งอยู่ก่อนแล้วระยะการเดินก็จะดูเหมือนว่าใกล้ขึ้นและถูกควบคุมได้มากขึ้น และในทางกลับกันตัวอาคารที่มีส่วนตกแต่งหน้าอาคารในแนวนอนที่เห็นได้อย่างชัดเจน ก็จะเน้นเรื่องความยาวและระยะทางการเดินได้มากขึ้น อีกทั้ง ญาณ เกห์ล ได้นำเสนอแนวคิดและหลักการที่สัมพันธ์กับชายขอบของที่ว่างการใช้พื้นที่ประกอบด้วย หนึ่ง-การรวมตัวและการกระจายตัว สอง-การประสานและการจำแนก สาม-การเชื่อมต่อเชิงเส้นและการขับไล่ และสี่-การเปิดรับและการปิดล้อม ซึ่งเป็นสี่องค์ประกอบที่สัมพันธ์ไปพร้อมกับเงื่อนไขประเด็นของขนาดที่ว่างสามระดับ

คือ ขนาดสเกลใหญ่หรือเป็นขนาดการวางผังเมือง ขนาดสเกลกลางหรือเป็นขนาดการวางผังบริเวณ และขนาดสเกลเล็กหรือเป็นขนาดการวางผังที่เชื่อมโยงกับมิติของมนุษย์กับพฤติกรรมการใช้พื้นที่

1. การรวมตัวและการกระจายตัว เป็นการรวมตัวกิจกรรมและผู้คนเข้าด้วยกัน มีความเป็นไปได้ที่เหตุการณ์หนึ่งจะกระตุ้นให้อีกเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้น ซึ่งคนและกิจกรรมจะรวมตัวเมื่อที่ว่างถูกวางให้ใกล้เคียงกันและมีขนาดที่กะทัดรัดเพื่อให้ระยะห่างที่พอเหมาะในการสัญจรของคนเดินเท้าและการรับรู้สภาพแวดล้อมของมนุษย์ ในทางกลับกันคนและกิจกรรมจะกระจายตัวออกเมื่อที่ว่างถูกวางให้ห่างออกจากกันและการรับรู้สภาพแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์กันกับผู้คนและกิจกรรม

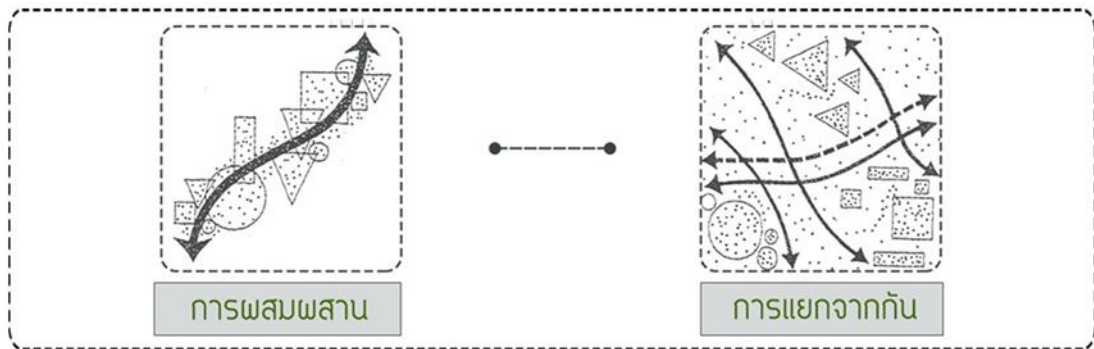

ภาพที่ 15 แสดงพฤติกรรมการใช้พื้นที่แบบการรวมตัวและการกระจายตัว

ที่มา: ญาณ เกห์ล. (2556). **เมืองมีชีวิต การใช้พื้นที่สาธารณะ**. แปลโดย ภคนันท์ เสนาจันทร์รุ่งแสง.

กรุงเทพฯ: ลายเส้น.

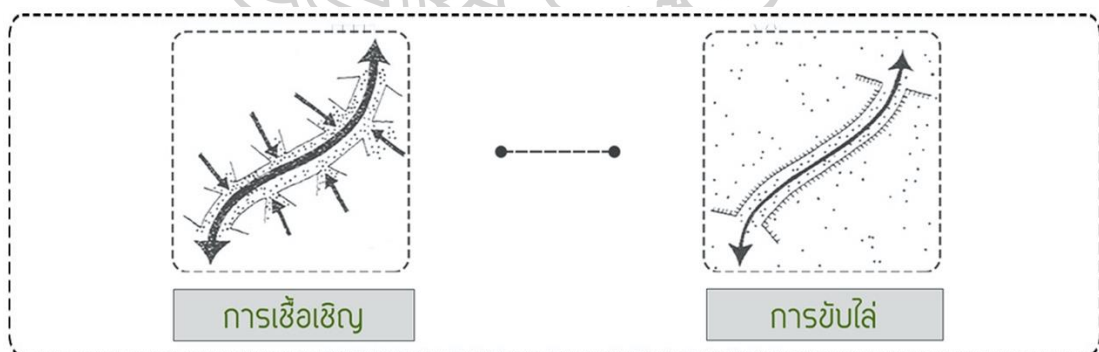
2. การผสมผสานและการแยกจากกัน การผสมผสานเป็นการที่คนหลากหลายกลุ่มคน และกิจกรรมที่หลากหลายกิจกรรมดำเนินไปด้วยกัน การผสมผสานทำให้ผู้คนในที่ว่างนั้นมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ในทางกลับกันการแยกจากกันเป็นการแบ่งลักษณะกลุ่มคนและกิจกรรมที่แตกต่างกันให้แยกออก ซึ่งที่ว่างแบบการแยกออกจากกันนี้เป็นการแสดงให้เห็นโครงสร้างหน้าที่ ที่มีเป้าหมายเพื่อการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่เหมือนให้แยกออกจากกัน ที่ว่างจะถูกแบ่งเป็นพื้นที่ย่อย ๆ แต่ละพื้นที่จะมีบทบาทเดียว

ภาพที่ 16 แสดงพฤติกรรมการใช้พื้นที่แบบการผสมผสานและการแยกจากกัน

ที่มา: ญาณ เกห์ล. (2556). **เมืองมีชีวิต การใช้พื้นที่สาธารณะ**. แปลโดย ภคินันท์ เสนาจันทร์รุ่งแสง. กรุงเทพฯ: ลายเส้น.

3. การเชื่อมต่อและการขับไล่ พื้นที่ว่างสาธารณะที่สามารถเชื่อมต่อต่อการที่ผู้คนจะเข้าไปใช้ เป็นการกระตุ้นให้คนและกิจกรรมเคลื่อนตัวจากสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นส่วนตัวสู่สภาพแวดล้อมที่เป็นสาธารณะได้ ในทางกลับกันพื้นที่สาธารณะก็สามารถขับไล่และสร้างความยากในการเคลื่อนตัวเข้าหากันทั้งในด้านของกายภาพและในด้านของการรับรู้ การเปลี่ยนผ่านแบบค่อยเป็นค่อยไประหว่างพื้นที่สาธารณะกับพื้นที่ส่วนตัว จะช่วยให้ผู้คนมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในที่ว่าง

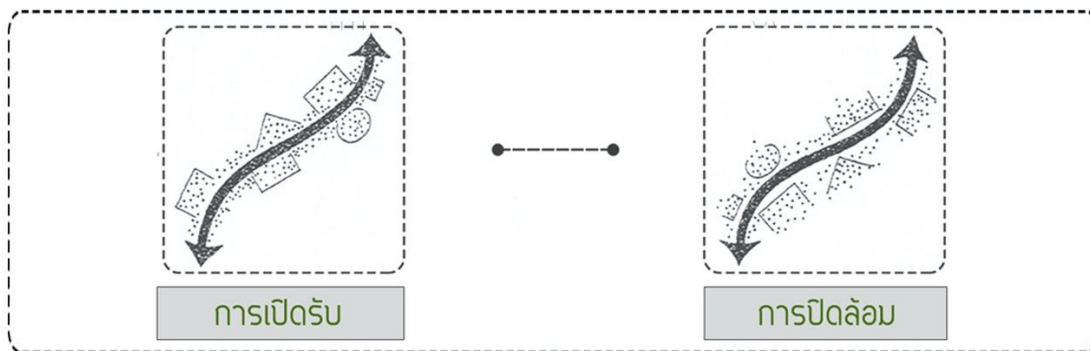

ภาพที่ 17 แสดงพฤติกรรมการใช้พื้นที่แบบการเชื่อมต่อและการขับไล่

ที่มา: ญาณ เกห์ล. (2556). **เมืองมีชีวิต การใช้พื้นที่สาธารณะ**. แปลโดย ภคินันท์ เสนาจันทร์รุ่งแสง. กรุงเทพฯ: ลายเส้น.

4. การเปิดรับและการปิดล้อม การที่ประสบการณ์และการรับรู้ของคนมีส่วนในการกำหนดว่ากิจกรรมใดนั้นเป็นกิจกรรมที่ควรเปิดรับหรือเป็นกิจกรรมที่ควรปิดล้อม ที่ว่างแบบเปิดรับจะก่อให้เกิดทัศนียภาพที่หลากหลาย เป็นการกระจายผู้คนและกิจกรรมให้แตกออกจากกันและมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน

ในส่วนของที่ว่างแบบปิดล้อมนั้นจะปราศจากแรงกระทำจากภายนอก ผู้คนกับกิจกรรมรวมกลุ่มเข้าไว้ด้วยกันและขาดการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ซึ่งการเปิดรับและการปิดล้อมนั้นแสดงถึงที่ว่างที่เป็นส่วนรวม และที่ว่างที่เป็นส่วนตัวอย่างชัดเจน

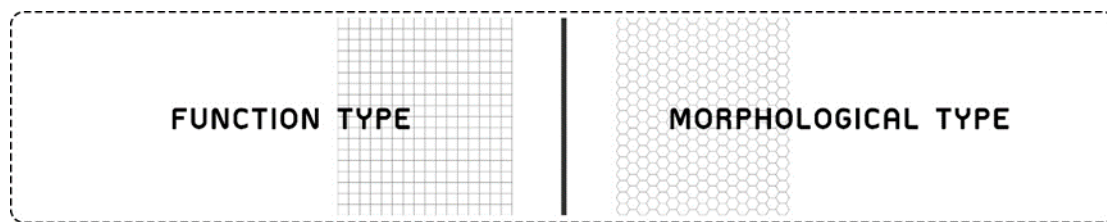

ภาพที่ 18 แสดงพฤติกรรมการใช้พื้นที่แบบการเปิดรับและการปิดล้อม

ที่มา: ญาณ เกห์ล. (2556). **เมืองมีชีวิต การใช้พื้นที่สาธารณะ**. แปลโดย ภคินันท์ เสนาจันทร์รุ่งแสง. กรุงเทพฯ: ลายเส้น.

การเรียนรู้การใช้พื้นที่

การเรียนรู้คุณลักษณะรูปแบบของพื้นที่ในปัจจุบันสามารถเรียนรู้ได้จาก Typology หรือการจำแนกประเภทเป็นสำคัญ ซึ่งพื้นฐาน Typology ของพื้นที่มีประเด็นในการพิจารณาด้วยคำถามเบื้องต้นว่า พื้นที่ของเราจะแสดงออกและมีความสัมพันธ์กับตัวเราอย่างไร และเราต้องการสร้างประสบการณ์ความทรงจำในรูปแบบใด โดย Typology ทางสถาปัตยกรรมมีการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบและมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ซึ่งสามารถจำแนกประเภทด้วยแนวความคิดสองแนวทางที่สัมพันธ์กัน ประกอบด้วย การเรียนรู้ผ่านประโยชน์ใช้สอยและการเรียนรู้ผ่านโครงสร้างรูปทรง โดยเนื้อหาด้านการเรียนรู้สภาพของรูปทรง รองศาสตราจารย์ ดร. ต้นข้าว ปาณินท์ สถาปนิกและนักวิชาการด้านสถาปัตยกรรมได้อธิบายไว้อย่างครอบคลุมในทุกสภาพมิติ ผู้วิจัยจึงขอคัดลอกเนื้อหาบางส่วนเพื่อนำเสนอและขอแสดงความขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

ภาพที่ 19 แสดงแนวทางการเรียนรู้ของการใช้พื้นที่

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

1. การเรียนรู้ผ่านประโยชน์ใช้สอย (Function Type) เป็นการเรียนรู้ที่แพร่หลายตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 จนถึงปัจจุบัน การเรียนรู้ด้วยการจำแนกผ่านประโยชน์ใช้สอยนั้นไม่ได้หมายความว่าพื้นที่จำเป็นต้องมีรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือมีกฎเกณฑ์ใดในการออกแบบพื้นที่โดยเฉพาะ ความเข้าใจผิดจึงอยู่ที่ความคุ้นเคยที่มนุษย์มีต่อพื้นที่จนเกิดเป็นความเคยชิน เกิดเป็นระบบระเบียบกฎเกณฑ์ขึ้นว่าพื้นที่ที่มีการใช้สอยแบบนี้ควรมีรูปทรงเป็นแบบนี้ จริงแล้วการเรียนรู้ผ่านประโยชน์ใช้สอยเกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดและทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับกลุ่มคนที่ใช้งานเท่านั้น ไม่ใช่ตัวกำหนดหรือเป็นกฎเกณฑ์ในการออกแบบ การเรียนรู้ผ่านประโยชน์ใช้สอยจึงถือเป็นการเรียนรู้ความสัมพันธ์ของรูปแบบการใช้พื้นที่เป็นหลัก

2. การเรียนรู้ผ่านโครงสร้างรูปทรง (Morphological Type) เป็นการเรียนรู้ประเภทของพื้นที่ที่จำแนกตามลักษณะตลอดจนระบบการจัดรูปแบบพื้นที่ โดยไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยอาศัยการคำนึงถึงโครงสร้างรูปทรงของสถาปัตยกรรมและเมืองเป็นประเด็นสำคัญ แต่ถึงจะเป็นการเรียนรู้อ้างอิงลักษณะทางกายภาพแต่ในแง่ที่มาของความคิดและวัตถุประสงค์นั้นมีลักษณะเป็นนามธรรมซึ่งทำให้รูปทรงของพื้นที่ที่พิจารณาในแง่ของการเรียนรู้ผ่านโครงสร้างรูปทรงเพียงอย่างเดียว จะยากที่จะเข้าใจได้ว่าเหตุใดพื้นที่จึงมีรูปทรงเช่นนั้นและรูปทรงเหล่านั้นส่งผลต่อมนุษย์อย่างไร โดยการเรียนรู้ผ่านโครงสร้างรูปทรงอาศัยบทบาทหน้าที่คล้ายกับสิ่งที่เรียกว่า Iconography ในงานศิลปะ ซึ่งหมายถึงภาพที่เป็นตัวแทนของความหมาย หมายถึงรูปทรงที่มีลักษณะเฉพาะ สามารถเป็นตัวแทนของสัญลักษณ์หรือความหมายใดความหมายหนึ่ง ถึงจะมีเทคนิควิธีการและรูปแบบต่างกันแต่ด้วยลักษณะเฉพาะบางประการสามารถสื่อสารได้ว่ามีเนื้อหาในทิศทางเดียวกัน การเรียนรู้ผ่านโครงสร้างรูปทรงจึงเป็นการเรียนรู้ความสัมพันธ์ของรูปแบบพื้นที่เป็นหลัก

การเรียนรู้สภาพรูปทรงของเมืองในปัจจุบันสามารถกล่าวได้ว่า Typology นั้นเกิดจากการเรียนรู้รากของรูปทรง (Root Form) รากของรูปทรงคือโครงสร้างของพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะตัวซึ่งอำนวยให้เกิดความเป็นไปได้ในการผันแปรไปเป็นรูปทรงที่ต่างออกไป Typology เป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างอิสระที่มีจุดอ้างอิงจากรากของสังคมวัฒนธรรม เป็นการดึงความเป็นรูปทรงมาพิจารณาว่ารูปทรงของพื้นที่เหล่านั้นมีที่มาอย่างไร ตอบสนองความต้องการประเภทใดและจะสามารถสื่อสารถึง

อะไรได้บ้าง Typology ทำหน้าที่เป็นกรอบในการให้เหตุและผลของการเปลี่ยนแปลง ทำให้สามารถบอกได้ว่ารูปทรงของเมืองมีบทบาทหน้าที่ในแง่ต่าง ๆ อย่างไร รูปทรงที่ถูกสร้างขึ้นในบริบทของเมืองจึงเป็นรูปทรงที่มีที่มาและรู้ที่ไป สามารถเรียนรู้ได้และเป็นส่วนหนึ่งในความต่อเนื่องของกระบวนการพัฒนาเมือง

การบันทึกรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่

การบันทึกสามารถแบ่งองค์ประกอบที่สำคัญออกได้เป็นสองรูปแบบอันประกอบด้วย

1. การบันทึกรูปแบบพื้นที่

- การวาดผัง คือการวาดข้อมูลอย่างง่าย ๆ ลงในแผนที่ว่าเมืองประกอบด้วยองค์ประกอบหรือข้อมูลอะไรเกิดขึ้นบ้างในผังของที่ว่างหรือพื้นที่ที่กำลังทำการสำรวจ การวาดผังนี้สามารถบ่งบอกถึงรูปแบบของพื้นที่ กิจกรรมของพื้นที่ ตำแหน่งต่าง ๆ ความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลาของวัน หรือในระยะเวลาที่นานขึ้น ผังเหล่านี้สามารถนำมาซ้อนทับกันเป็นชั้น ๆ เพื่อให้เห็นภาพของรูปแบบโดยทั่วไปของพื้นที่ หรือการใช้พื้นที่ที่อยู่กับที่ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

- การลากตามรอย เป็นการบันทึกการเคลื่อนที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการเคลื่อนไหว และเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวในพื้นที่ที่เฉพาะเจาะจง มีเป้าหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการลากเส้นของการเคลื่อนที่ของผู้คนลงบนผังของพื้นที่ในระหว่างช่วงเวลาที่กำหนดไว้ อาจมีการแบ่งพื้นที่เป็นส่วนๆ ที่เล็กลง การลากเส้นตามการเคลื่อนที่ลงบนผังทำให้สามารถเห็นภาพข้อมูลที่ชัดเจนขึ้นของเส้นทางหลัก เส้นทางรองของการไหลเวียนของผู้คน และพื้นที่ที่มีการสัญจรที่บางเบา

- การนับจำนวน เป็นพื้นฐานในการศึกษารูปแบบพื้นที่สาธารณะ โดยมีหลักการว่าทุกสิ่งสามารถนับได้ การนับจำนวนเป็นการให้ข้อมูลในเชิงปริมาณที่สามารถนำมาใช้ให้เหมาะสมกับการเก็บข้อมูลและข้อพิสูจน์ในการตัดสินใจ การนับจำนวนสามารถจดบันทึกข้อมูลด้วยการใช้เครื่องมือ นับหรือการทำเครื่องหมายสัญลักษณ์ง่ายๆ ไว้ในกระดาษ การนับในสัดส่วนของเวลาที่พอดี จังหวะที่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอจะทำให้ภาพของจังหวะในแต่ละวันมีความถูกต้องและแม่นยำยิ่งขึ้น

2. การบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่

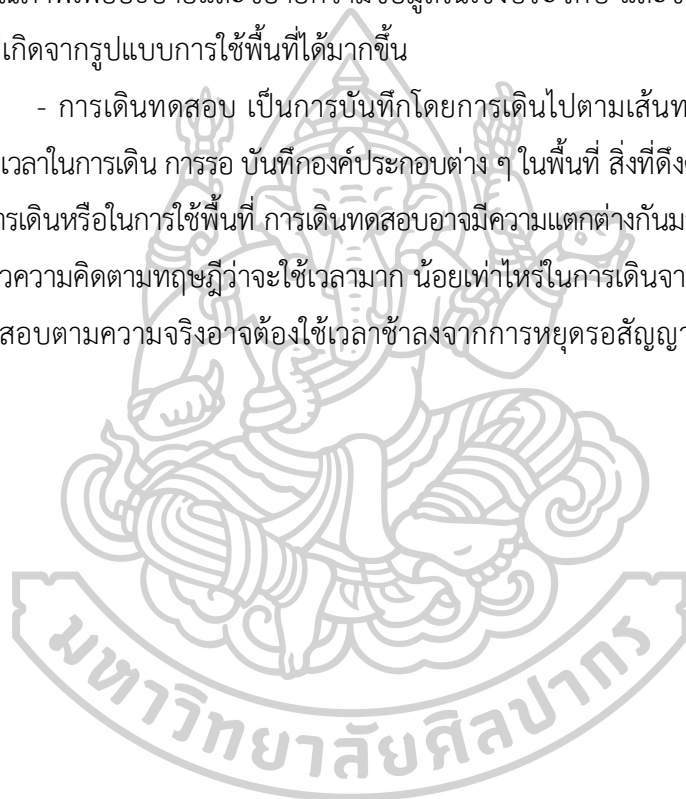
- การสะกดรอย นอกจากการอยู่ในที่หนึ่งเพื่อบันทึกการเคลื่อนที่แล้ว ในทางกลับกัน การสะกดรอยคือ การที่สามารถติดตามกลุ่มคนที่เลือกไว้เพื่อที่จะบันทึกการเคลื่อนที่ของพวกเขา การสะกดรอยมีประโยชน์สำหรับการวัดกิจกรรมบางอย่างว่าเกิดขึ้นมากน้อยแค่ไหน เมื่อไหร่ และที่ใดในผัง ตามเส้นทางการเคลื่อนที่ กิจกรรม รูปแบบการใช้พื้นที่นั้น ๆ โดยในการสะกดรอยเพื่อบันทึกข้อมูลควรที่จะรักษาระยะห่างกับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้อย่างพอเหมาะสมควร

- การถ่ายภาพ มักใช้กับการศึกษาพื้นที่สาธารณะเพื่อให้เห็นภาพของสถานการณ์ ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวที่สามารถนำมาใช้อธิบายถึงสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่แสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพื้นที่ ข้อมูลที่จากภาพถ่ายสามารถเป็นข้อมูลที่บ่งบอกถึงรูปแบบของการใช้พื้นที่ทั้งก่อน

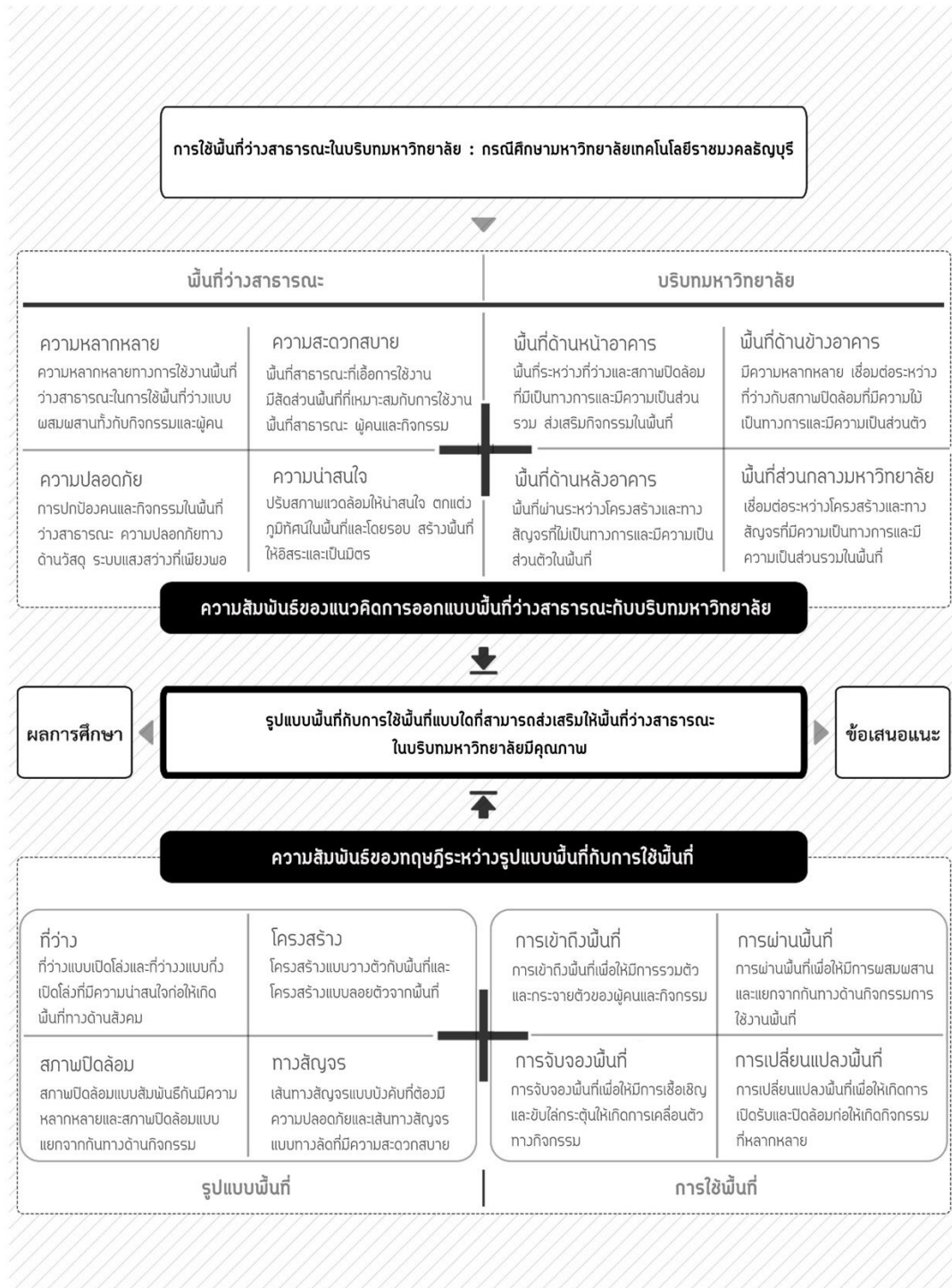
และหลังจากเกิดกิจกรรมในพื้นที่นั้น การถ่ายภาพถือเป็นการหยุดสถานการณ์ไว้เพื่อเป็นข้อมูลในการประกอบการวิเคราะห์ในภายหลัง ซึ่งอาจพบสิ่งเชื่อมโยงใหม่ๆ หรือรายละเอียดของสถานการณ์ของพื้นที่ที่อาจมีรูปแบบการใช้พื้นที่ที่ซับซ้อน การบันทึกโดยการถ่ายภาพอย่างเป็นลำดับนั้นจะช่วยให้ได้มาซึ่งข้อมูลในการแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ในช่วงเวลาหนึ่งที่เกิดขึ้น

- การจดอนุทิน เป็นการจดบันทึกประจำวันโดยวิธีจดบันทึกการสังเกตการณ์ตามเวลาจริงและเป็นระบบ ในการจดอนุทินสามารถบันทึกทุกสิ่งของที่สัมพันธ์กัน การบันทึกรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของมนุษย์ สามารถช่วยให้เข้าใจข้อมูลและเป็นส่วนเสริมข้อมูลในเชิงคุณภาพเพื่ออธิบายและขยายความข้อมูลในเชิงประจักษ์ และช่วยสนับสนุนความเข้าใจในเหตุการณ์ที่เกิดจากรูปแบบการใช้พื้นที่ได้มากขึ้น

- การเดินทดสอบ เป็นการบันทึกโดยการเดินไปตามเส้นทางสำคัญที่เลือกไว้ และจดบันทึกระยะเวลาในการเดิน การรอ บันทึกองค์ประกอบต่าง ๆ ในพื้นที่ สิ่งที่ตั้งดูความสนใจระหว่างทาง สิ่งที่เกิดขวางการเดินหรือในการใช้พื้นที่ การเดินทดสอบอาจมีความแตกต่างกันมากตามระยะทางที่วัดด้วยสายตาและแนวความคิดตามทฤษฎีว่าจะใช้เวลานาน น้อยเท่าไรในการเดินจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งในการเดินทดสอบตามความจริงอาจต้องใช้เวลาช้าลงจากการหยุดรอสัญญาณหรือสิ่งกีดขวางอื่น ๆ ในพื้นที่

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

ภาพที่ 20 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

เนื้อหาในบทนี้เป็นการนำเสนอกระบวนการวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย เริ่มต้นจากการกำหนดระบบการศึกษาวิจัยเพื่อให้มีขั้นตอนที่เหมาะสมในการตอบคำถามหลักและประเด็นของคำถาม รวมไปถึงการนำเสนอแหล่งที่มาของข้อมูล เครื่องมือในการศึกษาวิจัย การเลือกบริบทพื้นที่กรณีศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล กระบวนการวิเคราะห์ คู่มืออ่านผลการสังเคราะห์และการสรุปผลการศึกษาวิจัย เพื่อเป็นกระบวนการที่สามารถนำไปดำเนินการศึกษาวิจัยในบริบทของพื้นที่กรณีศึกษาต่อไปได้ โดยมีลำดับเนื้อหาของกระบวนการวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ ซึ่งจะได้รับการขยายความดังต่อไปนี้

1. แหล่งที่มาของข้อมูล
2. เครื่องมือในการศึกษาวิจัย
3. การเลือกบริบทพื้นที่กรณีศึกษา
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. กระบวนการวิเคราะห์
6. การสรุปผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาว่ารูปแบบพื้นที่และรูปแบบการใช้พื้นที่แบบใดที่สามารถส่งเสริมให้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทของมหาวิทยาลัย (กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี) มีคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่แบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Synthetic) การสังเกตการณ์รูปแบบการใช้พื้นที่แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสำรวจพื้นที่ว่างสาธารณะเชิงกายภาพ (Physical Survey) และการสอบถามความพึงพอใจและทัศนคติของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัย (Questionnaire Survey) เป็นวิธีการที่สำคัญ

แหล่งที่มาของข้อมูล

1. แหล่งที่มาของข้อมูลทั้งเนื้อหาและบริบทในการศึกษาวิจัยนั้น ผู้ศึกษาวิจัยได้รับมาจากหลากหลายแหล่ง โดยมีทั้งในส่วนของข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งมีแหล่งที่มาของข้อมูลที่สามารถแบ่งออกได้เป็น

- 1.1 กรอบหลักการของการศึกษาวิจัยหรือแหล่งข้อมูลด้านเนื้อหา ข้อมูลประเภทนี้จะเป็นส่วนของการศึกษาผ่านทฤษฎี แนวคิดและบทความงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อของการศึกษาวิจัย

จากแหล่งข้อมูลในส่วนของข้อมูลเอกสารและข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ รวมไปถึงหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีและแนวคิดหลักของการศึกษาวิจัย เพื่อเป็นการสรุปความสัมพันธ์ของรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ที่มีคุณภาพกับแนวคิดการออกแบบพื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย

1.2 กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาวิจัยหรือแหล่งข้อมูลด้านบริบท ข้อมูลประเภทนี้จะเป็นส่วนการลงภาคสนาม เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ภาพถ่าย ทำแผนที่ โดยการเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์ และข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสอบถามความพึงพอใจและทัศนคติของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย โดยใช้วิธีของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) การวิจัยครั้งนี้สามารถคำนวณกลุ่มตัวอย่างได้ทั้งสิ้นจำนวน 105 คน

ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาวิจัยนี้ เป็นการเก็บข้อมูลในลักษณะรูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม อันประกอบด้วย

1. บุคคลภายในมหาวิทยาลัย (Personal) กลุ่มคนซึ่งเป็นประชากรหลักในพื้นที่ เป็นตัวแทนของคณาจารย์ บุคลากรเจ้าหน้าที่ นักศึกษาปัจจุบันหรือนักศึกษาเข้าใหม่ ผู้ที่มีความจำเป็นต้องเข้าใช้บริบทพื้นที่กรณีศึกษาตลอดเวลา ที่มีความเข้าใจกับความซับซ้อนในมิติของรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่

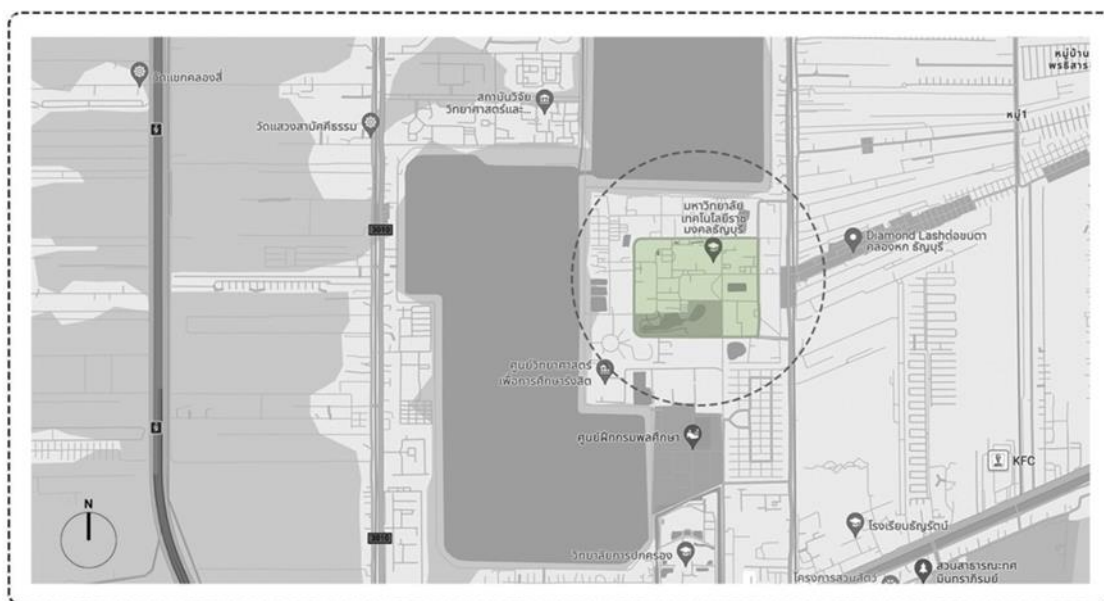
2. บุคคลภายนอกมหาวิทยาลัย (Public) กลุ่มคนซึ่งเป็นประชากรรองในพื้นที่ เป็นตัวแทนของผู้อยู่อาศัยในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผู้ที่มีความจำเป็นต้องเข้าใช้บริการในบริบทพื้นที่กรณีศึกษาในบางช่วงเวลาที่มีความเข้าใจกับความคลุมเครือในมิติของพื้นที่ว่างสาธารณะ

การเลือกบริบทพื้นที่กรณีศึกษา

กำหนดเลือกบริบทพื้นที่กรณีศึกษาจากหลักการพื้นฐานของพื้นที่ที่ประกอบไปด้วย การเป็นพื้นที่ การเชื่อมโยงภายใน การเป็นสถานที่ การออกแบบรายละเอียด ซึ่งเป็นหลักการที่สัมพันธ์กับรูปแบบพื้นที่ทางด้านภูมิทัศน์และรูปแบบการใช้พื้นที่ทางด้านสังคม กับการออกแบบรายละเอียดภูมิสถาปัตยกรรม

- 1) การเป็นพื้นที่ พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งที่มีขอบเขตที่แน่นอนในสภาพแวดล้อมแบบองค์รวม
- 2) การเชื่อมโยงภายใน เชื่อมโยงกันขององค์ประกอบที่ต่างมีมิติสัมพันธ์กัน
- 3) การเป็นสถานที่ ลักษณะเฉพาะที่เป็นปรากฏการณ์แบบองค์รวมของสถานที่
- 4) การออกแบบรายละเอียด องค์ประกอบพื้นฐานของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

จากหลักการพิจารณาเลือกขอบเขตพื้นที่ศึกษาวิจัยข้างต้น พื้นที่ที่ถูกกำหนดเลือกเป็นบริบทพื้นที่กรณีศึกษากรณีศึกษาคือ พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี พื้นที่สถานศึกษามหาวิทยาลัยที่สำคัญของชุมชนเมืองที่เป็นสถานที่ทางด้านภูมิทัศน์และที่ว่างทางด้านสังคมมาเป็นตัวแทนของบริบทพื้นที่ศึกษาการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยในการศึกษาวิจัยนี้

ภาพที่ 3-1 แสดงตำแหน่งพื้นที่กรณีศึกษา
ที่มา: ผู้วิจัย (2566 ดัดแปลงจาก google map)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านคุณลักษณะในส่วนจากรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์และจดบันทึกข้อมูล รวมไปถึงการสอบถามทัศนคติความพึงพอใจของผู้คนภายในมหาวิทยาลัย มาเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

1. การสำรวจและสังเกต เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพของพื้นที่และพฤติกรรมของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยโดยการจดบันทึก ถ่ายภาพ และร่างแบบเกี่ยวกับคุณลักษณะรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยเพื่อนำข้อมูลไปทำการวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

2. การใช้แบบสอบถาม เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัย และความพึงพอใจของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยที่มีต่อรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านรูปแบบพื้นที่ 2) ด้านการใช้พื้นที่ 3) ด้านพื้นที่ว่างสาธารณะ และ 4) ด้านบริบทมหาวิทยาลัย โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานะในพื้นที่

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปสอบถามเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย ได้แก่ ช่วงเวลา ระยะเวลา ลักษณะการเดินทาง ลักษณะการใช้พื้นที่ เหตุผลที่เข้ามาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ เป็นต้น เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 3 ข้อมูลสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจและทัศนคติของผู้คนภายในมหาวิทยาลัยที่มีต่อรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย แบ่งออกเป็น สี่ด้าน ได้แก่ หนึ่ง-ด้านรูปแบบพื้นที่ สอง-ด้านการใช้พื้นที่ สาม-ด้านพื้นที่ว่างสาธารณะ สี่-ด้านบริบทมหาวิทยาลัย ในแต่ละด้านจะมีหัวข้อย่อยที่เป็นประเด็นต่อความพึงพอใจในรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย

เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์และนำมาใช้ในการพิจารณาประกอบคำตอบเพื่อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่บริบทมหาวิทยาลัยให้เหมาะสมมีคุณภาพยิ่งขึ้น

3. ทำการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทฤษฎีและแนวคิดรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่และการออกแบบพื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย เพื่อใช้พิจารณาร่วมกับแบบสอบถามและความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง และนำมาวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามและประเด็นคำถามของงานวิจัยต่อไป รวมถึงเสนอแนะแนวทางการออกแบบและปรับปรุงพื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยให้มีคุณภาพ

กระบวนการวิธีการวิเคราะห์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อประเมินความพึงพอใจและทัศนคติของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้งนี้เป็นการศึกษาคุณลักษณะทางกายภาพ ศักยภาพและปัญหาในพื้นที่ที่เป็นที่ว่างสาธารณะภายในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี รวมถึงการประเมินความพึงพอใจและทัศนคติของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่มีต่อรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย เพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์และคำถามหลักของการศึกษาวิจัยข้างต้นที่ว่า รูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่แบบใดที่สามารถส่งเสริมให้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทของมหาวิทยาลัยมีคุณภาพ กับประเด็นของคำถามที่ว่า องค์ประกอบหรือรูปแบบพื้นที่ทาง

ภูมิทัศน์ควรมีรูปแบบเป็นอย่างไร และพฤติกรรมหรือการใช้พื้นที่ทางสังคมควรมีรูปแบบเป็นอย่างไร โดยมีวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ระบุขอบเขตการศึกษา ขอบเขตด้านพื้นที่ ประชากร เนื้อหาในการศึกษา
2. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพื้นที่และพื้นที่ว่างสาธารณะของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่มีผลต่อผู้คนที่ใช้พื้นที่ รวบรวมข้อมูลของพื้นที่ที่ศึกษา และรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะที่ทำการศึกษา แล้วจึงนำมาเรียบเรียงเนื้อหาข้อมูลในการศึกษาวิจัย
3. ศึกษาแนวความคิดและการออกแบบเกี่ยวกับที่ว่างสาธารณะและบริบทมหาวิทยาลัย แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ เพื่อเป็นพื้นฐานข้อมูลในการทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย โดยทำการวิเคราะห์ทฤษฎีรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่กับแนวคิดการออกแบบพื้นที่ว่างในบริบทมหาวิทยาลัย โดยมีประเด็นที่สำคัญ อันประกอบไปด้วย
 - 3.1 การสังเคราะห์รูปแบบที่แบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Synthetic) คุณลักษณะรูปแบบพื้นที่ โดยอาศัยการวิเคราะห์องค์ประกอบของพื้นที่ได้แก่ ที่ว่าง โครงสร้าง สภาพปิดล้อม และทางสัญจร
 - 3.2 การสังเกตการณ์รูปแบบการใช้พื้นที่แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) รูปแบบการใช้พื้นที่ที่มีพฤติกรรม อันประกอบไปด้วยรูปแบบของ การเข้าถึงพื้นที่เพื่อการรวมตัวและกระจายตัว การผ่านพื้นที่เพื่อการผสมผสานและแยกจากกัน การจับจองพื้นที่เพื่อการเชื่อมต่อและขับไล่ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพื่อการเปิดรับและปิดล้อม
 - 3.3 การสำรวจพื้นที่ว่างสาธารณะเชิงกายภาพ (Physical Survey) หลักการออกแบบพื้นที่ว่างสาธารณะ อาศัยการสำรวจผ่านความหลากหลาย ความปลอดภัย ความสะดวกสบาย ความน่าสนใจ
 - 3.4 การสอบถามทัศนคติความพึงพอใจของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัย (Questionnaire Survey) เป็นการวิเคราะห์ตรวจสอบและสร้างสรรค์คำตอบเพิ่มเติมให้กับสมมติฐานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงแนวทางการออกแบบ
 - 3.4 ศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้ใช้พื้นที่ว่างสาธารณะภายในมหาวิทยาลัย จากนั้นทำการออกแบบแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้น ข้อมูลทั่วไปของผู้คนในพื้นที่ พฤติกรรมการใช้พื้นที่ และทัศนคติความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย
 - 3.5 ทำการสำรวจพื้นที่เพื่อทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยเลือกเก็บข้อมูลผู้คนในพื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีและทำการสังเกตพฤติกรรมการใช้พื้นที่ในวันธรรมดาวันจันทร์ - ศุกร์ และวันหยุดเสาร์ - อาทิตย์ เพื่อทำการหาค่าเฉลี่ยช่วงที่มีการใช้งานพื้นที่

ว่างสาธารณะของผู้คนในมหาวิทยาลัยที่มีความหนาแน่นมากที่สุดและน้อยที่สุด โดยจะใช้วิธีการสังเกต จดบันทึกข้อมูล และการเก็บแบบสอบถามโดยตรงจากผู้คนในบริเวณพื้นที่กรณีศึกษา

3.6 นำข้อมูลที่ได้มารวบรวม เรียบเรียง เปรียบเทียบให้เข้าใจได้ง่ายและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการออกแบบแบบสอบถาม โดยใช้หลักสถิติวิเคราะห์เป็นคำร้อยละ เพื่อให้เห็นแนวโน้มความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้จากการสังเกตการณ์และเอกสารแบบสอบถาม

3.7 นำผลการศึกษาวิจัยข้อมูลเอกสาร ผลการสังเกตการณ์ และจากการออกแบบแบบสอบถามที่สนใจมาวิเคราะห์ร่วมกันตามแนวทางของวัตถุประสงค์และคำถามของงานวิจัย เพื่อจัดทำแนวทางหลักการแนวความคิดการปรับปรุงพื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพ

3.8 สรุปข้อเสนอแนะหลักการแนวความคิดการปรับปรุงพื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย สรุปปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในช่วงระยะเวลาระหว่างทำการศึกษาวิจัย รวมถึงปัญหาของวิธีการศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปใช้และพัฒนาการศึกษาต่อไปในอนาคต

สรุปผลการศึกษาวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากแบบสอบถามและการสังเกตการณ์ด้วยตนเอง จะใช้การวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้เป็นการแจกแจงความถี่เป็นร้อยละ การเรียงเรียงเนื้อหาจากประเภทลำดับขั้นของข้อมูล ค่าคะแนนต่าง ๆ ที่ได้ จากนั้นจะทำการนำเสนอในรูปแบบของตารางและแผนภูมิรูปภาพ เพื่อแสดงผลการเปรียบเทียบและความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ในแต่ละประเด็นความสัมพันธ์ที่ต้องการนำมาพิจารณา หลังจากนั้นนำมาประกอบกับทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อสรุปที่ได้จากการสังเกตการณ์ด้วยตนเอง เพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์ อธิบายถึงผลสรุป “การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี” และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางหลักการแนวความคิดการปรับปรุงพื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างทางเลือกหรือแนวทางสำหรับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติหรือเป็นเครื่องมือทางการออกแบบต่อไป

บทที่ 4

บริบทพื้นที่กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

เนื้อหาในบทนี้เป็นการนำเสนอเนื้อหารายละเอียดของบริบทพื้นที่กรณีศึกษา ซึ่งเป็นรายละเอียดจากการกำหนดเลือกพื้นที่กรณีศึกษาอย่างเหมาะสม โดยนำเอาหลักการในการเลือกบริบทพื้นที่กรณีศึกษาจากกระบวนการวิธีวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่สาธารณะภายในมหาวิทยาลัยมาเป็นเงื่อนไขในการกำหนดเลือกและศึกษาตำแหน่งพื้นที่ อาณาเขต ประวัติ ความเป็นมา รวมไปถึงสภาพลักษณะทางด้านต่าง ๆ อีกทั้งรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่สาธารณะภายในมหาวิทยาลัยเพื่อนำไปใช้สนับสนุนในการแสดงผลทางการศึกษาวิจัย โดยมีลำดับเนื้อหาของบริบทพื้นที่กรณีศึกษาดังต่อไปนี้

1. ตำแหน่งที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ
2. ความสำคัญของพื้นที่กรณีศึกษา
3. ประวัติการตั้งถิ่นฐานและวิวัฒนาการของชุมชน
4. สภาพลักษณะทางด้านสังคมและวัฒนธรรม
5. สภาพลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม
6. รูปแบบพื้นที่
7. รูปแบบการใช้พื้นที่
8. สรุบบริบทพื้นที่กรณีศึกษา

จากหลักการในการเลือกบริบทพื้นที่ศึกษาด้วยกระบวนการวิธีวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่สาธารณะภายในมหาวิทยาลัยมาเป็นเงื่อนไข พื้นที่ที่ถูกเลือกเป็นบริบทพื้นที่กรณีศึกษา คือ พื้นที่ว่างสาธารณะภายในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เป็นพื้นที่สำคัญของนักศึกษา คณาจารย์ บุคลากรภายในมหาวิทยาลัย และคนในชุมชนบริเวณใกล้เคียงมหาวิทยาลัยที่มีความเหมาะสมจะนำมาเป็นตัวแทนของบริบทพื้นที่กรณีศึกษาการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย

ตำแหน่งที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ

ตำแหน่งพิกัดทางภูมิศาสตร์ที่ $14^{\circ}02'12.0''N$ $100^{\circ}43'39.6''E$ เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีในพื้นที่ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พื้นที่ซึ่งมีลักษณะสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีศักยภาพ สมควรแก่การตั้งอยู่ของมหาวิทยาลัยที่เป็นศูนย์กลางของพื้นที่ทางการศึกษา เปรียบเสมือนเป็นบ้านของความคิดและองค์ความรู้ต่าง ๆ มากมาย

หลากหลายไม่สิ้นสุด อำเภอลองหลวงแบ่งหน่วยการปกครองย่อยออกเป็น ตำบลคลองหนึ่ง ตำบลคลองสอง ตำบลคลองสาม ตำบลคลองสี่ ตำบลคลองห้า และตำบลคลองหก โดยซึ่งทั้งอำเภอลองหลวงมีเนื้อที่รวมโดยประมาณ 299.152 ตารางกิโลเมตร อีกทั้งยังมีอาณาเขตส่วนติดต่อกับเขตอื่น ประกอบด้วย ทางทิศเหนือติดต่อกับเขตอำเภอบางปะอินและอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีคลองเชียงรากน้อย ลำราง คลองหนึ่ง และคลองระพีพัฒน์เป็นเส้นแบ่งแนวเขต ทางทิศตะวันตกติดต่อกับเขตอำเภอหนองเสือ มีคลองเจ็ดเป็นเส้นแบ่งแนวเขต ทางทิศใต้ติดต่อกับเขตอำเภอธัญบุรี โดยมีแนวลำรางสาธารณะเป็นเส้นแบ่งแนวเขต และทางทิศตะวันตกติดต่อกับเขตอำเภอเมืองปทุมธานี และอำเภอสามโคก โดยมีทางรถไฟสายเหนือเป็นเส้นแบ่งแนวเขต โดยตำแหน่งที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีเป็นเหมือนศูนย์กลางของพื้นที่คลองหลวง มีการเข้าถึงมหาวิทยาลัยได้ง่ายจากถนนรังสิต - นครนายกที่เชื่อมต่อสายคลองซึ่งถือเป็นถนนสายหลัก

ภาพที่ 21 แสดงตำแหน่งที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อรระดับเมือง

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

ข้อความที่ว่า “คลองขุดพระราชทาน งามตระการบัวหลวง โชติช่วงด้านการศึกษา แหล่งการค้าอุตสาหกรรม เด่นล้ำถิ่นอาศัย เมืองน้ำใจใฝ่คุณธรรม” เป็นคำขวัญซึ่งแสดงออกถึงคุณลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ตำบลคลองหก ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ถือเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญและเป็นศูนย์กลางของพื้นที่สาธารณะของคนในพื้นที่ทั้งกับผู้คนภายในมหาวิทยาลัยและผู้คนที่อยู่บริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยที่อยู่ในพื้นที่ของตำบลคลองหก มีเนื้อที่รวมโดยประมาณ 37.9 ตารางกิโลเมตร ทางทิศเหนือติดต่อกับเขตอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทางทิศตะวันออกติดต่อเขตตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง ทางทิศใต้ติดต่อกับเขตตำบลัญบุรี อำเภอลำลูกกา และทางทิศตะวันตกติดต่อกับเขตอำเภอกลองห้า อำเภอกลองหลวง ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่ตำบลคลองหกถือเป็นศูนย์กลางในหลากหลายด้าน มีการใช้พื้นที่ของมนุษย์ที่หลากหลายมิติ ทำให้ตำแหน่งที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อของตำบลคลองหกเหมาะสมกับเป็นบริบทของพื้นที่กรณีศึกษารูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่สาธารณะภายในมหาวิทยาลัยเพื่อนำไปดำเนินการศึกษาวิจัยภาคสนามต่อไป

ภาพที่ 22 แสดงตำแหน่งที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อระดับย่าน
ที่มา: ผู้วิจัย (2566 ดัดแปลงจาก google map)

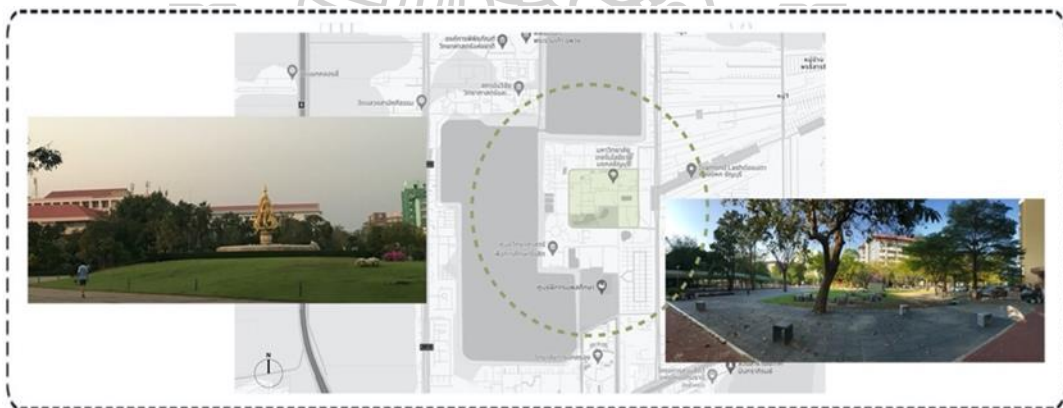
ความสำคัญของพื้นที่กรณีศึกษา

ด้วยคุณลักษณะของตำแหน่งที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อทางกายภาพที่ทำให้เห็นวามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญและเป็นแรงผลักดันในการกระตุ้นให้สภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีของพื้นที่บริเวณมหาวิทยาลัยมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น มีความสำคัญทั้งในระดับชุมชนเองและในระดับเมือง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีถือเป็นศูนย์กลางขององค์ความรู้ที่มากมายหลากหลายสาขาวิชา การเป็นสถานที่ที่มีความเป็นทางการและการเป็นที่ว่างที่มีความไม่เป็นทางการของบริบทที่มีความสัมพันธ์กันเป็นแหล่งรวมของพื้นที่สีเขียวดินที่มีความร่มรื่น เป็นแหล่งเรียนรู้พร้อมพื้นที่ทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด สนามกีฬา โรงละคร มหาวิทยาลัยถือเป็นองค์กรขนาดใหญ่ จนอาจกล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยถือเป็นเมืองย่อม ๆ การปรากฏอยู่ของมหาวิทยาลัยก็มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับเมืองและพื้นที่โดยรอบ ทั้งในแง่ของที่ตั้งของมหาวิทยาลัยก็มีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่เมืองโดยรอบ มีการเข้าออกแลกเปลี่ยนกับชุมชน สังคม วัฒนธรรม

และเศรษฐกิจโดยรอบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีจึงถือเป็นศูนย์กลางของความเป็นเมืองชุมชน มหาวิทยาลัยเองก็เป็นกระทั้งผู้พัฒนาพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัยและพัฒนาพื้นที่เมืองโดยรอบมหาวิทยาลัยไปด้วยกัน

ภาพที่ 23 แสดงผังของพื้นที่กรณีศึกษา
ที่มา: ผู้วิจัย (2566 ดัดแปลงจาก แผนที่ มทร. ธัญบุรี)

ภาพที่ 24 แสดงผังของพื้นที่กรณีศึกษา
ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

นับแต่ปีพุทธศักราช 2531 ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีเริ่มก่อตั้งขึ้นมาจนถึงปัจจุบัน (2563) เป็นระยะเวลากว่า 32 ปี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีพร้อมไปด้วยศูนย์รวมองค์ความรู้และพื้นที่กิจกรรมในรูปแบบที่ร่วมสมัย ตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลาย อีกทั้ง

ยังเป็นพื้นที่สาธารณะที่ให้กับบุคคลภายนอกสามารถมาใช้พื้นที่สาธารณะภายในมหาวิทยาลัยร่วมกันได้ มหาวิทยาลัยจึงเป็นเหมือนศูนย์กลางที่เชื่อมต่อกิจกรรมอันหลากหลายมิติ เส้นทางสัญจรภายในที่เป็นระบบระเบียบสะดวกสบายและหลากหลายรูปแบบ และมีการเดินทางและการคมนาคมเชื่อมถึงกันได้ อย่างง่ายดาย และด้วยบริบทพื้นที่ทางกายภาพที่น่าค้นหา เพื่อการค้นหาไปถึงรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่สาธารณะภายในมหาวิทยาลัยได้อย่างน่าสนใจเป็นพิเศษ

ภาพที่ 25 แสดงภาพลานบัวเหล็กสัญลักษณ์ที่สำคัญของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

ประวัติการตั้งถิ่นฐานและวิวัฒนาการของชุมชน

ปทุมธานีมีประวัติการตั้งถิ่นฐานและวิวัฒนาการของชุมชนทางกายภาพจากการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของครอบครัวชาวมอญที่อพยพหนีภัยจากศึกสงครามตั้งแต่เมื่อ 300 ปีก่อน ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาและเริ่มมีการตั้งบ้านเรือนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จากเมืองเล็ก ๆ ก็เริ่มขยายชุมชนที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเข้าไปในแผ่นดินมากขึ้น โดยเฉพาะฝั่งตะวันตกได้มีการขุดคลองรังสิตเพื่อใช้เป็นเส้นทางคมนาคมเพิ่มขึ้น นับเป็นเส้นทางคมนาคมหลักของเมืองที่เชื่อมโยงมาถึงเส้นทางคมนาคมในปัจจุบัน จากนั้นเป็นต้นมาปทุมธานีถือเป็นจังหวัดในเขตปริมณฑลที่มีความอุดมสมบูรณ์ในหลากหลายด้านตลอดจนมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงไป โครงข่ายถนน โครงข่ายการคมนาคมที่สำคัญและเป็นปัจจัยหลักของการตั้งถิ่นฐานและวิวัฒนาการของชุมชน และการตั้งอยู่ของสถานที่สำคัญต่าง ๆ การคมนาคมที่สะดวกเชื่อมโยงกับเมืองหลวงอย่างกรุงเทพมหานครที่ขยายความเจริญมาสู่พื้นที่ชานเมืองในเขต

ปริมาณพล ปทุมธานีมีการขยายตัวอย่างกว้างขวางและมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางกายภาพของพื้นที่

สภาพลักษณะทางกายภาพ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีเป็นสถานที่ทางด้านภูมิทัศน์และการเป็นที่ว่างทางด้านสังคมขนาดใหญ่ โดยลักษณะทางกายภาพภายในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีแบ่งออกเป็นสองส่วนใหญ่ๆ คือ หนึ่ง-กลุ่มพื้นที่ที่มีปริมาตรของสิ่งปลูกสร้างหนาแน่นและมากกว่าปริมาณสิ่งแวดล้อม เป็นพื้นที่ที่มีมีกลุ่มอาคารสิ่งปลูกสร้างรวมอยู่มากมายทั้งกลุ่มอาคารภาคคณะวิชาต่าง ๆ ทั้ง 12 คณะ อาคารเรียนรวม ศูนย์การเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์ อาคารปฏิบัติการ อาคารสวัสดิการ กองอำนวยการ และพื้นที่อำนวยความสะดวกต่าง ๆ โรงเรียนสาธิตอนุบาลราชมงคลธัญบุรี โรงเรียนสาธิตนวัตกรรมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี (ระดับประถมศึกษา – ระดับมัธยมศึกษา) และส่วนอาคารอื่น ๆ รวมอยู่ในพื้นที่ กับสอง-พื้นที่ที่มีปริมาณสิ่งแวดล้อมมากกว่าปริมาตรของสิ่งปลูกสร้าง มีลักษณะส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางภูมิทัศน์ พื้นที่ว่างและพื้นที่สีเขียว เป็นพื้นที่ใช้งานกลางแจ้ง พื้นที่เปิดโล่ง ลานกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนพื้นที่นันทนาการ พื้นที่ที่มีความบางเบาของกลุ่มอาคาร

สภาพลักษณะทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีถือเป็นพื้นที่ศูนย์กลางของผู้คนและกิจกรรมไม่เพียงแต่เป็นพื้นที่ศูนย์กลางของสถานที่ให้การศึกษาเท่านั้น แต่พื้นที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีนับเป็นพื้นที่ที่มีส่งผลต่อทางด้านสังคมและวัฒนธรรมต่อพื้นที่โดยรอบเป็นอย่างมาก พื้นที่ว่างสาธารณะมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีเปรียบเสมือนเป็นพื้นที่ส่วนกลางของชุมชนส่วนกลางของพื้นที่โดยรอบบริบทมหาวิทยาลัย เนื่องด้วยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีมีพื้นที่ขนาดใหญ่ที่สามารถรองรับกิจกรรมของผู้คนได้อย่างหลากหลาย ไม่เพียงแค่นักศึกษาและครูอาจารย์เท่านั้น ผู้คนโดยรอบบริบทมหาวิทยาลัยเข้ามาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของมหาวิทยาลัยในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้ง เส้นทางในการวิ่งออกกำลังกาย ลานกว้างสำหรับเต้นแอโรบิก ติเบตในช่วงเย็น สวนสาธารณะในการพักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย ลานสนามหญ้าริมน้ำเพื่อการพักผ่อน รวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ได้พบปะสังสรรค์พูดคุยแลกเปลี่ยน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีจึงมีบทบาทอย่างมากทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่สามารถส่งเสริมให้เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเกิดกิจกรรมที่มากมายของผู้คนที่หลากหลาย เป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้คนภายในมหาวิทยาลัยและผู้ที่อยู่ในบริเวณพื้นที่โดยรอบมหาวิทยาลัย

ภาพที่ 26 แสดงสภาพลักษณะพื้นที่ทางด้านสังคม
ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

สภาพลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

สภาพลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่มีผลเชื่อมโยงกับพื้นที่ภายนอกโดยรอบมหาวิทยาลัย เนื่องด้วยมหาวิทยาลัยเป็นพื้นที่ที่รองรับนักเรียน นักศึกษา คณาจารย์ และบุคลากรมหาวิทยาลัยเป็นจำนวนมาก เป็นพื้นที่ที่รวมกลุ่มของผู้คนจำนวนมาก เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจกับทั้งกิจการภายในมหาวิทยาลัยและส่วนพื้นที่บริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัย ที่ส่งผลต่อกัน ทั้งร้านค้า ร้านอาหาร หอพักนักศึกษา และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่แสวงผลกำไร จากผู้คนในสวนพื้นที่บริเวณนี้ มีรวมถึงด้านสิ่งแวดล้อมที่มีพื้นที่ว่างสาธารณะภายในมหาวิทยาลัยทั้ง ทางด้านภูมิทัศน์และทางด้านสังคม รวมถึงพื้นที่ริมคลองที่เป็นพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับระหว่างพื้นที่ภายใน กับพื้นที่ภายนอกมหาวิทยาลัยที่ควรรักษาสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ร่วมกัน รักษาความสะอาดของพื้นที่ เพื่อทัศนียภาพที่มีร่วมกัน ให้อย่างสะอาดสวยงามใช้งานพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ถือเป็น การรักษาสิ่งแวดล้อมที่มีร่วมกันอย่างยั่งยืน หากในพื้นที่มหาวิทยาลัยมีภูมิทัศน์ที่สวยงามมีสิ่งแวดล้อมที่ดีมีร่มเงาก็จะนำไปสู่การใช้พื้นที่ได้อย่างมีคุณภาพ

ภาพที่ 27 แสดงสภาพลักษณะพื้นที่ทางด้านสิ่งแวดล้อม

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

รูปแบบพื้นที่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

รูปแบบพื้นที่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีองค์ประกอบของพื้นที่ประกอบไปด้วยรูปแบบของที่ว่าง โครงสร้าง สภาพปิดล้อม และทางสัญจรที่เหมาะสม

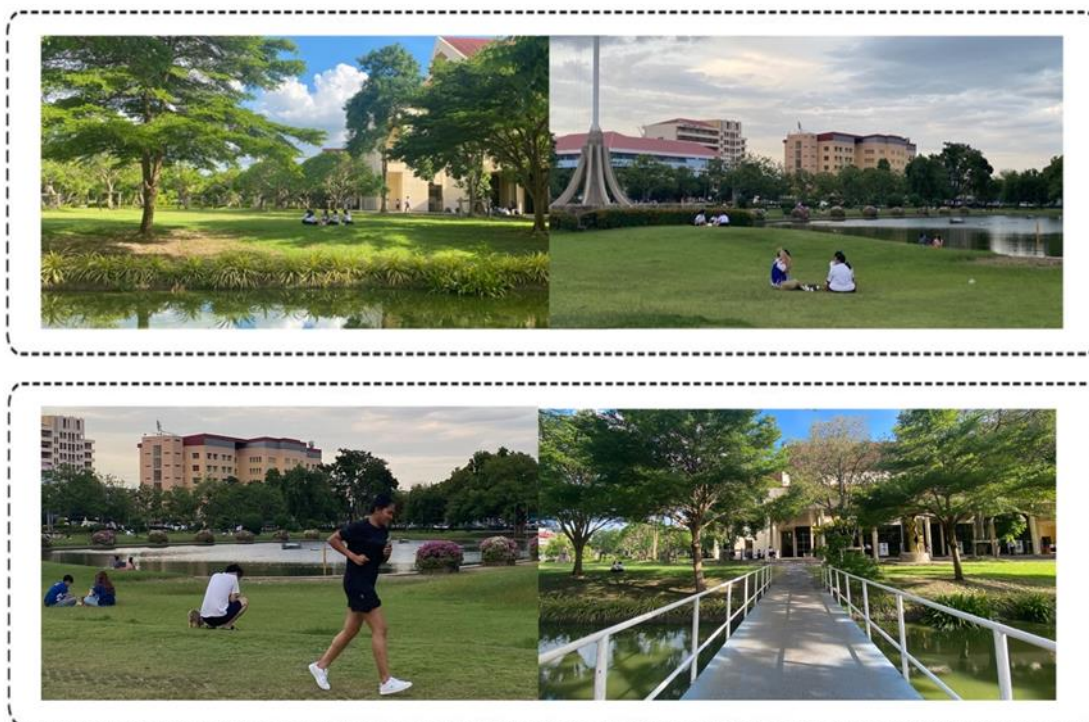
รูปแบบพื้นที่ในเชิงปริมาณประกอบด้วยการสร้างสรรค โดยเป็นรูปแบบพื้นที่ที่มีการแบ่งระยะและสัดส่วนพื้นที่ที่เหมาะสมกับขนาดเล็ก (S) ที่ (2.00–4.00 ม.) พื้นที่ขนาดกลาง (M) ที่ (4.00–6.00 ม.) พื้นที่ขนาดใหญ่ (L) ที่ (6.00–8.00 ม.) และพื้นที่ขนาดใหญ่พิเศษ (X) ที่ (8.00–10.00 ม.) ที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยในแต่ละส่วนซึ่งอีกทั้งควรมีความสัมพันธ์ไปกับการปล่อยให้อาคารพื้นที่ มีการแทรกแซงและเพิ่มเติมไปด้วยมิติระยะของรูปทรงและรูปร่าง ที่แตกต่างกันออกไปได้อีกหลากหลายทั่วทั้งบริบทของพื้นที่

ภาพที่ 28 แสดงรูปแบบของพื้นที่
ที่มา: ผู้วิจัย (2566),

รูปแบบการใช้พื้นที่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

รูปแบบการใช้พื้นที่ของพื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีมีรูปแบบการใช้พื้นที่ที่มีพฤติกรรมที่ประกอบไปด้วยรูปแบบของ การเข้าถึงพื้นที่เพื่อการรวมตัว และกระจายตัว การผ่านพื้นที่เพื่อการผสมผสานและแยกจากกัน การจับจองพื้นที่เพื่อการเชื้อเชิญ และขับไล่ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพื่อการเปิดรับและปิดล้อมเป็นสำคัญ

ภาพที่ 29 แสดงรูปแบบการใช้พื้นที่

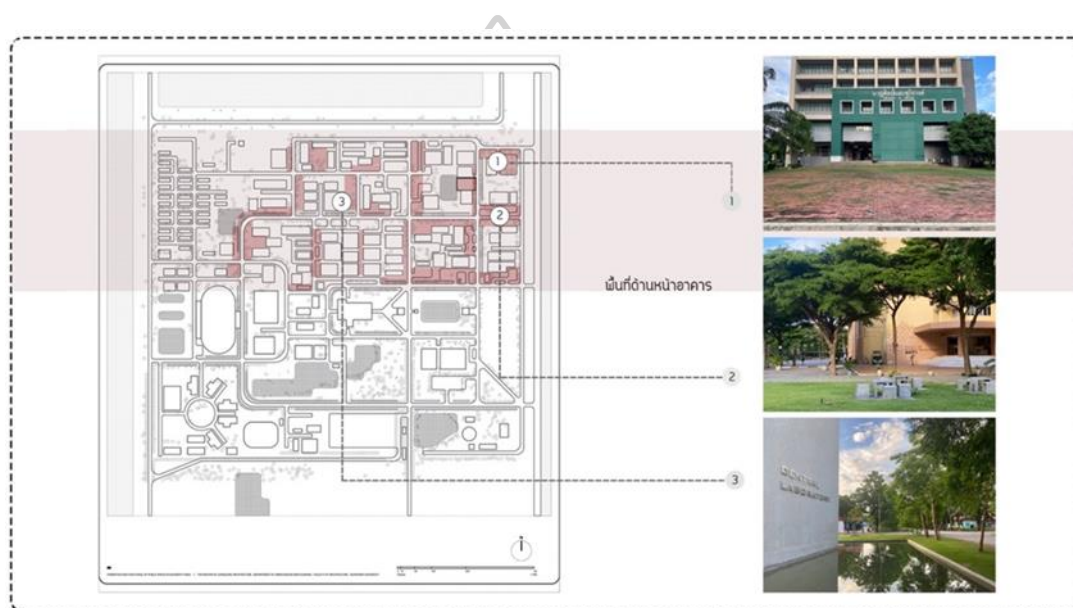
ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

สรุปบริบทพื้นที่กรณีศึกษา

พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีคือสถานที่ทางด้านภูมิทัศน์และการเป็นที่ว่างทางด้านสังคมที่มีความสำคัญทั้งกับผู้คนและกิจกรรมของพื้นที่ เป็นสถานที่ที่มีความเป็นทางการและการเป็นที่ว่างที่มีความไม่เป็นทางการของบริบทที่มีความสัมพันธ์กัน โดยบริบทของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีมีความต้องการต่อพื้นที่ว่างสาธารณะทั้งในเชิงคุณภาพและในเชิงปริมาณที่มีความเหมาะสม สำหรับการออกแบบสถานที่ทางด้านภูมิทัศน์และการออกแบบที่ว่างทางด้านสังคมนั้น ปริมาณและสัดส่วนของอาคารสิ่งก่อสร้างกับพื้นที่ว่างสาธารณะภายในบริบทมหาวิทยาลัย รวมไปถึงการรับรู้และการเรียนรู้ของมนุษย์ผู้ใช้พื้นที่ว่างสาธารณะก็มีความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ หรือการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่ ซึ่งสามารถจัดประเภทของพื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยได้ สี่ ประเภทประกอบด้วย พื้นที่ด้านหน้าทางเข้าของอาคารที่ควรมีความน่าสนใจ พื้นที่ด้านข้างระหว่างของอาคารที่ควรมีความหลากหลาย พื้นที่ด้านหลังทางออกของอาคารที่ควรมีความปลอดภัย พื้นที่ด้านส่วนกลางของมหาวิทยาลัยที่ควรมีความสะดวกสบายเป็นสำคัญ

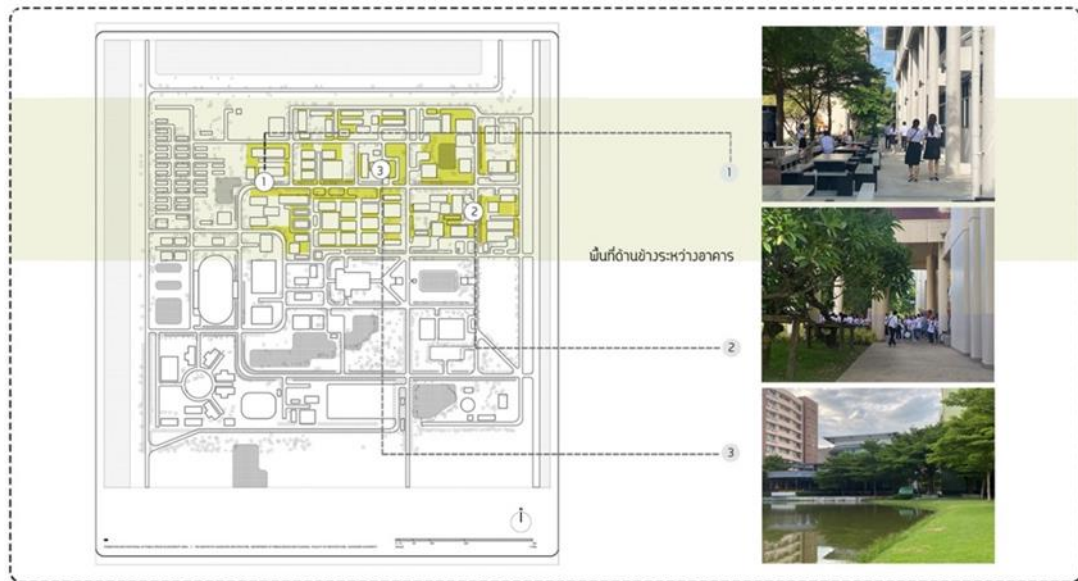
โดยมีหลักการออกแบบบริบทภายในมหาวิทยาลัย หนึ่ง-ด้านหน้าทางเข้าอาคารกับความน่าสนใจ เป็นพื้นที่ทางผ่านระหว่างที่ว่างและสภาพปิดล้อมที่มีความเป็นทางการและมีความเป็น

ส่วนรวมของการส่งเสริมกิจกรรมในบริบทมหาวิทยาลัย สอง-ด้านข้างระหว่างอาคารกับความหลากหลาย เป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างที่ว่างกับสภาพปิดล้อมที่มีความไม่เป็นทางการและมีความเป็นส่วนตัวของการสร้างสรรค์เหตุการณ์ในบริบทมหาวิทยาลัย สาม-ด้านหลังทางออกอาคารกับความปลอดภัย เป็นพื้นที่ทางผ่านระหว่างโครงสร้างและทางสัญจรที่มีความไม่เป็นทางการและมีความเป็นส่วนตัวของการสร้างสรรค์เหตุการณ์ในบริบทมหาวิทยาลัย สี่-ด้านส่วนกลางของมหาวิทยาลัยกับความสะดวกสบาย เป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างโครงสร้างและทางสัญจรที่มีความเป็นทางการและมีความเป็นส่วนรวมของการส่งเสริมกิจกรรมในบริบทมหาวิทยาลัย

ภาพที่ 30 แสดงผังบริเวณพื้นที่ด้านหน้าอาคาร

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

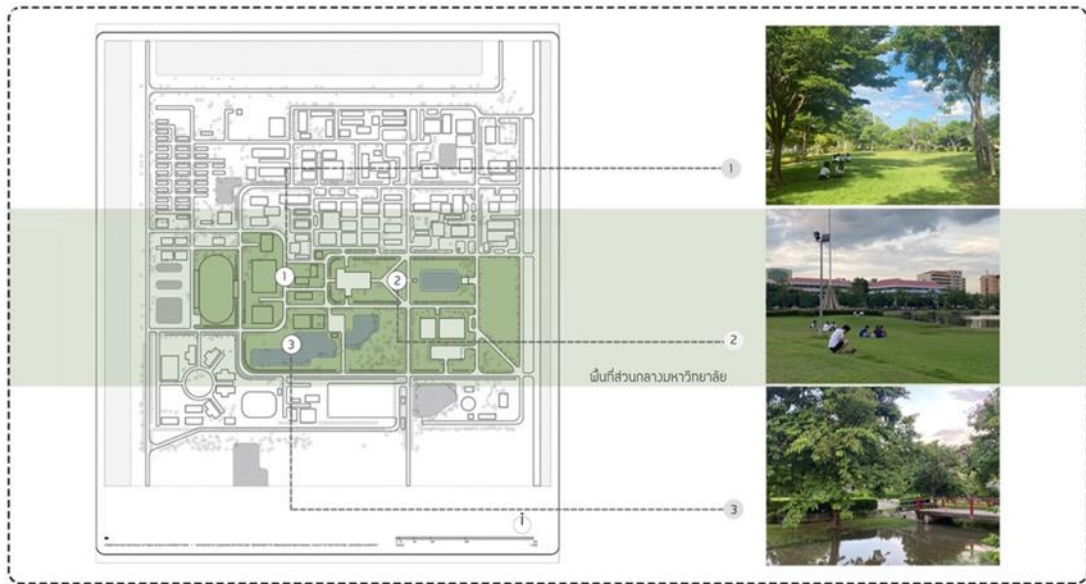
ภาพที่ 31 แสดงผังบริเวณพื้นที่ด้านข้างระหว่างอาคาร

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

ภาพที่ 32 แสดงผังบริเวณพื้นที่ด้านหลังอาคาร

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

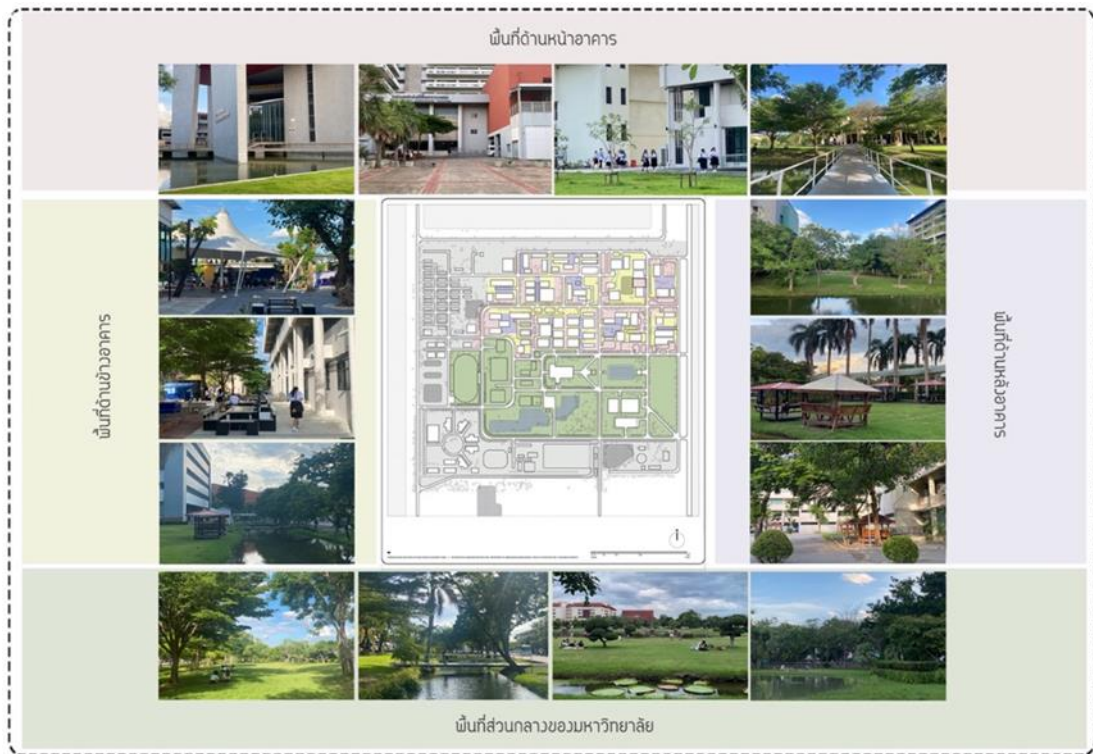
ภาพที่ 33 แสดงผังบริเวณพื้นที่ส่วนกลางของมหาวิทยาลัย

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

ภาพที่ 34 แสดงผังภาพรวมขององค์ประกอบพื้นที่ของมหาวิทยาลัย

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

ภาพที่ 35 แสดงผังบริเวณรวมองค์ประกอบของพื้นที่
ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื้อหาในบทนี้เป็นการนำเสนอรายละเอียดรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ที่ส่งเสริมให้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยมีคุณภาพ ซึ่งเป็นการนำประเด็นของกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์ทฤษฎีรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่กับแนวคิดการออกแบบพื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย กับกระบวนการวิเคราะห์และบริบทพื้นที่กรณีศึกษา มาแสดงผลการวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่แบบเชิงคุณภาพ การสังเกตการณ์รูปแบบการใช้พื้นที่แบบมีส่วนร่วม การสำรวจพื้นที่ว่างสาธารณะแบบเชิงกายภาพ รวมไปถึงผลจากการวิเคราะห์ทัศนคติร่วมกันผ่านการสอบถาม เพื่อนำไปสรุปผลทางการศึกษาวิจัย ให้ได้มาซึ่งคำตอบของคำถามในการศึกษาวิจัยที่ว่ารูปแบบพื้นที่และรูปแบบการใช้พื้นที่แบบใดที่สามารถส่งเสริมให้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยมีคุณภาพ โดยมีลำดับเนื้อหารายละเอียดรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ที่ส่งเสริมให้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยมีคุณภาพดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์คุณลักษณะ

บริบทพื้นที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

2. การวิเคราะห์ทัศนคติรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย

จากการสอบถาม

3. สรุปผลการวิเคราะห์คุณลักษณะ และทัศนคติ

ผลของการศึกษาวิจัยการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีนั้น มาจากความสัมพันธ์ของทฤษฎีระหว่างรูปแบบพื้นที่กับรูปแบบการใช้พื้นที่ และความสัมพันธ์พื้นฐานของแนวคิดการออกแบบพื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย ซึ่งถือเป็นกรอบแนวคิดหลักในการศึกษาวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

การวิเคราะห์คุณลักษณะ

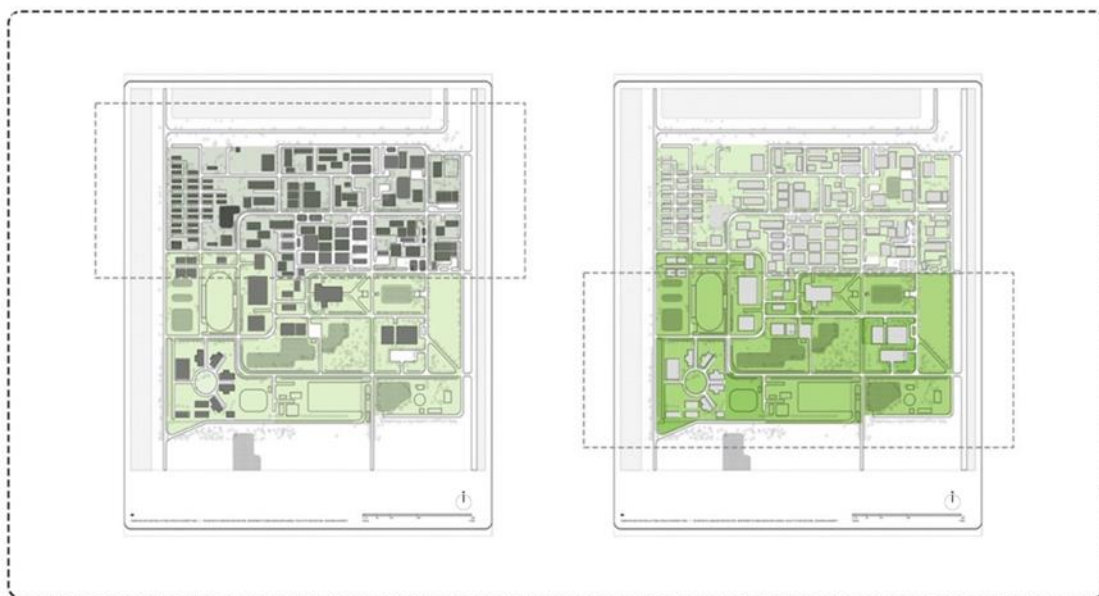
เป็นการวิเคราะห์ผ่านเงื่อนไขของกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยที่มีความสอดคล้องไปกับหัวข้อในการศึกษา จากการสรุปความสัมพันธ์ทฤษฎีรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่กับแนวคิดการออกแบบพื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย รูปแบบพื้นที่กับการใช้พื้นที่เป็นความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนของชุดเครื่องมือทางคุณลักษณะหรือตัวแปรต้น (Independent Variable) ซึ่งเป็นตัวแปรที่เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดผลหรือก่อให้เกิดความผันแปร และแนวคิดการออกแบบพื้นที่ว่างสาธารณะหรือตัวแปรตาม (Dependent Variable) เป็นตัวแปรที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลง และมีพื้นที่

บริบทมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี หรือตัวแปรควบคุม (Controlled Variable) มาเป็นตัวกำหนดกรอบของการศึกษาวิจัย เป็นข้อมูลสนับสนุนสำหรับการนำมาวิเคราะห์เพื่อสะท้อนความสัมพันธ์ และช่วยสร้างสรรค์คำตอบในคำถามหลักของการศึกษาวิจัย โดยการวิเคราะห์เงื่อนไขของกรอบแนวคิดนั้น สามารถแบ่งขั้นตอนในการวิเคราะห์ออกได้เป็นสี่ขั้นตอนที่สำคัญ ซึ่งประกอบไปด้วย หนึ่ง-การวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่ สอง-การวิเคราะห์รูปแบบการใช้พื้นที่ สาม-วิเคราะห์หลักการออกแบบพื้นที่ว่างสาธารณะ สี่-การวิเคราะห์แนวคิดพื้นที่ในบริบทมหาวิทยาลัย อาศัยการสำรวจโดยการเทียบเคียงหลักการออกแบบพื้นที่มหาวิทยาลัย

บริบทพื้นที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ในการวิเคราะห์คุณลักษณะ จากการเลือกบริบทพื้นที่พื้นที่การศึกษา เพื่อเงื่อนไขของวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบของคำถามในการศึกษาวิจัย

โดยความสัมพันธ์ของรูปแบบพื้นที่กับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทพื้นที่นี้ มีความสัมพันธ์กันที่น่าสนใจ บริบทพื้นที่การศึกษานั้นได้สะท้อนรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยที่มีความเฉพาะ บริบทพื้นที่มีระบบที่สามารถแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่มและสี่ส่วน โดยสองกลุ่ม คือ หนึ่ง-กลุ่มพื้นที่ที่มีปริมาณของสิ่งปลูกสร้างมากกว่าปริมาณของสิ่งแวดล้อม หรือ Figure มากกว่า Ground หรือการมีสถานะของการเป็น Space มากกว่าการเป็น Place สอง-ส่วนที่พื้นที่ที่มีปริมาณสิ่งแวดล้อมมากกว่าปริมาณสิ่งปลูกสร้าง หรือ Ground มากกว่า Figure หรือการมีสถานะของการเป็น Place มากกว่าการเป็น Space และสำหรับสี่ส่วน คือ หนึ่ง-ส่วนพื้นที่ที่มีการกระจาย (Exploded) สอง-ส่วนพื้นที่ที่มีการซ้อนทับ (Superimposed) สาม-ส่วนพื้นที่ที่มีความต่อเนื่อง (Continued) สี่-ส่วนพื้นที่ที่มีการจัดวาง (Arranged) ของผู้คนและกิจกรรมสาธารณะในบริบท

ภาพที่ 36 แสดงผังบริเวณจำแนกกลุ่มพื้นที่ Figure และ Ground
ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

การวิเคราะห์ทัศนคติของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัย

ทัศนคติของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยที่ได้สนับสนุนรายละเอียดความต้องการเชิงคุณภาพจากการสอบถามทัศนคติ ซึ่งสามารถแบ่งข้อมูลในการสอบถามออกเป็นสามส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่หนึ่ง- ข้อมูลเบื้องต้น สอง- ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัย และส่วนที่สาม- ทัศนคติของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัย ซึ่งสามารถจัดระเบียบทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างได้สี่ทัศนคติ อันประกอบด้วย หนึ่ง-ทัศนคติที่มีต่อรูปแบบพื้นที่ สอง-ทัศนคติที่มีต่อการใช้พื้นที่ สาม-ทัศนคติที่มีต่อพื้นที่ว่างสาธารณะ และสี่-ทัศนคติที่มีต่อบริบทในมหาวิทยาลัย โดยรายละเอียดความต้องการเชิงคุณภาพของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัยนี้ถือเป็นส่วนเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการขยายความต้องการของผู้คนที่มีความต้องการของรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย โดยมีรายละเอียดของการวิเคราะห์จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างในส่วนแรก การสอบถามข้อมูลเบื้องต้น ผลจากการตอบแบบสอบถามในส่วนที่หนึ่ง-ข้อมูลเบื้องต้น ผลการสอบถามในด้านข้อมูลเบื้องต้นของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน 105 คน พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 64.76 อายุเฉลี่ยที่เข้ามาใช้งานพื้นที่อยู่ที่ 18-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.10 เมื่อระดับการศึกษาพบว่าจะมีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 70.48

อาชีพนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 37.14 และมีสถานะในพื้นที่เป็นบุคคลภายในพื้นที่มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีมากกว่าบุคคลภายนอก คิดเป็นร้อยละ 86.67

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัย

ข้อมูลเบื้องต้น		บริบทมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	37	35.24
	หญิง	68	64.76
	รวม	105	100.00
อายุ	ต่ำกว่า 18 ปี	5	4.76
	18 - 25 ปี	40	38.10
	26 - 40 ปี	34	32.38
	41 - 60 ปี	22	20.95
	60 ปีขึ้นไป	4	3.81
	รวม	105	100.00
การศึกษา	ประถมศึกษา	2	1.90
	มัธยมศึกษา	22	20.95
	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	74	70.48
	สูงกว่าปริญญาตรี	7	6.67
	รวม	105	100.00
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	39	37.14
	อาจารย์	26	24.76
	พนักงานมหาวิทยาลัย	15	14.29
	ผู้ประกอบการ/กิจการส่วนตัว	12	11.43
	พนักงานเอกชน	5	4.76
	รับจ้างทั่วไป	8	7.62
	รวม	105	100.00
สถานะในพื้นที่	บุคคลภายใน	91	86.67
	บุคคลภายนอก	14	13.33
	รวม	105	100.00

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัย

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างในส่วนที่สอง- ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัย ผลจากการตอบแบบสอบถามในส่วนที่สอง-ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่าเป็นผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัย 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 46.67 มีการเดินทางมาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยในรูปแบบของการเดินเท้า คิดเป็นร้อยละ 39.05 โดยใช้เวลาในการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัย 1-2 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 68.57 เป็นการมาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในช่วงเวลาเย็น-ค่ำ คิดเป็นร้อยละ 74.29 และเป็นการมาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยในลักษณะกลุ่มเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 77.14 โดยเหตุผลที่เข้ามาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยโดยส่วนใหญ่มาใช้พื้นที่เพื่อพักผ่อนสรวลมากกว่าทำกิจกรรมของตนเอง ร่วมกิจกรรมกับมหาวิทยาลัย เดินเล่น และทิวหนังสือ/ทำการบ้านลดลงตามลำดับ และเข้ามาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยในสถานที่สวนสาธารณะมากกว่า รอบบึงบัว ลานบัวเหล็ก ลานอาคารเรียนรวม ศูนย์กีฬา/สนามกีฬา ลดลงตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัย

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ ในมหาวิทยาลัย	ผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัย	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ท่านเข้ามาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยบ่อยครั้งเพียงใด		
1- 2 ครั้งต่อสัปดาห์	38	36.19
3 - 4 ครั้งต่อสัปดาห์	49	46.67
5 ครั้งต่อสัปดาห์หรือมากกว่า	18	17.14
รวม	105	100.00
2. ท่านเดินทางมาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยโดยวิธีใด		
เดินเท้า	41	39.05
จักรยาน	7	6.67
จักรยานยนต์	34	32.38
รถยนต์ส่วนตัว	18	17.14
รถโดยสารสาธารณะ	5	4.76
รวม	105	100.00

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัย (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ ในมหาวิทยาลัย	ผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัย	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. ท่านใช้ระยะเวลาในการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยนานเพียงใด		
1- 2 ชั่วโมง	72	68.57
2 - 3 ชั่วโมง	24	22.86
3 ชั่วโมงขึ้นไป	9	8.57
รวม	105	100.00
4. ท่านมักมาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยในช่วงเวลาใด		
ช่วงเวลาเช้า	13	12.38
ช่วงเวลากลางวัน	9	8.57
ช่วงเวลาระหว่างวัน	5	4.76
ช่วงเวลาเย็น - ค่ำ	78	74.29
รวม	105	100.00
5. การมาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยของท่านเป็นลักษณะใด		
คนเดียว	4	3.81
กลุ่มเพื่อน	81	77.14
กลุ่มครอบครัว	15	14.29
กลุ่มผู้ร่วมงาน	5	4.76
รวม	105	100.00
6. เหตุใดที่ท่านเข้ามาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัย*		
ทำกิจกรรมของตนเอง	92	87.62
ร่วมกิจกรรมกับมหาวิทยาลัย	75	71.43
พักผ่อนสังสรรค์กับเพื่อน	102	97.14
เดินเล่น	88	83.81
ติวหนังสือ/ทำการบ้าน	24	22.86
7. ท่านเข้ามาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยในสถานที่ใด*		
ลานบัวเหล็ก	89	84.76
สวนสาธารณะ	101	96.19
รอบบึงบัว	91	86.67
ศูนย์กีฬา	32	30.48
ลานอาคารเรียนรวม	45	42.86

หมายเหตุ * เป็นคำถามที่ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ทัศนคติและความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่

ผลการสอบถามทัศนคติ ความคิดเห็นของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยที่มีต่อรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ซึ่งสามารถจัดระเบียบทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างได้ สี่ทัศนคติอันประกอบด้วย หนึ่ง- ทัศนคติที่มีต่อรูปแบบพื้นที่ สอง- ทัศนคติที่มีต่อการใช้พื้นที่ สาม- ทัศนคติที่มีต่อพื้นที่ว่างสาธารณะ สี่- ทัศนคติที่มีต่อบริบทภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งการหาค่าความสำคัญทางผู้วิจัยได้มีการกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ค่าระดับความคิดเห็น	มากที่สุด	มีค่าเป็น	4.51 – 5.00
	มาก	มีค่าเป็น	3.51 – 4.50
	ปานกลาง	มีค่าเป็น	2.51 – 3.50
	น้อย	มีค่าเป็น	1.51 – 2.50
	น้อยที่สุด	มีค่าเป็น	1.00 – 1.50

1. ทัศนคติที่มีต่อรูปแบบพื้นที่

1.1 ด้านที่ว่าง (ตารางที่ 3) จากการวิจัยพบว่ามีความพึงพอใจในรูปแบบพื้นที่ด้านที่ว่าง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$, ร้อยละ 77.27, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาประเด็นพบว่า ผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมาก และมีคะแนนมากที่สุดในเรื่องพื้นที่ว่างในพื้นที่สาธารณะที่มีการรับรู้และใช้งาน ($\bar{x} = 4.10$, ร้อยละ 81.90, S.D. = 0.72) รองลงมาได้แก่ ที่ว่างกึ่งเปิดโล่งที่มีความหลากหลายทางด้านผู้ใช้งาน ($\bar{x} = 3.86$, ร้อยละ 77.14, S.D. = 0.71) และที่ว่างแบบเปิดโล่งที่มีความน่าสนใจทางด้านกิจกรรมและทางด้านวัสดุ ($\bar{x} = 3.64$, ร้อยละ 72.76, S.D. = 0.95)

1.2 ด้านโครงสร้าง (ตารางที่ 3) จากการวิจัยพบว่ามีความพึงพอใจในรูปแบบพื้นที่ด้านโครงสร้างอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.69$, ร้อยละ 73.78, S.D. = 0.90) เมื่อพิจารณาประเด็นพบว่า ผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมาก และมีคะแนนมากที่สุดในเรื่องโครงสร้างความแข็งแรงมั่นคงทางการรับรู้และใช้งาน ($\bar{x} = 3.99$, ร้อยละ 79.81, S.D. = 0.74) รองลงมาได้แก่ โครงสร้างแบบลอยตัวจากพื้นที่เพื่อความปลอดภัยทางด้านความแข็งแรง ($\bar{x} = 3.71$, ร้อยละ 74.29, S.D. = 0.78) และโครงสร้างแบบวางตัวในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับพืชพรรณ ($\bar{x} = 3.36$, ร้อยละ 67.24, S.D. = 1.19)

1.3 ด้านสภาพปิดล้อม (ตารางที่ 3) จากการวิจัยพบว่ามีความพึงพอใจในรูปแบบพื้นที่ด้านสภาพปิดล้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$, ร้อยละ 88.89, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาประเด็นพบว่า ผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมาก และมีคะแนนมากที่สุดในเรื่อง

สภาพปิดล้อมที่ดีต่อการรับรู้และการใช้งาน ($\bar{x} = 4.50$, ร้อยละ 90.10, S.D. = 0.52) รองลงมาได้แก่ สภาพปิดล้อมที่สัมพันธ์กันมีความหลากหลายทางด้านผู้ใช้งาน ($\bar{x} = 4.42$, ร้อยละ 88.38, S.D. = 0.57) และสภาพปิดล้อมที่มีความน่าสนใจทางด้านวัสดุและการใช้งานกิจกรรม ($\bar{x} = 4.41$, ร้อยละ 88.19, S.D. = 0.56)

1.4 ด้านทางสัญจร (ตารางที่ 3) จากการวิจัยพบว่ามีความพึงพอใจในรูปแบบพื้นที่ ด้านทางสัญจรในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$, ร้อยละ 74.60, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณาประเด็นพบว่า ผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และมีคะแนนมากที่สุดในเรื่องทางสัญจรแบบเส้นทางลัดที่มีความสะดวกสบายทางด้านร่มเงาและพืชพรรณ ($\bar{x} = 4.39$, ร้อยละ 70.67, S.D. = 0.72) รองลงมาได้แก่ ทางสัญจรแบบเส้นทางบังคับที่มีความปลอดภัยทางด้านความแข็งแรง และทางด้านเทคโนโลยี ($\bar{x} = 3.86$, ร้อยละ 77.14, S.D. = 0.86) และทางสัญจรที่มีความเป็นระเบียบทางการรับรู้และการใช้งาน ($\bar{x} = 3.80$, ร้อยละ 76.00, S.D. = 0.71)

จากการสอบถามทัศนคติของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่มีต่อรูปแบบพื้นที่ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับรูปแบบพื้นที่ด้านสภาพปิดล้อมมากกว่าด้านที่ว่าง ด้านทางสัญจร และด้านโครงสร้างที่มีความสำคัญลดลงมาตามลำดับ

2. ทัศนคติที่มีต่อการใช้พื้นที่

2.1 ด้านการเข้าถึงพื้นที่ (ตารางที่ 4) จากการวิจัยพบว่ามีความพึงพอใจในการใช้พื้นที่ด้านการเข้าถึงพื้นที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$, ร้อยละ 77.19, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาประเด็นพบว่าผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมาก และมีคะแนนมากที่สุดในเรื่องเป็นพื้นที่ที่รวมตัวของผู้คนและกิจกรรม ($\bar{x} = 4.09$, ร้อยละ 81.71, S.D. = 0.79) รองลงมาได้แก่ การเข้าถึงพื้นที่ว่างสาธารณะได้โดยง่าย ($\bar{x} = 3.90$, ร้อยละ 87.10, S.D. = 0.74) พื้นที่ที่สามารถกระจายผู้คนและกิจกรรมย่อยออกได้ ($\bar{x} = 3.73$, ร้อยละ 74.67, S.D. = 0.59) และตำแหน่งที่ตั้งที่สะดวกต่อการเข้าถึง ($\bar{x} = 3.71$, ร้อยละ 74.29, S.D. = 0.87)

2.2 ด้านการผ่านพื้นที่ (ตารางที่ 4) จากการวิจัยพบว่ามีความพึงพอใจในการใช้พื้นที่ด้านการผ่านพื้นที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.71$, ร้อยละ 74.29, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณาประเด็นพบว่า ผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมาก และมีคะแนนมากที่สุดในเรื่องเป็นพื้นที่ที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน ($\bar{x} = 3.99$, ร้อยละ 79.81, S.D. = 0.67) รองลงมาได้แก่ มีพื้นที่ที่สัญจรผ่านได้อย่างสะดวก ($\bar{x} = 3.78$, ร้อยละ 75.62, S.D. = 0.79) สามารถแยกพื้นที่ที่ออกตามความต้องการของกิจกรรมและผู้คน ($\bar{x} = 3.61$, ร้อยละ 75.62, S.D. = 0.79) และเป็นพื้นที่ที่ผสมผสานกิจกรรมและผู้คนเข้าไว้ด้วยกัน ($\bar{x} = 3.48$, ร้อยละ 69.52, S.D. = 0.82)

2.3 ด้านการจับจองพื้นที่ (ตารางที่ 4) จากการวิจัยพบว่ามีความพึงพอใจในการใช้พื้นที่ด้านการจับจองพื้นที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.98$, ร้อยละ 79.52, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณาประเด็นพบว่าผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมาก และมีคะแนนมากที่สุดในเรื่องเป็นพื้นที่ที่ทุกคนสามารถจับจองพื้นที่เพื่อใช้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ($\bar{x} = 4.17$, ร้อยละ 83.43, S.D. = 0.72) มีความโดดเด่นเชื่อเชิญให้มีผู้คนและเกิดกิจกรรมในพื้นที่ ($\bar{x} = 4.16$, ร้อยละ 83.24, S.D. = 0.68) เป็นพื้นที่ที่เปลี่ยนถ่ายผู้คนและกิจกรรม ($\bar{x} = 3.85$, ร้อยละ 76.95, S.D. = 0.92) และพื้นที่ใช้ทำกิจกรรมได้หลากหลาย ($\bar{x} = 3.72$, ร้อยละ 74.48, S.D. = 0.72)

2.4 ด้านการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ (ตารางที่ 4) จากการวิจัยพบว่ามีความพึงพอใจในการใช้พื้นที่ด้านการเปลี่ยนแปลงพื้นที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$, ร้อยละ 80.48, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณาประเด็นพบว่า ผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมากและมีคะแนนมากที่สุดในเรื่องเป็นพื้นที่ที่ทุกคนสามารถเปลี่ยนแปลงการใช้งานพื้นที่ได้อย่างหลากหลาย ($\bar{x} = 4.41$, ร้อยละ 88.19, S.D. = 0.60) รองลงมาได้แก่ พื้นที่ที่สามารถรองรับการใช้งานที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้คนและกิจกรรม ($\bar{x} = 4.04$, ร้อยละ 80.76, S.D. = 0.69) เป็นพื้นที่ที่เปิดรับการใช้งานพื้นที่ของผู้คนและกิจกรรม ($\bar{x} = 3.98$, ร้อยละ 79.62, S.D. = 0.82) และสามารถปิดล้อมการใช้งานพื้นที่ได้ตามแต่กิจกรรมและผู้คนที่ใช้พื้นที่ ($\bar{x} = 3.67$, ร้อยละ 73.33, S.D. = 0.86)

จากการสอบถามทัศนคติของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีที่มีต่อการใช้พื้นที่ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่ด้านการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพื่อให้มีการเปิดรับและการปิดล้อม มากกว่าด้านการจับจองพื้นที่เพื่อให้มีการเชื่อเชิญและการขับไล่ ด้านการเข้าถึงพื้นที่เพื่อให้มีการรวมตัวและการกระจายตัว และด้านการผ่านพื้นที่เพื่อให้มีการผสมผสานและการแยกจากกันที่มีความสำคัญลดลงตามลำดับ

3. ทัศนคติที่มีต่อพื้นที่ว่างสาธารณะ

3.1 ด้านความหลากหลาย (ตารางที่ 5) จากการวิจัยพบว่ามีความพึงพอใจในพื้นที่ว่างสาธารณะด้านความหลากหลายอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.29$, ร้อยละ 85.71, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาประเด็นพบว่าผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมาก และมีคะแนนมากที่สุดในเรื่องความหลากหลายทางการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะ ($\bar{x} = 4.42$, ร้อยละ 88.38, S.D. = 0.57) รองลงมาได้แก่ การจัดระเบียบความหลากหลายทางการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะอย่างเหมาะสม ($\bar{x} = 4.35$, ร้อยละ 87.05, S.D. = 0.62) การส่งเสริมและเพิ่มปริมาณคนใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ ($\bar{x} = 4.30$, ร้อยละ 86.10, S.D. = 0.62) และความสร้างสรรค์ในการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ ($\bar{x} = 4.07$, ร้อยละ 81.33, S.D. = 0.69)

3.2 ด้านความปลอดภัย (ตารางที่ 5) จากการวิจัยพบว่า มีความพึงพอใจในพื้นที่ว่างสาธารณะด้านความปลอดภัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.97$, ร้อยละ 79.38, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาประเด็นพบว่าผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมาก และมีคะแนนมากที่สุดในเรื่องพื้นที่ทางเดินที่มีความปลอดภัย มาก ($\bar{x} = 4.09$, ร้อยละ 81.71, S.D. = 0.66) รองลงมาได้แก่ มีระบบแสงสว่างที่มีความเพียงพอในพื้นที่ ($\bar{x} = 4.01$, ร้อยละ 80.19, S.D. = 0.67) การสัญจรทางเท้ากับเส้นทางรถมีการแยกส่วนกันชัดเจน ($\bar{x} = 3.95$, ร้อยละ 79.05, S.D. = 0.76) และการส่งเสริมและเพิ่มเติมเส้นทางที่เป็นมิตรกับการใช้งานจักรยาน มาก ($\bar{x} = 3.83$, ร้อยละ 76.57, S.D. = 0.83)

3.3 ด้านความสะดวกสบาย (ตารางที่ 5) จากการวิจัยพบว่ามีความพึงพอใจในพื้นที่ว่างสาธารณะด้านความสะดวกสบายอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$, ร้อยละ 80.57, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาประเด็นพบว่าผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมาก และมีคะแนนที่สุดในเรื่องการแบ่งพื้นที่การใช้งานอย่างเหมาะสม ($\bar{x} = 4.14$, ร้อยละ 82.86, S.D. = 0.72) มีพื้นที่สีเขียวปริมาณต้นไม้ที่สมดุลกับพื้นที่ ($\bar{x} = 4.09$, ร้อยละ 81.71, S.D. = 0.68) มีป้ายสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายชัดเจน ($\bar{x} = 3.99$, ร้อยละ 79.81, S.D. = 0.64) และพื้นที่การใช้งานที่ให้ความสำคัญกับทางเดินเท้า ($\bar{x} = 3.90$, ร้อยละ 77.90, S.D. = 0.75)

3.4 ด้านความน่าสนใจ (ตารางที่ 5) จากการวิจัยพบว่า มีความพึงพอใจในพื้นที่ว่างสาธารณะด้านความน่าสนใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.73$, ร้อยละ 74.52, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณาประเด็นพบว่าผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมาก และมีคะแนนที่สุดในเรื่องการมีทัศนียภาพที่สวยงามน่าใช้งานและพักผ่อนหย่อนใจ ($\bar{x} = 4.13$, ร้อยละ 82.67, S.D. = 0.68) รองลงมาได้แก่ การตกแต่งภูมิทัศน์ร่วมกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ ($\bar{x} = 3.85$, ร้อยละ 76.95, S.D. = 0.90) พื้นที่ที่ให้อิสระทางการใช้งานและเป็นมิตร ($\bar{x} = 3.77$, ร้อยละ 75.43, S.D. = 0.78) และการปรับสภาพแวดล้อมให้มีความน่าสนใจ ($\bar{x} = 3.15$, ร้อยละ 63.05, S.D. = 0.84)

จากการสอบถามทัศนคติของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่มีต่อพื้นที่ว่างสาธารณะ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับพื้นที่ว่างสาธารณะด้านความหลากหลายมากกว่าด้านความสะดวกสบาย ด้านความปลอดภัย และด้านความน่าสนใจที่มีความสำคัญลดลงมาตามลำดับ

4. ทัศนคติที่มีต่อบริบทมหาวิทยาลัย

4.1 พื้นที่ทางด้านหน้าอาคาร (ตารางที่ 6) จากการวิจัยพบว่ามีความพึงพอใจในบริบทมหาวิทยาลัยด้านพื้นที่ทางด้านหน้าอาคารอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$, ร้อยละ 77.95, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาประเด็นพบว่าผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมาก และมีคะแนนมากที่สุดในเรื่อง พื้นที่เปิดโล่งหรืองานกว้างที่รองรับผู้คนและกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม ($\bar{x} = 4.16$,

ร้อยละ 83.24, S.D. = 0.68) รองลงมาได้แก่ ทางสัญจรที่สะดวกสบาย เชื่อมต่อพื้นที่กับพื้นที่ภายนอก (\bar{x} = 3.90, ร้อยละ 77.90, S.D. = 0.75) พื้นที่ที่ผู้คนสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจน ดึงดูดความน่าสนใจ (\bar{x} = 3.80, ร้อยละ 76.00, S.D. = 0.56) และพื้นที่ที่สามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานพื้นที่ให้เหมาะสมกับการใช้งานได้ (\bar{x} = 3.73, ร้อยละ 74.67, S.D. = 0.61)

4.2 พื้นที่ด้านข้างระหว่างอาคาร (ตารางที่ 6) จากการวิจัยพบว่ามีความพึงพอใจในบริบทมหาวิทยาลัยด้านพื้นที่ด้านข้างระหว่างอาคารอยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 4.13, ร้อยละ 82.62, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาประเด็นพบว่าผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมาก และมีคะแนนมากที่สุดในเรื่อง การรองรับกิจกรรมย่อย ๆ ที่เกิดขึ้นภายในอาคารได้ดี (\bar{x} = 4.42, ร้อยละ 88.38, S.D. = 0.57) รองลงมาได้แก่ เป็นจุดพักผ่อนหย่อนใจในช่วงระหว่างเรียน (\bar{x} = 4.10, ร้อยละ 82.10, S.D. = 0.70) เชื่อมต่อพื้นที่ภายในและภายนอกอาคารอย่างเหมาะสม (\bar{x} = 4.05, ร้อยละ 80.95, S.D. = 0.68) และการปรับเปลี่ยนการใช้งานพื้นที่ให้เหมาะสมกับการใช้งานได้ (\bar{x} = 3.95, ร้อยละ 79.05, S.D. = 0.71)

4.3 พื้นที่ด้านหลังอาคาร (ตารางที่ 6) จากการวิจัยพบว่ามีความพึงพอใจในบริบทมหาวิทยาลัยด้านพื้นที่ทางด้านหลังอาคารอยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 3.85, ร้อยละ 76.95, S.D. = 0.81) เมื่อพิจารณาประเด็นพบว่าผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจในระดับมาก และมีคะแนนมากที่สุดในเรื่อง มีพื้นที่กว้างสำหรับรองรับการใช้งาน (\bar{x} = 3.92, ร้อยละ 78.48, S.D. = 0.78) รองลงมาได้แก่ เป็นพื้นที่ใช้สัญจรเข้า-ออกของอาคาร (\bar{x} = 4.14, ร้อยละ 82.86, S.D. = 0.59) มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับเจ้าหน้าที่ (\bar{x} = 3.81, ร้อยละ 76.19, S.D. = 0.77) และเป็นจุดพักผ่อนให้กับเจ้าหน้าที่ (\bar{x} = 3.80, ร้อยละ 76.00, S.D. = 0.81)

4.4 พื้นที่ส่วนกลางของมหาวิทยาลัย (ตารางที่ 6) จากการวิจัยพบว่ามีความพึงพอใจในบริบทมหาวิทยาลัยด้านพื้นที่ส่วนกลางของมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 4.02, ร้อยละ 80.38, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาประเด็นพบว่าผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และมีคะแนนมากที่สุดในเรื่อง พื้นที่เปิดโล่งที่รองรับความหลากหลายของผู้คนและกิจกรรม (\bar{x} = 4.14, ร้อยละ 82.86, S.D. = 0.59) รองลงมาได้แก่ มีภูมิทัศน์ที่สวยงามร่มรื่น (\bar{x} = 4.07, ร้อยละ 81.33, S.D. = 0.80) เป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนกประสงค์ (\bar{x} = 3.97, ร้อยละ 79.43, S.D. = 0.79) และการที่สามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานพื้นที่ไปตามแต่ละช่วงเวลาและสถานการณ์ (\bar{x} = 3.90, ร้อยละ 77.90, S.D. = 0.62)

จากการสอบถามทัศนคติของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่มีต่อบริบทมหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับบริบทมหาวิทยาลัยในพื้นที่ทางด้านข้างระหว่างอาคาร กับความหลากหลาย มากกว่าพื้นที่ทางด้านส่วนกลางของมหาวิทยาลัยกับความสะดวกสบาย

พื้นที่ทางด้านหน้าอาคารกับความน่าสนใจ และพื้นที่ทางด้านหลังอาคารกับความปลอดภัยที่มีความสำคัญ ลดลงตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัยที่มีต่อรูปแบบพื้นที่

ประเด็นความพึงพอใจที่มี ต่อรูปแบบพื้นที่	ระดับความพึงพอใจ (จำนวน)					คะแนน เฉลี่ย (Mean)	ร้อยละ	S.D.	ระดับ ความ พึงพอใจ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด				
1. ด้านที่ว่าง									
- ที่ว่างในพื้นที่สาธารณะที่มี การรับรู้และการใช้งาน	0	0	23	49	33	4.1	81.9	0.72	มาก
- ที่ว่างแบบเปิดโล่งที่มีความน่าสนใจ ทางด้านกิจกรรมและทางวัสดุ	3	8	31	45	18	3.64	72.76	0.95	มาก
- ที่ว่างกึ่งเปิดโล่งที่มีความหลากหลาย ทางด้านผู้ใช้งานและทางด้านเวลา	0	2	29	56	18	3.86	77.14	0.71	มาก
รวม						3.86	77.27	0.79	มาก
2. ด้านโครงสร้าง									
- มีโครงสร้างที่มีความแข็งแรง มั่นคงทางการรับรู้และการใช้งาน	0	0	29	48	28	3.99	79.81	0.74	มาก
- มีโครงสร้างแบบวางตัวในพื้นที่ที่มี ความเหมาะสมกับพืชพรรณ	0	8	35	43	12	3.36	67.24	1.19	ปาน กลาง
- มีโครงสร้างแบบลอยตัวจากพื้นที่ เพื่อความปลอดภัยทางด้าน ความแข็งแรง	0	6	33	51	15	3.71	74.29	0.78	มาก
รวม						3.69	73.78	0.90	มาก
3. ด้านสภาพปิดล้อม									
- มีสภาพแวดล้อมที่มีความดี ทางการรับรู้และการใช้งาน	0	0	1	50	54	4.50	90.10	0.52	มาก
- สภาพปิดล้อมที่สัมพันธ์กันมีความ หลากหลายทางด้านผู้ใช้งานและ ด้านเวลา	0	0	4	53	48	4.42	88.38	0.57	มาก
- สภาพปิดล้อมที่มีความน่าสนใจ ทางด้านวัสดุและการใช้งานกิจกรรม	0	0	4	54	47	4.41	88.19	0.56	มาก
รวม						4.44	88.89	0.55	มาก

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัยที่มีต่อรูปแบบพื้นที่
(ต่อ)

ประเด็นความพึงพอใจที่มี ต่อรูปแบบพื้นที่	ระดับความพึงพอใจ (จำนวน)					คะแนน เฉลี่ย (Mean)	ร้อยละ	S.D.	ระดับ ความ พึงพอใจ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด				
4. ด้านทางสัญจร									
- มีทางสัญจรที่มีความเป็นระเบียบ ทางการรับรู้และการใช้งาน	0	0	39	48	18	3.80	76.00	0.71	มาก
- มีทางสัญจรแบบเส้นทางบังคับที่มี ความปลอดภัยทางด้านความแข็งแรง และทางด้านเทคโนโลยี	0	6	29	44	26	3.86	77.14	0.86	มาก
- มีทางสัญจรแบบเส้นทางลาดที่มี ความสะดวกสบายทางด้านร่มเงา และพืชพรรณ	5	2	49	30	19	4.39	70.67	0.72	มาก
รวม						4.02	74.60	0.76	มาก

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัยที่มีต่อการใช้พื้นที่

ประเด็นความพึงพอใจที่มีต่อ การใช้พื้นที่	ระดับความพึงพอใจ (จำนวน)					คะแนน เฉลี่ย (Mean)	ร้อยละ	S.D.	ระดับ ความ พึงพอใจ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด				
1. ด้านการเข้าถึงพื้นที่									
- มีการเข้าถึงพื้นที่ว่างสาธารณะได้ โดยง่าย	0	3	25	56	21	3.90	78.10	0.74	มาก
- เป็นพื้นที่รวมตัวของผู้คนและ กิจกรรม	1	2	17	52	33	4.09	81.71	0.79	มาก
- เป็นพื้นที่ที่สามารถกระจายผู้คน และกิจกรรมย่อยออกได้	0	0	36	61	8	3.73	74.67	0.59	มาก
- มีตำแหน่งที่ตั้งที่สะดวกต่อ การเข้าถึง	0	6	31	50	17	3.71	74.29	0.87	มาก
รวม						3.86	77.19	0.75	มาก

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัยที่มีต่อการใช้พื้นที่ (ต่อ)

ประเด็นความพึงพอใจที่มีต่อการ ใช้พื้นที่	ระดับความพึงพอใจ (จำนวน)					คะแนน เฉลี่ย (Mean)	ร้อยละ	S.D.	ระดับ ความ พึงพอใจ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด				
2. ด้านการผ่านพื้นที่									
- มีพื้นที่ที่สัญจรผ่านได้อย่างสะดวก	1	3	32	51	18	3.78	75.62	0.79	มาก
- เป็นพื้นที่ที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน	0	1	21	61	22	3.99	79.81	0.67	มาก
- เป็นพื้นที่ที่ผสมผสานกิจกรรมและผู้คนเข้าไว้ด้วยกันได้	1	9	44	41	10	3.48	69.52	0.82	ปานกลาง
- สามารถแยกพื้นที่ออกตามความต้องการของกิจกรรมและผู้คนได้	0	5	43	45	12	3.61	72.19	0.75	มาก
รวม						3.71	74.29	0.76	มาก
3. ด้านการจับจองพื้นที่									
- เป็นพื้นที่ที่ทุกคนสามารถจับจองพื้นที่เพื่อใช้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้	0	2	14	53	36	4.17	83.43	0.72	มาก
- พื้นที่ที่ใช้ทำกิจกรรมได้หลากหลาย	1	2	44	41	18	3.72	74.48	0.72	มาก
- มีความโดดเด่นเชิญชวนให้มีผู้คนและเกิดกิจกรรมขึ้นในพื้นที่	0	1	14	57	33	4.16	83.24	0.68	มาก
- เป็นพื้นที่ที่เปลี่ยนถ่ายผู้คนและกิจกรรม	1	7	27	42	28	3.85	76.95	0.92	มาก
รวม						3.98	79.52	0.76	มาก
4. ด้านการเปลี่ยนแปลงพื้นที่									
- เป็นพื้นที่ที่ทุกคนสามารถเปลี่ยนแปลงการใช้งานพื้นที่ได้อย่างหลากหลาย	0	1	3	53	48	4.41	88.19	0.60	มาก
- พื้นที่ที่สามารถรองรับการใช้งานที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้คนและกิจกรรม	0	2	17	61	25	4.04	80.76	0.69	มาก
- เป็นพื้นที่ที่เปิดรับการใช้งานพื้นที่ของผู้คนและกิจกรรม	0	5	21	50	29	3.98	79.62	0.82	มาก
- สามารถปิดล้อมการใช้งานพื้นที่ได้ตามแต่กิจกรรมและผู้คนที่ใช้พื้นที่	1	8	32	48	16	3.67	73.33	0.86	มาก
รวม						4.02	80.48	0.74	มาก

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัยที่มีต่อพื้นที่ว่าง
สาธารณะ

ประเด็นความพึงพอใจที่มีต่อ พื้นที่ว่างสาธารณะ	ระดับความพึงพอใจ (จำนวน)					คะแนน เฉลี่ย (Mean)	ร้อยละ	S.D.	ระดับ ความ พึงพอใจ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด				
1. ด้านความหลากหลาย									
- มีความหลากหลายทางการใช้งาน พื้นที่ว่างสาธารณะ	0	0	4	53	48	4.42	88.38	0.57	มาก
- มีความสร้างสรรค์ในการใช้พื้นที่ ว่างสาธารณะ	0	0	22	54	29	4.07	81.33	0.69	มาก
- มีการจัดระเบียบความหลากหลาย ทางการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะ อย่างเหมาะสม									มาก
- มีการส่งเสริมและเพิ่มปริมาณคน ใช้พื้นที่ว่างสาธารณะที่เหมาะสม	0	0	8	52	45	4.35	87.05	0.62	มาก
รวม						4.29	85.71	0.62	มาก
2. ด้านความปลอดภัย									
- พื้นที่ทางเดินเท้าที่มีความปลอดภัย	0	0	19	58	28	4.09	81.71	0.66	มาก
- เคารสัญจรทางเท้ากับเส้นทางรถมี การแยกส่วนกันชัดเจน	1	3	18	61	22	3.95	79.05	0.76	มาก
- ส่งเสริมและเพิ่มเติมเส้นทางที่เป็น มิตรกับการใช้งานจักรยาน	1	5	26	52	21	3.83	76.57	0.83	มาก
- มีระบบแสงสว่างที่มีความเพียงพอ ในพื้นที่	0	0	23	58	24	4.01	80.19	0.67	มาก
รวม						3.97	79.38	0.73	มาก
3. ด้านความสะดวกสบาย									
- มีพื้นที่สีเขียว ปริมาณต้นไม้ที่ สมดุลกับพื้นที่	0	0	20	56	29	4.09	81.71	0.68	มาก
- มีการแบ่งพื้นที่การใช้งานอย่าง เหมาะสม	1	1	12	59	32	4.14	82.86	0.72	มาก
- มีป้ายสัญลักษณ์ที่สื่อความหมาย ชัดเจน	0	1	19	65	20	3.99	79.81	0.64	มาก
- เป็นพื้นที่การใช้งานที่ให้ความสำคัญ กับทางเดินเท้า	0	4	24	56	21	3.90	77.90	0.75	มาก
รวม						4.03	80.57	0.70	มาก

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัยที่มีต่อพื้นที่ว่าง
สาธารณะ (ต่อ)

ประเด็นความพึงพอใจที่มีต่อ พื้นที่ว่างสาธารณะ	ระดับความพึงพอใจ (จำนวน)					คะแนน เฉลี่ย (Mean)	ร้อยละ	S.D.	ระดับ ความ พึงพอใจ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด				
4. ด้านความน่าสนใจ									
- พื้นที่ที่ให้อิสระทางการใช้งานและเป็นมิตร	0	5	32	50	18	3.77	75.43	0.78	มาก
- มีการปรับสภาพแวดล้อมให้มีความน่าสนใจ	1	20	53	24	7	3.15	63.05	0.84	ปาน กลาง
- มีการตกแต่งภูมิทัศน์ร่วมกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ	1	8	22	49	25	3.85	76.95	0.90	มาก
- มีทัศนียภาพที่สวยงามน่าใช้งานและพักผ่อนหย่อนใจ	0	2	12	61	30	4.13	82.67	0.68	มาก
รวม						3.73	74.52	0.80	มาก

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัยที่มีต่อบริบทมหาวิทยาลัย

ประเด็นความพึงพอใจที่มีต่อ พื้นที่ว่างสาธารณะ	ระดับความพึงพอใจ (จำนวน)					คะแนน เฉลี่ย (Mean)	ร้อยละ	S.D.	ระดับ ความ พึงพอใจ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด				
1. พื้นที่ทางด้านหน้าอาคาร									
- มีพื้นที่เปิดโล่งหรือลานกว้างที่รองรับผู้คนและกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม	0	1	14	57	33	4.16	83.24	0.68	มาก
- มีทางสัญจรที่สะดวกสบายเชื่อมต่อกับพื้นที่ภายนอก	0	4	24	56	21	3.90	77.90	0.75	มาก
- เป็นพื้นที่ที่ผู้คนสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจน ดึงดูดความน่าสนใจ	0	0	29	68	8	3.80	76.00	0.56	มาก
- สามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานพื้นที่ให้เหมาะสมกับการใช้งานได้	0	0	37	59	9	3.73	74.67	0.61	มาก
รวม						3.90	77.95	0.65	มาก

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัยที่มีต่อบริบทมหาวิทยาลัย (ต่อ)

ประเด็นความพึงพอใจที่มีต่อพื้นที่ว่างสาธารณะ	ระดับความพึงพอใจ (จำนวน)					คะแนนเฉลี่ย (Mean)	ร้อยละ	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด				
2. พื้นที่ด้านข้างระหว่างอาคาร									
- เชื่อมต่อพื้นที่ภายในและภายนอกอาคารอย่างเหมาะสม	0	0	22	56	27	4.05	80.95	0.68	มาก
- รองรับกิจกรรมย่อย ๆ ที่เกิดขึ้นภายในอาคารได้ดี	0	0	4	53	48	4.42	88.38	0.57	มาก
- เป็นจุดพักผ่อนในช่วงเวลาระหว่างเรียน	1	1	12	63	28	4.10	82.10	0.70	มาก
- ปรับเปลี่ยนการใช้งานพื้นที่ให้เหมาะสมกับการใช้งานได้	0	2	23	58	22	3.95	79.05	0.71	มาก
รวม						4.13	82.62	0.66	มาก
3. พื้นที่ด้านหลังอาคาร									
- เป็นพื้นที่ใช้สัญจรเข้าออกของอาคาร	1	8	21	50	25	3.86	77.14	0.90	มาก
- มีพื้นที่กว้างสำหรับรองรับการใช้งาน	0	1	23	59	21	3.92	78.48	0.78	มาก
- มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับเจ้าหน้าที่	0	5	28	54	18	3.81	76.19	0.77	มาก
- เป็นจุดพักผ่อนให้กับเจ้าหน้าที่	1	3	32	49	20	3.80	76.00	0.81	มาก
รวม						3.85	76.95	0.81	มาก
4. พื้นที่ส่วนกลางของมหาวิทยาลัย									
- พื้นที่เปิดโล่งที่รองรับความหลากหลายของผู้คนและกิจกรรม	0	0	12	66	27	4.14	82.86	0.59	มาก
- มีภูมิทัศน์ที่สวยงามร่มรื่น	1	2	18	52	32	4.07	81.33	0.80	มาก
- สามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานพื้นที่ไปตามแต่ละช่วงเวลาและสถานการณ์	0	1	23	67	14	3.90	77.90	0.62	มาก
- เป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนกประสงค์	1	1	25	51	27	3.97	79.43	0.79	มาก
รวม						4.02	80.38	0.70	มาก

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

สรุปผลการวิเคราะห์คุณลักษณะและทัศนคติ

ผลการวิเคราะห์จากการทำวิจัยภาคสนาม (Field Research) ในบริบทพื้นที่กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีนั้น การวิเคราะห์คุณลักษณะรวมถึงการวิเคราะห์ทัศนคติจากการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ล้วนเป็นการตีความด้วยวิธีการรับรู้และการเรียนรู้ที่แตกต่างออกไป นำไปสู่

การสรุปผลการวิเคราะห์โดยผู้ศึกษาวิจัยเป็นผู้สรุปการวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวคิดและเครื่องมือที่เหมาะสมและสามารถนำไปตอบคำถามหลักในการศึกษาวิจัยได้อย่างครบถ้วน

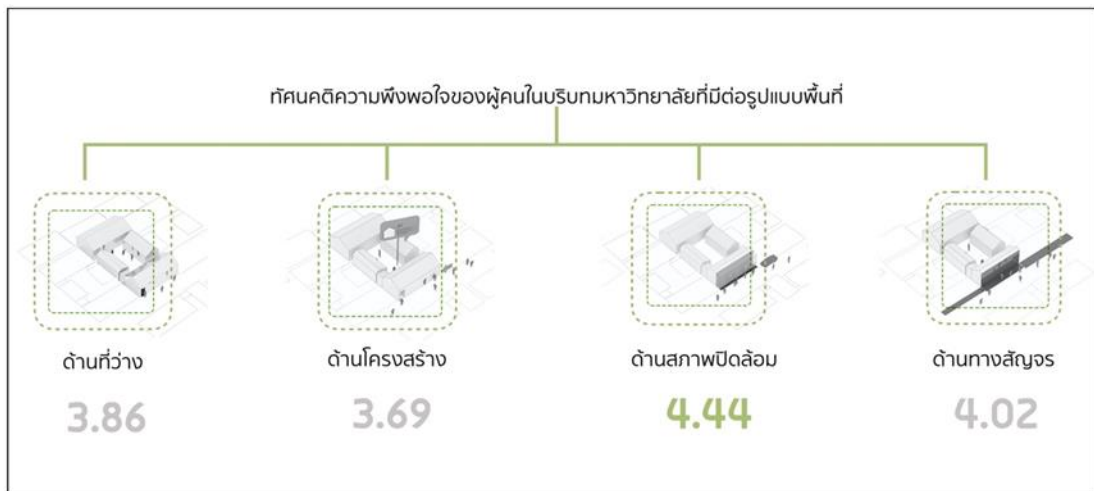
ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะ

จากบริบทพื้นที่กรณีศึกษาพื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี หนึ่งในสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐที่นำมาใช้เป็นตัวอย่างของการศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Research) ซึ่งบริบทพื้นที่กรณีศึกษาได้สะท้อนรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยที่มีความเฉพาะ โดยบริบทพื้นที่มีระบบที่สามารถแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่มและสี่ส่วน โดยสองกลุ่มคือ หนึ่ง-กลุ่มพื้นที่ที่มีระบบปริมาณสิ่งปลูกสร้างมากกว่าปริมาณของสิ่งแวดล้อม หรือ Figure มากกว่า Ground ที่มีสถานะของความเป็น Space มากกว่าการเป็น Place กล่าวคือพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของอาคารหรือกลุ่มอาคารมากกว่าพื้นที่ทางด้านภูมิทัศน์ที่มีความบางเบาของกลุ่มอาคาร สอง-กลุ่มพื้นที่ที่มีระบบปริมาณสิ่งแวดล้อมมากกว่าปริมาณของสิ่งปลูกสร้าง หรือ Ground มากกว่า Figure ที่มีสถานะของความเป็น Place มากกว่าการเป็น Space กล่าวคือพื้นที่ทางด้านภูมิทัศน์ที่มีความบางเบาของกลุ่มอาคารนั้นมากกว่าพื้นที่ส่วนที่มีความหนาแน่นของกลุ่มอาคาร และสำหรับสี่ส่วนคือ หนึ่ง-ส่วนพื้นที่ที่มีระบบการกระจาย (Exploded) การกระจายตัวของทั้งผู้คนและกิจกรรมไปตามแต่การใช้งานพื้นที่ สอง-ส่วนพื้นที่ที่มีระบบการซ้อนทับ (Superimposed) ความสัมพันธ์ของพื้นที่ มีการใช้งานพื้นที่ที่ซ้อนทับกันด้วยกิจกรรมที่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างหลากหลายในพื้นที่เดียวกัน สาม-ส่วนพื้นที่ที่ระบบการต่อเนื่อง (Continued) ความสัมพันธ์ของพื้นที่ ทางสัญจรที่เชื่อมโยงเส้นทางต่อเนื่องกัน ส่วนของพื้นที่ที่มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงพื้นที่กันได้ทั้งด้วยผู้คนและกิจกรรมการใช้งานพื้นที่ และทางการรับรู้ สี่-ส่วนพื้นที่ที่มีระบบการจัดวาง (Arranged) ของผู้คนและกิจกรรมสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย มีความชัดเจนทางด้านการรับรู้และการใช้งาน

ผลการวิเคราะห์ทัศนคติ

การวิเคราะห์ทัศนคติของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัยที่มีต่อรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัย จากการสอบถามทั้งหมดนี้ถือเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญ สามารถจัดระเบียบทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างได้ สี่ทัศนคติ ประกอบด้วย หนึ่ง-ทัศนคติที่มีต่อรูปแบบพื้นที่ สอง-ทัศนคติที่มีต่อการใช้งานพื้นที่ สาม-ทัศนคติที่มีต่อพื้นที่ว่างสาธารณะ และสี่-ทัศนคติที่มีต่อบริบทมหาวิทยาลัย ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ทัศนคติดังนี้

ทัศนคติที่หนึ่ง-ทัศนคติที่มีต่อรูปแบบพื้นที่ คำตอบที่ได้รับจากการสอบถามจากประเด็นของรูปแบบพื้นที่ที่กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจ ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับรูปแบบพื้นที่ในด้านสภาพปิดล้อมมากกว่าด้านที่ว่าง ด้านทางสัญจร ด้านโครงสร้าง ที่มีความพึงพอใจลดลงมาตามลำดับ

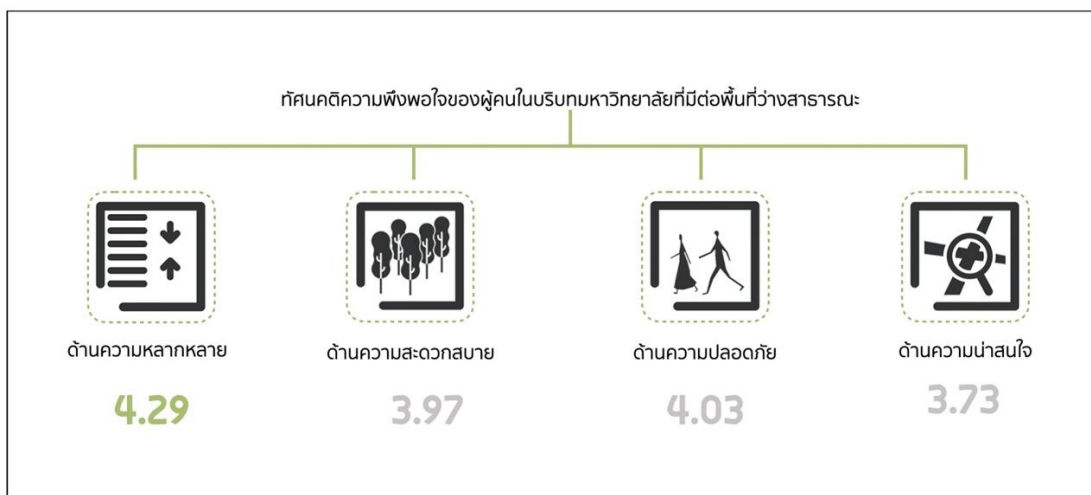
ภาพที่ 37 แสดงผลการวิเคราะห์ทัศนคติความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบพื้นที่
ที่มา: ผู้วิจัย (2566 ดัดแปลงจากรูปแบบการสอบถามและการสัมภาษณ์)

ทัศนคติที่สอง-ทัศนคติที่มีต่อการใช้พื้นที่ ค่าตอบที่ได้จากการสอบถามจากประเด็นของการใช้พื้นที่ในกลุ่มตัวอย่างพึงพอใจ ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่ในด้านการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพื่อให้มีการเปิดรับและปิดล้อมมากกว่า ด้านการจับจองพื้นที่เพื่อให้มีการเชื่อมต่อและการขับไล่ การเข้าถึงพื้นที่เพื่อให้มีการรวมตัวและกระจายตัว การผ่านพื้นที่เพื่อให้มีการผสมผสานและการแยกจากกัน ที่มีความสำคัญลดมาตามลำดับ

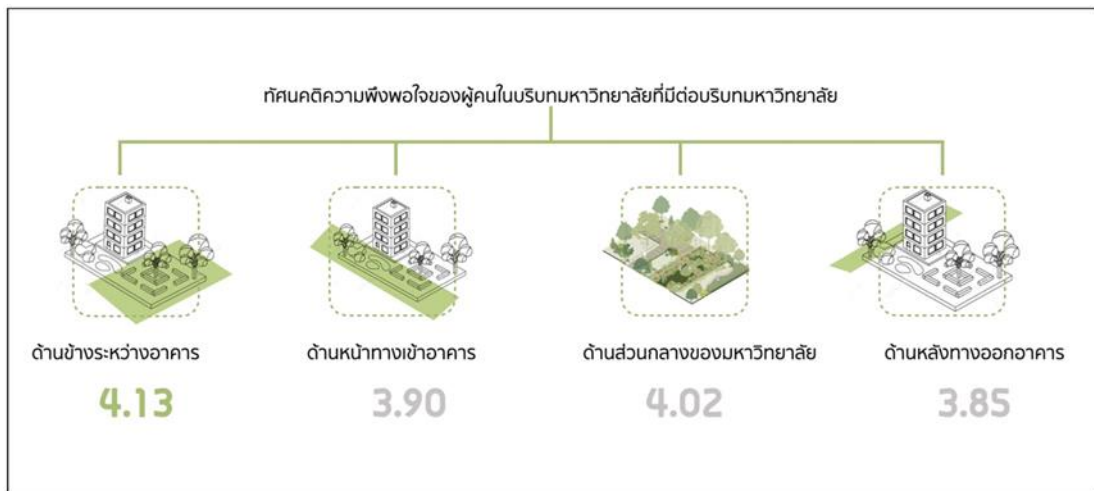
ภาพที่ 38 แสดงผลการวิเคราะห์ทัศนคติความพึงพอใจที่มีต่อการใช้พื้นที่
ที่มา: ผู้วิจัย (2566 ดัดแปลงจากรูปแบบการสอบถามและการสัมภาษณ์)

ทัศนคติที่สาม-ทัศนคติที่มีต่อพื้นที่ว่างสาธารณะ คำตอบที่ได้จากการสอบถามจากประเด็นของพื้นที่ว่างสาธารณะที่กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจ ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับพื้นที่ว่างสาธารณะในด้านความหลากหลายมากกว่า ด้านความสะดวกสบาย ความปลอดภัย และความน่าสนใจที่มีความสำคัญลดมาตามลำดับ

ภาพที่ 39 แสดงผลการวิเคราะห์ทัศนคติความพึงพอใจที่มีต่อพื้นที่สาธารณะ
ที่มา: ผู้วิจัย (2566 ดัดแปลงจากรูปแบบการสอบถามและการสัมภาษณ์)

ทัศนคติที่สี่-ทัศนคติที่มีต่อบริบทมหาวิทยาลัย คำตอบที่ได้จากการสอบถามจากประเด็นของการบริบทมหาวิทยาลัยที่กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจ ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการบริบทมหาวิทยาลัยในด้านข้างระหว่างอาคารกับความหลากหลายมากกว่า ด้านส่วนกลางของมหาวิทยาลัยกับความสะดวกสบาย ด้านหน้าทางเข้าอาคารกับความน่าสนใจ และด้านหลังทางออกอาคารกับความปลอดภัย ที่มีความสำคัญลดมาตามลำดับ โดยรายละเอียดความต้องการของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัยนี้ถือเป็นส่วนเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการขยายความต้องการของผู้คนที่มาต่อคุณภาพของรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย

ภาพที่ 40 แสดงผลการวิเคราะห์ทัศนคติความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบพื้นที่
ที่มา: ผู้วิจัย (2566 ดัดแปลงจากรูปแบบการสอบถามและการสัมภาษณ์)

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ หนึ่ง-เพื่อการศึกษาทฤษฎีของรูปแบบกับแนวคิดของพื้นที่ว่างสาธารณะ สอง-เพื่อการสร้างสรรคักระบวนการวิธีวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ สาม-เพื่อการวิจัยบริบทพื้นที่กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี สี่-เพื่อการอธิบายรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยและนำเสนอหลักการแนวคิดการปรับปรุงพื้นที่ว่างในบริบทมหาวิทยาลัย ซึ่งมีกระบวนการศึกษาวิจัย สี่รูปแบบ คือ วิธีการสังเคราะห์รูปแบบพื้นที่แบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Synthetic) การสังเกตการณ์รูปแบบการใช้พื้นที่แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสำรวจพื้นที่ว่างสาธารณะเชิงกายภาพ (Physical Survey) การสอบถามทัศนคติของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัย (Questionnaire Survey) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีที่เข้ามาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของมหาวิทยาลัย โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 105 คนในการตอบแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด จะนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็นสามส่วน ดังนี้ ส่วนที่หนึ่ง- ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และสถานะในพื้นที่ ส่วนที่สอง- ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ส่วนที่สาม- ทัศนคติและความคิดเห็นของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัย จากแบบสอบถามที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด นำมาสู่การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปการศึกษาวิจัย โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการเสนอแนะหลักการและแนวคิดการปรับปรุงพื้นที่ว่างในบริบทมหาวิทยาลัย

สรุปผลการศึกษา

ผลของการศึกษาวิจัยพบว่า บริบทพื้นที่ในกรณีศึกษานั้นได้สะท้อนถึงความสัมพันธ์กับหลักการทางความคิดที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น หากแต่องค์ประกอบหรือรูปแบบพื้นที่ทางด้านภูมิทัศน์ที่มีคุณภาพ กับพฤติกรรมหรือรูปแบบการใช้พื้นที่ทางด้านสังคมที่มีคุณภาพนั้น ไม่ได้มีความสัมพันธ์กันอยู่ในบริบทพื้นที่เดียวกัน กล่าวคือ ส่วนของรูปแบบพื้นที่ที่ดีมีความหนาแน่นอยู่ในสถานที่กับปริมาณสิ่งแวดล้อมที่มีระบบการต่อเนื่องและการจัดวางของพื้นที่ มีความเป็นทางการและเบาบางอยู่ในพื้นที่ที่ตรงกันข้าม ส่วนของรูปแบบการใช้พื้นที่ที่ดีมีความหนาแน่นอยู่ในที่ว่าง กับปริมาตรสิ่งปลูกสร้างที่มีระบบการกระจายและการซ้อนทับของพื้นที่ มีความไม่เป็นทางการและเบาบางอยู่ในพื้นที่ที่ตรงกัน

ข้ามด้วยเช่นกัน ซึ่งความหนาแน่นและความเบาบางที่ไม่ได้อยู่ในบริบทพื้นที่เดียวกันนี้ สามารถอธิบายความเป็นเหตุเป็นผลนี้ได้ว่า การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพนั้นมีหลักการที่ต่างออกจากความคิดในการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพโดยทั่วไปที่ว่า รูปแบบพื้นที่ที่ดีจะนำมาซึ่งรูปแบบการใช้พื้นที่ที่ดีซึ่งจะมีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน หากแต่พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย การออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมให้พื้นที่นั้นสามารถก่อรูปแบบของความอเนกประสงค์ (Multipurpose) คือ คุณภาพที่มีความสำคัญและมีความจำเป็น การสร้างสรรค์นี้จะนำมาซึ่งการก่อระบบการเปลี่ยนแปลง (Mutational) จากการเข้าร่วมและการเรียกใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของนักศึกษาและบุคลากรในบริบทของมหาวิทยาลัยได้อย่างอิสระปราศจากเงื่อนไขข้อจำกัด

รวมไปถึงทัศนคติของผู้คนภายในบริบทมหาวิทยาลัยที่ได้สนับสนุนรายละเอียดความต้องการเชิงคุณภาพ จากการสอบถามทัศนคติ ซึ่งสามารถจัดระเบียบทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างได้สี่ทัศนคติอันประกอบด้วย หนึ่ง-ทัศนคติที่มีต่อรูปแบบพื้นที่ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับสภาพปิดล้อมมากกว่า ที่ว่าง, ทางสัญจร, โครงสร้าง ที่มีความสำคัญลดลงมาตามลำดับ สอง-ทัศนคติที่มีต่อการใช้พื้นที่ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพื่อให้มีการเปิดรับและการปิดล้อมมากกว่า การจับจองพื้นที่เพื่อให้มีการเชื่อเชิญและการขับไล่, การเข้าถึงพื้นที่เพื่อให้มีการรวมตัวและการกระจายตัว, การผ่านพื้นที่เพื่อให้มีการผสมผสานและการแยกจากกัน ที่มีความสำคัญลดลงมาตามลำดับ สาม-ทัศนคติที่มีต่อพื้นที่ว่างสาธารณะ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับความหลากหลายมากกว่า ความสะดวกสบาย, ความปลอดภัย, ความน่าสนใจ ที่มีความสำคัญลดลงมาตามลำดับ สี่-ทัศนคติที่มีต่อบริบทในมหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับด้านข้างระหว่างอาคารกับความหลากหลายมากกว่า ด้านส่วนกลางของมหาวิทยาลัยกับความสะดวกสบาย, ด้านหน้าทางเข้าอาคารกับความน่าสนใจ, ด้านหลังทางออกอาคารกับความปลอดภัย ที่มีความสำคัญลดลงมาตามลำดับ โดยรายละเอียดความต้องการเชิงคุณภาพของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัยนี้ถือเป็นส่วนเพิ่มเติมซึ่งเป็นการขยายความต้องการของผู้คนที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากคำถามหลักในการศึกษาวิจัยที่ว่า รูปแบบพื้นที่กับการใช้พื้นที่แบบใดที่สามารถส่งเสริมให้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยมีคุณภาพ กับประเด็นของคำถามที่ว่า องค์ประกอบหรือรูปแบบพื้นที่ทางภูมิทัศน์ควรมีรูปแบบอย่างไร และพฤติกรรมหรือการใช้พื้นที่ทางสังคมควรมีรูปแบบเป็นอย่างไรนั้น สามารถอภิปรายสรุปได้ว่า รูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย มีหลักการที่แตกต่างออกจากความคิดในการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั่วไป

พื้นที่ว่างสาธารณะที่ดี มีสถานะของการเป็นพื้นที่ทางด้านภูมิทัศน์และและการเป็นพื้นที่ทางด้านสังคม ประกอบเข้าด้วยกันกับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทั้งในแบบความเป็นส่วนตัวและความเป็นส่วนรวม หลักการออกแบบพื้นที่ว่างสาธารณะจะเป็นการให้ความสำคัญกับประเด็นทางด้านความหลากหลาย ความปลอดภัย ความสะดวกสบาย และความน่าสนใจเป็นสำคัญ โดยพื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทของ มหาวิทยาลัยนั้นมีความสัมพันธ์ที่พิเศษ ซึ่งแสดงสถานะความเป็นทางการและความไม่เป็นทางการของพื้นที่ ด้วยหลักการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมของพื้นที่ด้านหน้าทางเข้า อาคาร พื้นที่ด้านข้างระหว่างอาคาร พื้นที่ทางด้านหลังทางออกอาคาร และพื้นที่ส่วนกลางของ มหาวิทยาลัยในผังบริเวณเป็นสำคัญ สำหรับในส่วนของรูปแบบพื้นที่นั้น โดยรูปแบบพื้นที่ที่ต้อง ประกอบด้วยมิติพื้นฐานของการเป็นพื้นที่ การเชื่อมโยงภายในที่ดี การเป็นสถานที่และการออกแบบ รายละเอียดภูมิทัศน์ของพื้นที่ ซึ่งมีองค์ประกอบเฉพาะของพื้นที่ คือ ที่ว่าง โครงสร้าง สภาพปิดล้อม และทางสัญจรเป็นสำคัญ โดยรูปแบบการใช้พื้นที่ที่ต้องประกอบด้วย มิติพื้นฐานของมนุษย์โดย กายภาพและโดยปรารถนา ซึ่งมีพฤติกรรมการใช้พื้นที่ในการเข้าถึงพื้นที่เพื่อให้มีการรวมตัวและ การกระจายตัว การผ่านพื้นที่เพื่อให้มีการผสมผสานและการแยกจากกัน การจับจองพื้นที่เพื่อให้มี การเชื่อเชิญและการขับไล่ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพื่อให้มีการเปิดรับและการปิดล้อมของเหตุการณ์และ กิจกรรมต่าง ๆ เป็นสำคัญ องค์ประกอบกับพฤติกรรมที่กล่าวมานี้ถือเป็นหลักการทางความของ การออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพในบริบทของมหาวิทยาลัย

ปัญหาที่พบในการศึกษา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัยขยายห่างออกไปจากเดิมที่ผู้ศึกษาวิจัยกำหนดไว้ตอนต้น ของการทำวิจัย แต่ด้วยระยะเวลาที่ล่าช้าไปจากเดิมนี้อีกใช้ในการค้นหาคำตอบที่เพิ่มเติมขึ้นมาเอง ถือเป็นตัวแปรหนึ่งซึ่งทำให้เกิดความกระจ่างชัดให้กับปัญหาที่พบและช่วยให้เห็นคำตอบของงานวิจัย มากยิ่งขึ้นด้วยเช่นกัน ความพยายามในการรับมือกับปัญหาที่พบในการศึกษาวิจัยทำให้เกิดความเชื่อมั่น ในการศึกษาวิจัย รวมถึงความต้องการของผู้ศึกษาวิจัยอยากเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วม ในการสร้างสรรค์บริบทพื้นที่ทางกายภาพของพื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัยเพิ่มมากขึ้น เพื่อการสนับสนุนการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ในเนื้อหาข้อมูลทฤษฎีและแนวคิดในงานวิจัยควรอธิบายโดยง่าย เนื้อหาข้อมูลใน ประเด็นต่าง ๆ ควรศึกษาอย่างละเอียดและควรวิจัยอย่างชัดเจนในกรอบของมิติการศึกษาวิจัยทฤษฎี และแนวคิดที่สำคัญ ต่างก็มีความสำคัญและความสัมพันธ์กันที่สะท้อนถึงความคิดและต้องการใช้สอย

โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงกับบริบททางกายภาพของพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันออกไป

2. การสร้างแบบสอบถามมีความสำคัญอย่างมาก ในประเด็นคำถามที่ผู้ตอบแบบสอบถามควรจะต้องเข้าใจได้โดยง่าย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความชัดเจน ดังนั้นผู้ศึกษาวิจัยควรสื่อสารเนื้อหาข้อมูลที่เข้าใจได้โดยง่าย หากผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อสงสัยในบางประเด็น ผู้ศึกษาวิจัยสามารถอธิบายให้เกิดความเข้าใจให้ชัดเจนขึ้นได้

3. การเก็บข้อมูลแบบสอบถามในช่วงเวลาที่เหมาะสมและครอบคลุม เพื่อความแม่นยำครบถ้วนของข้อมูล

รายการอ้างอิง

- ไชศรี ภักดิ์สุขเจริญ. (2550). **ชอยล์ดประหยัดพลังงาน: พื้นที่ว่างสาธารณะขนาดเล็ก-พื้นที่ทางสังคมของชุมชนไทย**. เข้าถึงเมื่อ 12 เมษายน 2566. เข้าถึงได้จาก <https://www.tuda.or.th/index.php/2018/08/02/00000003/>
- ไชศรี ภักดิ์สุขเจริญ. (2562). **พื้นที่เมืองและความเป็นสาธารณะ**. กรุงเทพฯ: ลายเส้น พับบลิชซิ่ง.
- ญาณ เกห์ล. (2556). **เมืองมีชีวิต การใช้พื้นที่สาธารณะ**. แปลโดย ภคินันท์ เสนาจันทร์รุ่งแสง. กรุงเทพฯ: ลายเส้น.
- ญาณ เกห์ล. (2559). **เมืองของผู้คน**. แปลโดย ศรีสุเมธ ฤทธิไพโรจน์. กรุงเทพฯ: ลายเส้น.
- ต้นข้าว ปาณินท์. (2553). **คนและความคิดทางสถาปัตยกรรม**. กรุงเทพฯ: สมมติ.
- ปรานอม ต้นสุขานันท์. (2559). **การอนุรักษ์ชุมชนเมือง**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยลดา ทวีปรั้งซีพร. (2559). **Back to Basic: The Official Publication of ASA 2016**. กรุงเทพฯ: โพลเดอร์.
- เลอ คอร์บูซีเยอร์. (2559). **บทสนทนากับนักเรียน**. แปลโดย ต้นข้าว ปาณินท์. กรุงเทพฯ: ลายเส้น.
- วณัฐย์ พุฒนาค. (2565). **มีส่วนและพื้นที่สาธารณะได้ไม่ต้องใหญ่ 7 วิธีการใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มพื้นที่สาธารณะสีเขียวให้เมือง**. เข้าถึงเมื่อ 12 เมษายน. เข้าถึงได้จาก <https://citycracker.co/city-environment/7-method-to-increase-green-space/>
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, บุษกร เสธฐวรกิจ, และศิวาพร กลิ่นมาลัย. (2556). **จิตวิทยาสภาพแวดล้อม: มูลฐานทางพฤติกรรมเพื่อการออกแบบวางแผน**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: จี.บี.พี เซ็นเตอร์.
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2554). **จิตวิทยาสภาพแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: จี.บี.พี เซ็นเตอร์.
- ศรีศักดิ์ พัฒนาศิน และพีรตร แก้วลาย. (2557). **อ่านสถาปัตยกรรม**. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- สันต์ สุวัจนราภินันท์. (2558). **ว่าด้วยทฤษฎีทางสถาปัตยกรรม: พื้นที่สาธารณะและพื้นที่ทางสังคม**. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2552). **มหาวิทยาลัย**. เข้าถึงเมื่อ 12 เมษายน. เข้าถึงได้จาก <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=มหาวิทยาลัย-๑๔-ตุลาคม-๒๕>
- อดอล์ฟ โลส. (2559). **บทสนทนากับความว่างเปล่า**. แปลโดย ต้นข้าว ปาณินท์. กรุงเทพฯ: ลายเส้น.
- Carr, S. (1995). **Public Space**. . Cambridge: Cambridge University Press.
- Copenhagenize Design. (2021). **Line Analysis on Værnedamsvej**. Accessed April 12. Available from <http://copenhagenize.eu/portfolio/project30.html>

- Marcus, C. C., and Francis, C. (1990). **People Places: Design Guidelines for Urban Open Space**. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Schultz, A. (2021). **Comparing Campuses 2021: Campus Open Spaces**. Accessed April 12. Available from <https://ayerssaintgross.com/comparing-campus-2021-campus-open-spaces-research>
- Speck, J. (2013). **Walkable City : How Downtown Can Save America, One Step at a Time**. New York: North Point Press.
- Taylor, I. (2016). **Future campus : design quality in university buildings**. London: RIBA Publishing.
- The Active. (2566). **พื้นที่สาธารณะ ที่ขาดหาย สู่นโยบาย ‘ย่านสร้างสรรค์’ คนกรุง**. เข้าถึงเมื่อ 12 เมษายน. เข้าถึงได้จาก <https://theactive.net/news/urban-20230225/>
- Yamane, T. (1973). **Statistics An Introductory Analysis**. 3re ed. New York: Harper and Row.

ภาคผนวก

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ภาควิชาออกแบบและวางผังชุมชนเมือง สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม
การศึกษาและวิจัยรายบุคคล

แบบสอบถามเลขที่.....
ผู้สอบถาม.....
วันที่.....
สถานที่.....

แบบสอบถามเรื่อง : “ การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในบริบทมหาวิทยาลัย : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ”

PUBLIC SPACE IN UNIVERSITY AREA : A CASE STUDY OF RAJAMANGALA UNIVERSITY OF
TECHNOLOGY THANYABURI

โครงสร้างแบบสอบถาม : ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น
ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัย
ส่วนที่ 3ทัศนคติของผู้นคนในบริบทมหาวิทยาลัย

- ทัศนคติที่มีต่อรูปแบบพื้นที่
- ทัศนคติที่มีต่อการใช้พื้นที่
- ทัศนคติที่มีต่อพื้นที่ว่างสาธารณะ
- ทัศนคติที่มีต่อบริบทมหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

คำชี้แจง กรุณาทำสัญลักษณ์หรือเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อที่เป็นจริง

- เพศ () ชาย () หญิง
- อายุ () ต่ำกว่า 18 ปี () 18 - 25 ปี () 26 - 40 ปี () 41-60 ปี () 60 ปีขึ้นไป
- การศึกษา () ประถมศึกษา () มัธยมศึกษา () ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า () สูงกว่าปริญญาตรี
() อื่นๆ โปรดระบุ.....
- อาชีพ () นักเรียน/นักศึกษา () อาจารย์/ศาสตราจารย์ () พนักงานมหาวิทยาลัย
() ประกอบธุรกิจ/กิจการ () รับจ้างทั่วไป () พนักงานเอกชน
() อื่นๆ โปรดระบุ.....
- สถานะในพื้นที่ () บุคคลภายในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี () บุคคลภายนอก / บุคคลทั่วไป
(นักศึกษา / อาจารย์ / พนักงานมหาวิทยาลัย)

	<p>คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาควิชาออกแบบและวางแผนชุมชนเมือง สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม การศึกษาและวิจัยรายบุคคล</p>	<p>แบบสอบถามเลขที่..... ผู้สอบถาม..... วันที่..... สถานที่.....</p>
<p>ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัย</p>		
<p>คำชี้แจง กรุณาทำสัญลักษณ์หรือเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อที่เป็นจริง</p>		
<p>1. ท่านเข้ามาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยบ่อยครั้งเพียงใด</p>		
() 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์	() 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์	() 5 ครั้งต่อสัปดาห์หรือมากกว่า
<p>2. ท่านเดินทางมาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยโดยวิธีใด</p>		
() เดินเท้า	() จักรยาน	() จักรยานยนต์
() รถยนต์ส่วนตัว	() รถโดยสารสาธารณะ	() อื่นๆ.....
<p>3. ท่านใช้ระยะเวลาในการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยนานเพียงใด</p>		
() 1-2 ชั่วโมง	() 2-3 ชั่วโมง	() 3 ชั่วโมงขึ้นไป
<p>4. ท่านมักมาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยในช่วงเวลาใด</p>		
() ช่วงเวลาเช้า	() ช่วงเวลากลางวัน	() ช่วงเวลาระหว่างวัน
() ช่วงเวลาเย็น - ค่ำ		
<p>5. การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยของท่านเป็นลักษณะใด</p>		
() คนเดียว	() กลุ่มเพื่อน	() กลุ่มครอบครัว
() กลุ่มผู้ร่วมงาน	() อื่นๆ.....	
<p>6. เหตุใดที่ท่านเข้ามาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)</p>		
() ทำกิจกรรมของตนเอง	() ร่วมกิจกรรมกับมหาวิทยาลัย	() ออกกำลังกาย
() พักผ่อนสังสรรค์กับเพื่อน	() เดินเล่น	() พักทานอาหาร
() ติวหนังสือ/ทำการบ้าน	() อื่นๆ.....	
<p>7. ท่านเข้ามาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในมหาวิทยาลัยในสถานที่ใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)</p>		
() ลานบัวเหล็ก	() สวนสาธารณะ	() สนามกีฬา
() รอบบึงบัว	() ศูนย์กีฬา	() พื้นที่บริเวณโดยรอบคณะ
() ลานอาคารเรียนรวม		

	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาควิชาออกแบบและวางผังชุมชนเมือง สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม การศึกษาและวิจัยรายบุคคล	แบบสอบถามเลขที่..... ผู้สอบถาม..... วันที่..... สถานที่.....			
	ส่วนที่ 3 ทศนคติของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัย • ทศนคติที่มีต่อรูปแบบพื้นที่ คำชี้แจง กรุณาเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่เห็นสมควร โดยมีระดับความต่อถาม 5 ระดับ ดังนี้ (5) = มากที่สุด , (4) = มาก , (3) = ปานกลาง , (2) = น้อย , (1) = น้อยที่สุด				
ทศนคติ ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบพื้นที่	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านที่ว่าง					
1. ที่ว่างในพื้นที่สาธารณะที่มีการรับรู้และการใช้งาน					
2. ที่ว่างแบบเปิดโล่งที่มีความน่าสนใจทางด้านกิจกรรมและทิวทัศน์					
3. ที่ว่างแบบกึ่งเปิดโล่งที่มีความหลากหลายทางด้านผู้ใช้วานและทางด้านเวลา					
ด้านโครงสร้าง					
1. มีโครงสร้างที่มีความแข็งแรงมั่นคงทนทานการรับรู้และการใช้งาน					
2. มีโครงสร้างแบบวางตัวในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับพืชพรรณ					
3. มีโครงสร้างแบบลอยตัวจากพื้นที่เพื่อความปลอดภัยทางด้านความแข็งแรง					
ด้านสภาพปิดล้อม					
1. มีสภาพปิดล้อมที่มีความลึกทวนการรับรู้และการใช้งาน					
2. สภาพปิดล้อมที่สัมพันธ์กันมีความหลากหลายทางด้านผู้ใช้วานและทางด้านเวลา					
3. สภาพปิดล้อมที่มีความน่าสนใจทางด้านวิสัยและทิวทัศน์กิจกรรม					
ด้านทิวทัศน์					
1. มีทิวทัศน์ที่มีความเป็นระเบียบทวนการรับรู้และการใช้งาน					
2. ทิวทัศน์แบบเส้นทิวทัศน์ที่มีความปลอดภัยทางด้านแข็งแรงและทางด้านเทคโนโลยี					
3. ทิวทัศน์แบบเส้นทิวทัศน์ที่มีความสะดวกสบายทางด้านร่มเงาและพืชพรรณ					

	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาควิชาออกแบบและวางผังชุมชนเมือง สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม การศึกษาและวิจัยรายบุคคล	แบบสอบถามเลขที่..... ผู้สอบถาม..... วันที่..... สถานที่.....			
ส่วนที่ 3 ทักษะคิดของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัย • ทักษะคิดที่มีต่อการใช้พื้นที่					
คำชี้แจง กรุณาเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่เห็นสมควร โดยมีระดับความต่อการ 5 ระดับ ดังนี้ (5) = มากที่สุด , (4) = มาก , (3) = ปานกลาง , (2) = น้อย , (1) = น้อยที่สุด					
ทักษะคิด ความคิดเห็นที่มีต่อการใช้พื้นที่	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านการเข้าถึงพื้นที่					
1. มีการเข้าถึงพื้นที่ว่าสารสนเทศได้โดยง่าย					
2. เป็นพื้นที่รวมตัวของผู้คนและกิจกรรม					
3. เป็นพื้นที่ที่สามารถกระจายผู้คนและกิจกรรมย่อยออกได้					
4. มีตำแหน่งที่ตั้งที่สะดวกต่อการเข้าถึง					
ด้านการผ่านพื้นที่					
1. เป็นพื้นที่ที่สัญจรผ่านได้อย่างสะดวก					
2. เป็นพื้นที่ที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน					
3. เป็นพื้นที่ที่ผสมผสานกิจกรรมและผู้คนเข้าไว้ด้วยกันได้					
4. สามารถแยกพื้นที่ออกตามความต้องการของกิจกรรมและผู้คนได้					
ด้านการจับจอบพื้นที่					
1. เป็นพื้นที่ที่ทุกคนสามารถจับจอบพื้นที่เพื่อใช้ทำกิจกรรมต่างๆได้					
2. พื้นที่ที่ใช้ทำกิจกรรมได้หลากหลาย					
3. มีความโดดเด่นเชื้อเชิญให้มีผู้คนและเกิดกิจกรรมขึ้นในพื้นที่					
4. เป็นพื้นที่เปลี่ยนถ่ายผู้คนและกิจกรรม					
ด้านการเปลี่ยนแปลงพื้นที่					
1. เป็นพื้นที่ที่สามารถเปลี่ยนแปลงการใช้งานพื้นที่ได้อย่างหลากหลาย					
2. พื้นที่สามารถรองรับการใช้งานที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้คนและกิจกรรม					
3. เป็นพื้นที่ที่เปิดรับการใช้งานพื้นที่ขอผู้คนและกิจกรรม					
4. สามารถปิดล้อมการใช้งานพื้นที่ได้ตามแต่กิจกรรมและผู้คนที่ใช้พื้นที่					

	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาควิชาออกแบบและวางผังชุมชนเมือง สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม การศึกษาและวิจัยรายบุคคล	แบบสอบถามเลขที่..... ผู้สอบถาม..... วันที่..... สถานที่.....			
	ส่วนที่ 3 ทักษะคิดของผู้ออกแบบในบริบทมหาวิทยาลัย • ทักษะคิดที่มีต่อพื้นที่วางสาธารณะ	คำชี้แจง กรุณาเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่เห็นสมควร โดยมีระดับความต้องการ 5 ระดับ ดังนี้ (5) = มากที่สุด , (4) = มาก , (3) = ปานกลาง , (2) = น้อย , (1) = น้อยที่สุด			
ทัศนคติ ความคิดเห็นที่มีต่อพื้นที่วางสาธารณะ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านความหลากหลาย					
1. มีความหลากหลายทางการใช้งานพื้นที่วางสาธารณะ					
2. มีความสร้างสรรค์ในการใช้พื้นที่วางสาธารณะ					
3. มีการจัดระเบียบความหลากหลายทางการใช้งานพื้นที่วางสาธารณะ อย่างเหมาะสม					
4. มีการส่งเสริมและเพิ่มปริมาณคนใช้พื้นที่วางสาธารณะที่เหมาะสม					
ด้านความปลอดภัย					
1. พื้นที่ทางเดินเท้าที่มีความปลอดภัย					
2. การสัญจรทางเท้ากับเส้นทางรถมีการแยกส่วนกันชัดเจน					
3. ส่งเสริมและเพิ่มเติมเส้นทางที่เป็นมิตรกับการใช้งานจักรยาน					
4. มีระบบแสงสว่างที่มีความเพียงพอในพื้นที่					
ด้านความสะดวกสบาย					
1. มีพื้นที่สีเขียว ปริมาณต้นไม้ที่สมดุลกับพื้นที่					
2. มีการแบ่งพื้นที่การใช้งานอย่างเหมาะสม					
3. มีป้ายสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายชัดเจน					
4. เป็นพื้นที่การใช้งานที่ให้ความสำคัญกับทางเดินเท้า					
ด้านความน่าสนใจ					
1. พื้นที่ที่ให้อิสระทางการใช้งานและเป็นมิตร					
2. มีการปรับสภาพแวดล้อมให้มีความน่าสนใจ					
3. การตกแต่งภูมิทัศน์ร่วมกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ					
4. มีทัศนียภาพที่สวยงามน่าใช้งานและพักผ่อนหย่อนใจ					

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ภาควิชาออกแบบและวางผังชุมชนเมือง สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม
การศึกษาและวิจัยรายบุคคล

แบบสอบถามเลขที่.....
ผู้สอบถาม.....
วันที่.....
สถานที่.....

ส่วนที่ 3 ทศนคติของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัย

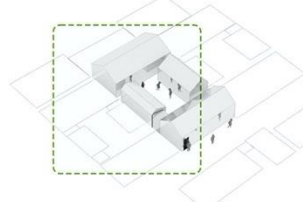
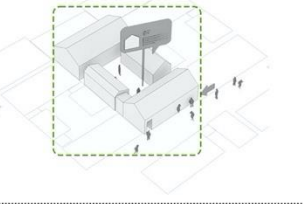
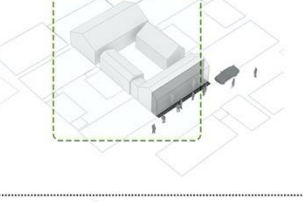
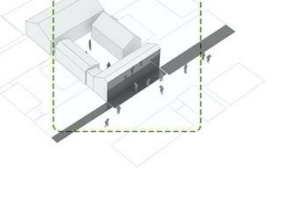
• ทศนคติที่มีต่อบริบทมหาวิทยาลัย

คำชี้แจง

กรุณาเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่เห็นสมควร

โดยมีระดับความต้องการ 5 ระดับ ดังนี้ (5) = มากที่สุด , (4) = มาก , (3) = ปานกลาง , (2) = น้อย , (1) = น้อยที่สุด

ทศนคติ ความคิดเห็นที่มีต่อบริบทมหาวิทยาลัย	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
พื้นที่ทางด้านหน้าอาคาร					
1. มีพื้นที่เปิดโล่งหรือลานกว้างที่รองรับผู้คนและกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม					
2. มีทิวทัศน์จุดที่สะดวกสบาย เชื่อมต่อกับพื้นที่ภายนอก					
3. เป็นพื้นที่ที่ผู้คนสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจน ดึงดูดความน่าสนใจ					
4. สามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานพื้นที่ให้เหมาะสมกับการใช้งานได้					
พื้นที่ด้านข้างอาคาร					
1. เชื่อมต่อพื้นที่ภายในและภายนอกอาคารอย่างเหมาะสม					
2. รองรับกิจกรรมย่อยๆ ที่เกิดขึ้นภายในอาคารได้ดี					
3. มีจุดพักผ่อนในช่วงเวลาระหว่างเรียน					
4. ปรับเปลี่ยนการใช้งานพื้นที่ให้เหมาะสมกับการใช้งานได้					
พื้นที่ด้านหลังอาคาร					
1. มีพื้นที่ใช้สัญจรเข้าออกรอบอาคาร					
2. มีพื้นที่กว้างสำหรับรองรับการใช้งาน					
3. มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับเจ้าหน้าที่					
4. เป็นจุดพักผ่อนให้กับเจ้าหน้าที่					
พื้นที่ส่วนกลางของมหาวิทยาลัย					
1. พื้นที่เปิดโล่งกว้างที่รองรับความหลากหลายของผู้คนและกิจกรรม					
2. มีภูมิทัศน์ที่สวยงามร่มรื่น					
3. สามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานพื้นที่ไปตามแต่ละช่วงเวลา					
4. เป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนกประสงค์					

	<p>คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาควิชาออกแบบและวางผังชุมชนเมือง สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม การศึกษาและวิจัยรายบุคคล</p>	<p>แบบสอบถามเลขที่..... ผู้สอบถาม..... วันที่..... สถานที่.....</p>
<p>ส่วนที่ 3 ทัศนคติของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัย</p>		
<p>• ทัศนคติที่มีต่อรูปแบบพื้นที่</p>		
<p>คำชี้แจง</p>	<p>กรุณาทำสัญลักษณ์หรือเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่เห็นสมควร</p> <p>ตัวอย่าง หมายถึง : ทัศนคติที่มีต่อรูปแบบพื้นที่สาธารณะนั้นที่</p>	
<p>ทัศนคติที่มีต่อรูปแบบพื้นที่</p>		
<p>1. ทัศนคติของท่านที่มีต่อรูปแบบพื้นที่ระหว่าง ทิวทัศน์ ทิวา โคจรสร้าง สภาพปิดล้อม ท่านคิดว่าองค์ประกอบใดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการส่งเสริมให้พื้นที่ว่าสาธารณะในมหาวิทยาลัยเป็นพื้นที่ที่ดีมีคุณภาพมากที่สุด</p>		
<p>☐</p>		<p>ทิวา</p>
<p>☐</p>		<p>โคจรสร้าง</p>
<p>☐</p>		<p>สภาพปิดล้อม</p>
<p>☐</p>		<p>ทิวทัศน์</p>

	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาควิชาออกแบบและวางผังชุมชนเมือง สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม การศึกษาและวิจัยรายบุคคล	แบบสอบถามเลขที่..... ผู้สอบถาม..... วันที่..... สถานที่.....
---	--	---

ส่วนที่ 3 ทักษะคิดของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัย

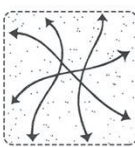

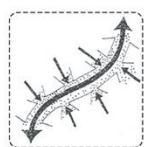
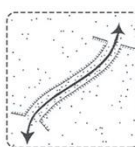
- **ทักษะคิดที่มีต่อการใช้พื้นที่**

คำชี้แจง กรุณากำหนดสัญลักษณ์หรือเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่เห็นสมควร

ตัวอย่าง
 / -
 หมายถึง : ทักษะคิดที่มีต่อรูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่

ทักษะคิดที่มีต่อการใช้พื้นที่

2. ทักษะคิดของท่านที่มีต่อการใช้พื้นที่ พิจารณาเลือกคุณภาพในการใช้พื้นที่ว่าเหมาะสมในมหาวิทยาลัยที่ท่านพึงพอใจ

■	 <p>การเข้าถึงพื้นที่</p>	▶	 <p>การรวมตัว</p>	—	 <p>การกระจายตัว</p>
■	 <p>การผ่านพื้นที่</p>	▶	 <p>การผสมผสาน</p>	—	 <p>การแยกจากกัน</p>
■	 <p>การเปลี่ยนแปลงพื้นที่</p>	▶	 <p>การเปิดรับ</p>	—	 <p>การปิดล้อม</p>
■	 <p>การจัดจอบพื้นที่</p>	▶	 <p>การเชื่อมโยง</p>	—	 <p>การขับไล่</p>

	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาควิชาออกแบบและวางผังชุมชนเมือง สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม การศึกษาและวิจัยรายบุคคล	แบบสอบถามเลขที่..... ผู้สอบถาม..... วันที่..... สถานที่.....
ส่วนที่ 3 ทัศนคติของผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัย		
• ทัศนคติที่มีต่อพื้นที่ว่างสาธารณะ		
คำชี้แจง	กรุณาทำสัญลักษณ์หรือเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่เห็นสมควร	
ตัวอย่าง ☐ / ☐ หมายถึง :	☐ / ☐ : ทัศนคติที่มีต่อรูปแบบพื้นที่และการใช้งานพื้นที่	
หากจะทำให้พื้นที่ว่างสาธารณะ เป็นพื้นที่ที่ดีและมีคุณภาพมากขึ้น อะไรคือองค์ประกอบที่ควรเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงจากเดิม		
☐		มีความหลากหลาย
☐		มีความปลอดภัย
☐		มีความสะดวกสบาย
☐		มีความน่าสนใจ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ภาควิชาออกแบบและวางผังชุมชนเมือง สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม
การศึกษาและวิจัยรายบุคคล

แบบสอบถามเลขที่.....
ผู้สอบถาม.....
วันที่.....
สถานที่.....

ส่วนที่ 3 ทักศนคติขอผู้คนในบริบทมหาวิทยาลัย

- ทักศนคติที่มีต่อบริบทมหาวิทยาลัย

คำชี้แจง กรุณาทำสัญลักษณ์หรือเครื่องหมาย ลงในช่องว่างที่เห็นสมควร

ตัวอย่าง
 --
 หมายถึง : ทักศนคติที่มีต่อรูปแบบพื้นที่และการใช้งานที่

ทักศนคติของท่านที่มีต่อพื้นที่ในมหาวิทยาลัย พิจารณาเลือกสภาพแวดล้อมในบริบทพื้นที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีที่ท่านให้ความสำคัญจากรูปภาพที่ท่านພິພອໃຈ

พื้นที่ด้านหน้าอาคาร

พื้นที่ด้านข้างอาคาร

พื้นที่ด้านหลังอาคาร

พื้นที่ส่วนกลางมหาวิทยาลัย

Hand-drawn decorative lines in a stylized, calligraphic font.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางสาวสุชานันท์ บานชื่น

วุฒิการศึกษา

สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

